FÄLTPOST

KENTTÄPOSTIA

Nro 4/2021 Viesti sotiemme 1939-1945 veteraaneilta

Puolustusvoimien rooli perinnetyössä

Puolustusvoimat tekevät parhaiten veteraaniperinnetyötä yksinkertaisesti täyttämällä tärkeän tehtävänsä.

● Sivu 14

Sankarivainajien pitkä kotimatka

● Sivu 3

Lotta Svärdin juhlavuosi huipentuu

● Sivu 4

Uusi sotiemme opastaulu pystyyn Ilomantsissa

● Sivu 6

Kulkuoikeus Hankoon 1940 oli ikävä yllätys

● Sivu 18

Väinö Kaukosen sotamuistot

● Sivu 22

KENTTÄPOSTIA

Julkaisija:
Suomen Sotaveteraaniliitto
ja Rintamaveteraaniliitto

Ilmestyy kuusi kertaa
vuodessa

Lehden vuosikertatilaus: 15 €

Kustantaja:
Suomen Sotaveteraaniliitto
PL 600, 00521 Helsinki

Päätoimittaja:
Sakari Martimo
Puhelin: 0400 800 290
Toimitussihteeri:
Ariela Säkkinen
toimitus@sotaveteraaniliitto.fi

Toimitusneuvosto:
Jukka Halonen (pj)
Heikki Karhu
Markku E. Tuominen
Maili Hanski

Ulkoasu: Mediataju Oy

Lehtitilaukset ja
osoitteenmuutokset:
Riina Lillfors
Puhelin: 041 315 0196
riina.lillfors@sotaveteraani-
liitto.fi
Terttu Kettunen
Puhelin: 050 543 8787
terttu.kettunen@rintama-
veteraaniliitto.fi

Ilmoitukset:
Isto Valkeapää
GSM 044 722 5926
isto.valkeapaa@
sotaveteraaniliitto.fi

Painopaikka:
Lehtisepät Oy Tuusula

PÄÄKIRJOITUS 16.9.2021

Veteraanien eduissa on vielä parannettavaa

Tunnuksen omaavia veteraaneja on keskuudessamme enää vajaa viisi tuhatta. Heidän puolisoitaan ja leskiään liki 20 000. Paljon on tehty, mutta vielä on keskeneräisiäkin asioita.

Veteraanijärjestöjen alkuaikojen keskeinen tavoite oli rintamalla olleiden veteraanien eläketurvan parantaminen. Pitkällisen ponnistelun tuloksena Rintamasotilaslaki astui voimaan 1971 ja alettiin maksaa myös rintamalisää, myöhemmin myös pienempiin eläkkeisiin ylimääräistä rintamalisää. Kovin hitaasti parannukset etenivät, kunnes viime vuoden huhtikuun alussa rintamalisää korotettiin kerralla 50 eurosta 125 euroon.

Aikoinaan veteraanit itse määrittelivät, että rintamalisä on saatava nostettua 1200 markkaan. Tällä hetkellä summa vastaa vanhassa valuutassa n. 750 markkaa. Veteraanijärjestöt ovat pitäneet tavoitteenaan, että lisä nousisi 200 euroon, jolloin se jotakuinkin vastaisi tuota 1200 markkaa.

Veteraanien puolisoiden ja leskien etuudet, erityisesti kuntoutus, ovat nousseet entistä useammin esille, kun puhutaan veteraanijärjestöjen tekemästä edunvalvonnasta. Tähän on ollut osasyynä se, että nykyisellään 30 prosentin haitta-asteen sotainvalidien puolisot ja lesket saavat tarvittaessa kuntoutusta itsenäisesti ilman sotainvalidin mukana oloa. Vammautumattomien veteraanien tai lievästi vammautuneiden sotainvalidien leskellä ei ole lakisääteisiä etuuksia eikä lakisääteistä kuntoutusoikeutta. Lienee niin, että jonkinlaista kateutta on ilmassa, vaikka jokainen varmasti ymmärtää puolisoiden arvokkaan työn sotainvalidien rinnalla. Vammautumattoman veteraaninkin puolisokin pääsee kuntoutukseen, mutta vain veteraanin kanssa. Ymmärrettävästi vain harva veteraani jaksaa enää lähteä laitoskuntoutukseen. Kotikuntoutus on tietysti asia erikseen. Veteraanijärjestöt ovatkin esittäneet vammautumattomien veteraanien puolisoille ja leskille itsenäistä kuntoutusoikeutta.

Edellä mainittujen esitysten hintalappu on vajaa kahdeksan miljoonaa euroa. Summa ei ole kummoinen, kun sen sijoittaa sosiaali- ja terveysministeriön kokonaisbudjettiin. Silti tavoitteiden saavuttaminen tuntuu vaikealta. Jos edellä mainitut uudistukset saataisiin toteutettua vuoden 2022 alusta, olisi veteraanijärjestöjen edunvalvonta saatettu jotakuinkin päätökseen. Nyt toivoisikin päättäjien ymmärtävän, että on viimeiset hetket maksaa kunniavelka.

● *Svensk resume sidan 11*

TOIMINNANJOHTAJALTA

Varainhankinnan uudet tuulet

Minkä tahansa organisaation muutosvaiheen läpikäyneet henkilöt tietävät, että uuden kehittäminen vaatii paitsi aivoja ja aikaa, myös rahaa. Veteraanikentän rakennemuutoksessa myös varainhankinta sotiemme veteraanien tuki- ja perinnetyöhön sekä toimintojen hallintoon on päivitettävä uuteen asentoon.

Valtio on pitkään tukenut veteraanien sosiaalietuja lakien ja asetusten pohjalta. Veikkauksen tuotoilla tuetaan erityisesti veteraanien kotiin vietäviä palveluita, kuten ateria-, siivous- ja terveyspalveluita (tukityötä), mutta jonkin verran myös veteraaniperinteen vaalimista (perinnetyö).

Myös useat säätiöt tukevat veteraaneja sekä heidän puolisoitaan ja leskiään vakiintuneen käytännön mukaisesti. Varainhankinta Veteraanivastuun keräysten, kirkkokolehdin ja lahjoitusten muodossa on ollut merkittävä tukityön tulolähde. Lisäksi veteraaniliitot tukevat kenttäorganisaatioitaan kykyjensä mukaan.

Kaikki edellä mainitut taloudelliset tukimuodot ovat nyt keskustelun alla ja supistumaan päin.

Perinneajan toiminnot eivät vaadi yhtä suurta taloudellista panostusta kuin nykymuotoinen tukityö. Esimerkiksi tarve valtion vuosittain maksamiin vammautumattomien veteraanien kotiin vietäviin palveluihin supistuu hiljalleen veteraanien luonnollisen poistuman johdosta.

Sotiemme veteraanien tukityötä riittää kuitenkin hyvinkin 2030-luvulle, ja veteraanien puolisot sekä lesket ansaitsevat omat tukensa. Pitkälti juuri he mahdollistivat sotavuosina 600 000 miehen ja 100 000 naisen rintamapalveluksen ja edelleen maan jälleenrakennuksen.

Alueellisia perinneyhdistyksiä on perustettu tämän kirjoituksen ilmestymisaikaan jo kuusi, ja vuoden loppuun mennessä määrä lähentelee jo kymmentä perinneyhdistystä. Perustamistoimissa on ymmärrettävästi keskitytty tukityön jatkuvuuteen sekä tuki- ja perinnetyön konkretiaan.

Varainkeruu onkin jäänyt perinnetyön suunnittelun alkuvaiheessa hieman taka-alalle, mutta jo yhdistysten ensimmäisten toimintojen suunnittelussa ollaan väistämättä törmätty myös kustannuksiin ja niiden kattamiseen. Veteraaniliitot kykenevät näillä näkymin turvaamaan kenttäorganisaatioidensa rakennemuutosten lähivuodet. Sen sijaan perinneajan toiminnan rahoitus tullee pitkälti perustumaan perinneyhdistysten omaan varainhankintaan sekä yhdistysten kannattajajäsenten jäsenmaksuihin.

Toimintaa tukeva varainkeruu järjestynee jatkossa ensinnäkin valtakunnallisten yhteisten ja laajojen hankkeiden myötä, kuten esimerkiksi sankarihautausmaiden korjaustoimiin ja ylläpitoon. Toisaalta jokainen perinneyhdistys voi nykylainsäädännön mukaan järjestää pienkeräyksiä omien paikallisten toimiensa tukemiseen. Tämä koskee niin tuki- ja perinnetyötä kuin palkkaus- ja muita hallinnollisia kuluja. Ilman toimivaa hallintoa varsinainen substanssi ontuu pahasti.

Alueellisten perinneyhdistysten onkin suunniteltava omaa varainkeruutaan jo perustamisensa yhteydessä. Organisaatioon tulisi nimetä varainhankinnasta vastaava henkilö. Uskomme, että alueellisesti ja paikallisesti tärkeäksi koettujen perinnetyön ja –tapahtumien kattamiseksi on hyvinkin kerättävissä riittävä taloudellinen tuki. Tarvitaan kuitenkin suunnitelmallisuutta ja henkilöstön aktiivisuutta.

Raha ei ratkaise tuki- ja perinnetyön onnistumista, mutta sitäkin tarvitaan. Alueellisten perinneyhdistysten oma-aloitteellisuus on tässäkin avain onneen.

SAKARI MARTIMO
Sotaveteraaniliiton
toiminnanjohtaja

Pitkä odotus päättyi sankarihautajaisiin

Punnuksen koulumäen kuusi sankarivainajaa saivat viimein leposijansa kotimaan mullissa.

Siunauksen toimittaneen kenttäpiispa Pekka Särkiön lisäksi Iitin tilaisuudessa puhui mm. kirkkoherra Mikko Pelkonen. (Kuva: Jyrki Venemies)

Lauantaina 21. elokuuta yksi Talvisodan tragedioista sai onnellisen päätöksen, kun 15.2.1940 Punnuksen kansakoulun mäellä käydyissä taisteluissa kentälle jääneen **Aate Matias Hautamäen** maalliset jäännökset siunattiin Nivalan kirkkomaahan. Pitkän matkan kotiin tehnyt Hautamäki laskettiin sankarivainajien riviin saman hautaristin alle, johon hänet siunattiin kentälle jääneenä 1.9.1940 Talvisodan viimeisten sankarihautajaisten yhteydessä.

”Jatkosodan aikana suomalaisten vallattua Muolaan takaisin alkoi kaatuneiden etsintä tarkoituksena toimittaa miehet kotiin. Sotilaiden hautoja ei kuitenkaan löydetty mistään”, vain 24-vuotiaana kaatuneen Hautamäen poika **Kalevi Kannus** taustoitti.

Vasta keväällä 2017 alettiin koulun aluetta tutkia tarkemmin. Yksi kentälle jääneiden sotilaiden sukulaisista lähti selvittämään hurjaa legendaa, jonka mukaan venäläiset olisivat haudanneet kaatuneet suomalaiset pihakaivoon.

”Paikalta ei löytynyt enää jälkeäkään kaivosta. Mutta haave ei kuollut, ja seuraavana vuonna arvoitukseen tarttui Punnuksen aluelle etsintäluvan saanut pietarilainen Karjalan Valli -etsintäryhmä.”

Pian kävi ilmi, että alueelta löytynyt painauma olikin vanhan kaivon jäänne. Sen hirsikehikon löydyttyä alkoi kova työ, ja vasta neljän metrin syvyydestä tulivat vastaan ensimmäiset luut. Pihakaivosta löydettiin 15.12.2018 kuuden suomalaisen Talvisodan sotilaan jäännökset, joista yksi oli sotamies Hautamäki.

Hautamäki saateltiin viimeiselle matkalleen suuren, mm. paikallisista maanpuolustus- ja veteraani-, perinne- ja sotaorpoyhdistyksistä koostuvan saattojoukon kera. Siunaustilaisuuden järjestelyistä vastasi Puolustusvoimat yhteistyössä Nivalan seurakunnan kanssa.

Neljä vainajaa litin multiin

Punnuksesta helmikuussa 2018 löydetyistä kuudesta suomalaisesta sankarivainajasta neljä oli iittiläisiä. Alikersantti **Tapio Aalto** sekä sotamiehet **Jaakko Hautamäki**, **Arttur Savonen** ja **Paavo Haaparanta** siunattiin viimeiseen lepoonsa Iitin sankarihautausmaalle 29.8.2021 sotilaallisin kunnianosoituksin.

”Kadonneiden etsinnät Karjalassa ovat tuoneet ratkaisun pitkän jatkuneeseen tietämättömyyteen oman läheisen kohtalosta. Tunnemme kiitollisuutta siitä, että neljä löydettyä kaatunutta on saatu tunnistettua ja tuotua kotiin. Nämä neljä pientä arkkua hiljentävät meidät muistamaan yli 80 vuoden takaista tilannetta. Teidän läheisenne joutuivat taisteluun, josta he eivät enää palanneet”, siunauksen toimittanut Puolustusvoimien kenttäpiispa **Pekka Särkiö** lausui saattoväelle osoittamissaan sanoissaan.

Nyt kotiin palanneista iittiläisistä neljä päivää ennen kaatumistaan 32. syntymäpäiväänsä viettänyt Haaparanta oli ainoa, jolta jäi puolisoa tai lapsia. Niinpä hetki oli erityisen tunteikas hänen jälkeläisilleen. Sotamiehen kolmesta lapsesta oli isää saattamassa viimeiseen lepoonsa kaksi, samoin kuin hänen lapsenlapsensa **Juha Ripattila**.

”Olen käynyt rajan takana Punnuksen kylässä useita kertoja. Ajattelin aina, että täällä jossain pappa on. Nyt tuntuu hyvältä, että hän on viimein kotona”, Ripattila huokaisi.

Ilmavoimien F/A 18-Hornetien ylilennolla huomioima tilaisuus keräsi paikalle huomattavan yleisön. Muualla Suomessa tunteikasta päivää oli mahdollista seurata IS-TV:n suoran lähetyksen kautta.

TEKSTI: TERTTU-LIISA KOTKA (NIVALA), ARIELA SÄKKINEN (IITTI)

Kaksivuotiaana sotaorvoksi jäänyt Kalevi Kannus jättämässä hyvästejä isälleen Nivalassa.

Punnuksessa kaatuneet, vuonna 2018 löydetyt Talvisodan sankarivainajat

Alikersantti **Aalto Tapio**, 4./JR 5, kotipaikka Iitti
Sotamies **Haaparanta Paavo**, 4./JR 5, kotipaikka Iitti
Sotamies **Hautamäki Aate**, 4./JR 5, kotipaikka Iitti (*sankarihauta Nivalassa*)
Sotamies **Hautamäki Jaakko**, 4./JR 5, kotipaikka Iitti
Sotamies **Joukainen Pertti**, JR 5, kotipaikka Vehkalahti
Sotamies **Savonen Artturi**, 4./JR 5, kotipaikka Iitti

Juhlamessun saarnan pitää rouva Jenni Haukio

Lotta Svärd 100 -juhlavuosi huipentuu lokakuussa

Lokakuussa järjestetään Lotta Svärd 100 -juhlavuoden päätapahtumat Lotta Svärd -webinaari ja Lotta Svärd -juhlamessu. Webinaaria voi seurata verkossa sekä suomen- että ruotsinkielisenä. Yle TV1 puolestaan lähettää juhlamessun suorana televisiolähetyksenä.

Lotta Svärd 100 -juhlavuoden kunniaksi järjestetään perjantaina 8.10. klo 10.00 alkaen juhlawebinaari, jonka teemana on lottajärjestön edelläkävijät, esikuvat ja vaikuttajat. Tiedossa on asiantuntijoiden mielenkiintoisia puheenvuoroja ja monialaisia näkökulmia lottajärjestössä toimineiden naisten yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta ennen, nyt ja tulevaisuudessa.

Webinaarin osallistumislinkki tulee Lotta Svärd 100 -verkkosivustolle lähempänä tapahtuman ajankohtaa **www.lottasvard.fi**. Osallistumislinkki aktivoituu perjantaina 8.10. klo 9.30.

Lotta Svärd 100 1921–2021

Lotta Svärd 100 -juhlamessu

Vuonna 1921 perustetun lottajärjestön arvot kiteytyivät uskonnon, kodin ja isänmaan ympärille. Järjestössä tärkeäksi koettiin myös aikaisempien sukupolvien työn arvostaminen ja kunnioittaminen. Näitä tärkeitä teemoja Lotta Svärd Säätiö haluaa nostaa esille etenkin tänä vuonna, kun lottajärjestön perustamisesta on kulunut tasan 100 vuotta.

Juhlavuosi huipentuu messuun, jonka äärelle kaikki halukkaat voivat pysähtyä hetkeksi muistamaan ja kunnioittamaan lottajärjestössä palvelleiden naisten työtä yksin tai yhdessä. Kotona juhlavalle tilaisuudelle voi luoda puitteet vaikkapa kattamalla pöytään omat kirkkokahvit ja sytyttämällä kynttilän. Koronarajoitusten puitteissa suoraa televisiolähetystä voi myös kokoontua seuraamaan yhdessä ja muistamaan sota-ajan sukupolven osuutta Suomalaisen yhteiskunnan rakentamisessa niin sodan, kuin rauhankin aikana.

Lotta Svärd 100 -juhlamessu järjestetään 10.10.2021 klo 10-11.30 Helsingin tuomiokirkossa. Yle TV1 lähettää juhlamessun suorana televisiolähetyksenä alkaen klo 10. Messun liturgina toimii kirkkoherra **Marja Heltelä**. Saarnan pitää Lotta Svärd 100 -juhlavuoden suojelija, tasavallan presidentin puoliso **Jenni Haukio**.

Jumalanpalvelus ja Herran Pyhä Ehtoollinen lotille Äänislinnan Varuskuntakirkossa ensimmäisenä Adventtina marraskuussa 1942. Pastorit Järnefelt ja Siljamäki saarnasivat.

Lotta Svärd 100 -juhlawebinaarin ohjelma:

Helmi Arneberg-Pentti
Lotta Svärd järjestön kokoava voima

Lakiasianjohtaja Katri Innanen

Lottajärjestön ensimmäinen puheenjohtaja Helmi Arneberg-Pentti vaikutti voimakkaasti etenkin Lotta-Svärd yhdistyksen järjestäytymisvaiheessa siihen, mihin suuntaan järjestön toiminta lähti kehittymään ja vakiintumaan. Hänen järjestelykykynsä ja sovitteleva johtamistapansa tekivät hänestä järjestöä kokoavan hahmon. Helmi Arneberg-Pentti oli yksi harvoista Lotta Svärd -järjestön johtohahmoista, jotka pyrkivät aktiivisesti puolustamaan lottien kunniaa järjestön lakkauttamisen jälkeen.

Maja Genetz
talousnero

FT historian tutkija Maritta Pohls

Maja Genetz oli taitava liikenainen, jonka johdolla Lotta Svärd -järjestön muonitustoiminta kehittyi laajamittaiseksi liiketoiminnaksi 1930-luvun lopulla. Sodan aikana Genetz johti Lotta Svärd -järjestön rajatoimiston monipuolisia toimintamuotoja. Sodan jälkeen Genetz organisoi Suomen Naisten Huoltosäätiön ja Työmaahuolto Oy:n toimintaa – hänen vastuullaan oli muun muassa Helsingin vuoden 1952 olympialaisten ruokatarjoilu.

Tellervo Hakkarainen
muonitustarkastaja, monipuolinen vaikuttaja

Lotta Svärd Säätiön hallituksen pj Pirjo Björk

Muonitustarkastaja Tellervo Hakkaraisen vastuulla oli jatkosodan aikana lottajärjestön laaja, satoja kanttiineja käsittävä verkosto, joka ulottui Petsamosta Hankoon ja Ahvenanmaalle. Hakkarainen oli perustamassa Työmaahuolto ry:tä vuonna 1944 ja Työmaahuolto Oy:tä vuonna 1945. Hän työskenteli Työmaahuollon toimitusjohtajana vuosina 1946–1973. Opintomatkoiltaan Yhdysvalloista ja Euroopasta hän toi mukanaan uusia toimintamalleja Suomen suurkeittiöihin muun muassa itsepalvelun ja pakasteet.

Fanni Luukkonen
lottajärjestön voimahahmo

TT dosentti Marjo-Riitta Antikainen

Lottajärjestön voimahahmona ja arvostettuna johtajana tunnettu Fanni Luukkonen valittiin keskusjohtokunnan puheenjohtajaksi vuonna 1929. Luukkonen oli siviiliammatiltaan opettaja, ja tämän vuoksi olennainen osa hänen johtajuuttaan oli esimerkkinä toimiminen. Fanni Luukkonen toimi puheenjohtajana aina lottajärjestön lakkauttamiseen, syksyyn 1944 asti.

Lauluyhtye Kanttiinin Lottien historiikki julkaistiin Lottamuseolla

Maritta Pohls (vas.) ja Tuula Kohi juhlatunnelmissa.

Lauluyhtye Kanttiinin Lottien historiikin ”Muistojen Laulut – Lauluyhtye Kanttiinin Lotat” julkistamistilaisuutta vietettiin 12.8.2021 Lottamuseolla. Historiikin on kirjoittanut historiantutkija, FT Maritta Pohls. Historiikissa Pohls luotaa vuosina 1998-2016 toimineen Kanttiinin Lottien kautta aikakauden veteraanityölle tyypillisiä ilmiöitä, sivuten myös lakkautetun lottajärjestön historiaa ja merkitystä.

”Kanttiinin Lottien tarina alkoi hyvin vapaamuotoisesta yhdessä tekemisestä ja laulun riemusta. Ensin kokoonnuttiin jonkun kotona soppakerhoon. Nimi tuli siitä, että tapaamisissa syötiin aina soppaa, juteltiin mukavia ja tietenkin laulettiin yhdessä” kertoo Kanttiinin Lottien Tuula Kohi.

Alati lisääntyvien keikkojen myötä yhtyeen toiminta myös järjestäytyi ja laajeni. Vuonna 2000 löytyi uusi imago ja nimi – Kanttiinin Lotat ja toiminta kiinnittyi hyvin vahvasti 1990-luvulla alkaneeseen Lotta Svärd -järjestön ja veteraanien arvostuksen uuteen nousuun.

”Tuohon aikaan koko veteraanien kuorotoiminta oli hyvin miesvaltaista ja Kanttiinin Lotat toivat mukanaan tervetulleen feminiinisen tuulahduksen”, Kohi muistuttaa.

Kirja kertoo ennen kaikkea vapaaehtoistyön merkityksestä, pyyteettömästä halusta tuoda iloa ihmisten arkeen sekä laulun riemusta ja voimasta. Historiikissa kuvaillaan Kanttiinin Lottien tarinan kautta myös yhteiskunnallisesti laajempien ilmiöiden historiaa ja esitellään lisäksi kattavasti Kanttiinin Lottien ohjelmistossakin vuosikausia olleiden sota-ajan suosituimpien kappaleiden taustoja ja historiaa.

”Lemmen seitsemäs taivas oli varmasti se merkityksellisin ja muistorikkain valssi monelle hääparille, sillä tanssikielto astui voimaan talvisodan alussa. Hääpari sai kuitenkin tanssia yhden valssin” kertoo Maritta Pohls.

TEKSTI JA KUVA:
MIIA-SUSANNA KOSKI

Kanttiinin lottien kokoonpanoon kuuluvat Tuula Kohi (alarivi vas), Airi Riisalo ja Ritva Syrjämäki sekä Marja-Leena Pöyhtäri (takarivi vas), Marja-Leena Suila ja Rauni Kontu.

Perinnetyö elää vahvasti Pohjois-Karjalassa

Ilomantsin taistelujen paikalle uusi opastaulu

Uuden opastaulun äärellä (vas.) Ratsumieskillan Joensuun eskadroonan sihteeri Raimo Virkkunen ja puheenjohtaja Pentti Lihavainen.

Ilomantsin Utrioon pystytettiin kesällä uusi opastaulu, joka kertoo Ryhmä Oinosen taisteluista rajaseudulla 80 vuotta sitten. ”Se kertoo meille ja erityisesti tuleville sukupolville erittäin hyvin ja yksityiskohtaisesti, miten Ryhmä Oinonen ja sen perustamat taisteluosastot toteuttivat saamansa tehtävän tuolloin kesällä ja alkusyksystä 1941”, totesi juhlapuhuja, eversti evp. Jouni Mattila.

Perinteisten Ilomantsin taistelujen muistopäivien ohjelman suunnittelussa syntyi ajatus hankkia vuoden 2021 aikana Utrion muistomerkkialueelle pystytettävä uusi opastaulu, jossa kerrottaisiin heinäkuussa 1941 Ryhmä Oinosen joukko-osastojen sijoittumisesta taistelualueelle sekä siirtymisestä vaiheittain Äänisniemelle.

Opastauluhankkeen käynnisti Ilomantsin Sotahistoriatyöryhmä ry. Sen jälkeen Ratsuväkikillan Joensuun Eskadroona hyväksyi vuosikokouksessaan esitetyn talousarvion ja avustusten hakemisen yhteistyötahoilta sekä maanomistajan luvan pysyvälle kohteelle.

Opastaulun suunnittelijaksi ja tekstin kirjoittajaksi pyydettiin sotahistorioitsija ja toimittaja **Jukka Halonen**, jonka isoisä, ylikersantti **Veikko Halonen** lähti Hämeen Ratsurykmentin riveissä Ryhmä O:n taisteluihin. Taistelukartan laatijaksi tuli hänen poikansa **Matti Halonen**. Utrion opastaulun valmistus siirtyi valmiin aineiston pohjalta Crano Oy:n Joensuun toimipisteen tehtäväksi heinäkuun puoliväliin mennessä.

Näyttävä, yli kaksi metriä leveä opastaulu sijoitettiin aikaisemmin rakennetun Jääkäripataljoona 6:n muistomerkin ja vuoden 1944 elokuun Utrion Ilajan-Ruukinpohja Ryhmä Raappanan painopistealuetta kuvaavan opastaulun läheisyyteen. Nyt Utrion muistomerkkialueen kolme muistomerkkiä kertovat pitäjän sotahistoriasta selkeän kuvan jälkipolville.

Lappeenrannasta Ilomantsiin

Ratsuväkiprikaati sai 7. kesäkuuta Puolustuvoimien Pääesikunnasta käskyn valmistautua siirtymään erillisellä käskyllä Joensuun-Lieksan alueelle. Se käsky tuli viisi päivää myöhemmin. Prikaatin komentajaksi oli nimitetty kenraalimajuri **Woldemar Oinonen**. Uudenmaan Rakuunarykmentin kontajana oli everstiluutnantti **Hans-Olof von Essen**. Hämeen Ratsurykmenttiä komensi eversti **Gustaf Ehrnrooth**.

Ratsurykmentit kuormattiin Lappeenrannasta Uimaharjuun 14.-15. kesäkuuta kymmenellä ju-

nalla. Tilapäisyhtymäksi tarkoitettu Ryhmä Oinonen perustettiin 18. kesäkuuta. Siihen kuuluivat taistelevina osina Ratsuväkiprikaatin lisäksi 2. Jääkäriprikaati ja Sissipataljoona 1.

Karjalan Armeija perustettiin 29. kesäkuuta, ja sen osana Ryhmä Oinonen vastasi painopistesuunnassa hyökänneen VI Armeijakunnan vasemmasta sivustasta. Sen oikea raja oli Korpiselässä Eimisjärven-Ristikankaan tienhaarasta edelleen eteläkaakkoon, vasen raja kulki Koitereen pohjoisrannan ja Himolanjärven korkeudella. Vasen sivusta rajoittui vain suuriin erämaihin.

Karjalan Armeijan hyökkäyskäsky 30. kesäkuuta määritteli Ryhmä Oinosen ensimmäiseksi tavoitteeksi tasan Muuanto-Tolvajärvi-Kuolismaa. Sen jälkeen jatkettaisiin kohti Tolvajärveä.

Vastassa heimoveljiä

Suomalaisilla oli vastassaan vihollisen 71. Divisioonaan kuulunut 126. Jalkaväkirykmentti majuri **Valter Vallin** komennossa. Siihen kuului pääasiassa karjalaisia, inkeriläisiä ja rajan yli loikanneita suomalaisia.

Vallin rykmentin päätehtävänä oli varmistaa Kuolismaalta itään johtava tie. Vihollisjoukot olivat hyvin tulivoimaisia, ja ne odottivat vahvoissa kenttävarustetuissa asemissaan.

Kenraalimajuri Oinonen jakoi joukkonsa kolmeen taisteluosastoon. Raja ylitettiin ensimmäisen kerran 7. heinäkuuta. Karjalan Armeijan yleishyökkäys käskyllä ”Karma” alkoi kolme päivää myöhemmin. Näin Oinosen ryhmä sitoutui pitkiin taisteluihin rajantakaisten vaaramaisemien keskelle. Vihollinen pureutui lujasti asemiinsa.

Ryhmä Oinonen alistettiin 23. heinäkuuta saksalaiselle 163. Divisioonalle, joka oli jumiutunut Tolvajärven kapeikkoon. Ratsuväki avasi tietä. Alistus päättyi Suojärven valtaukseen 20. elokuuta.

Tästä eteenpäin ratsuväki oli omimmissa tehtävissään. Edessä oli rintamahyökkäysten lisäksi partiointia, tiedustelua, takaa-ajoa, pitkiä ja raskaista korpikoukkauksia aina Äänisen rannoille asti. Ryhmä Oinosen viimeiseksi sotatoimeksi jäi Sungunniemen valtaus marraskuun lopussa.

Positiivista pöhinää

Opastaulun paljastustilaisuus pidettiin 31. heinäkuuta Utrion muistomerkkialueella Ratsuväkikillan perinteisten Ilomantsin taistelujen muistopäivien yhteydessä. Tilaisuuteen osallistui ratsuväkikiltalaisten lisäksi noin 20 henkilöä. Muistomerkin siunauksen toimitti isä **Janne Piiroinen** hänen apunaan kanttori **Darja Potkonen**.

Juhlapuheen piti eversti evp. **Jouni Mattila**, joka toimii Pohjois-Karjalan Sotaveteraanipiirin ja Sotien 1939-1945 Pohjois-Karjalan perinneyhdistyksen toiminnanjohtajana. Mattila kertasi ensin Ryhmä Oinosen sotatietä, ja keskittyi sen jälkeen puheessaan tulevaan perinneaikaan.

Pohjois-Karjalan perinneyhdistys perustettiin Ilomantsin torjuntataisteluiden päättymisen 76-vuotispäivän kunniaksi Ottolassa elokuussa 2020. Tammenlehvän Perinneliiton maakunnallisista jäsenjärjestöistä ja veteraanityön tukijoista koostuvaa 15 henkilön alueellista neuvottelukuntaa johtaa ilomantsilainen kansanedustaja **Hannu Hoskonen**.

”Kansallisen veteraanipäivän ja muiden veteraanisukupolvia kunnioittavien tilaisuuksien lisäksi jatkossa tullaan toteuttamaan useita uusimuotoisia nuorisoamme puhuttelevia tapoja veteraaniperinteen vaalimiseksi. Tähän saakka hieman taka-alalle jääneet evakkojen, sotaorpojen ja sotalasten asema, sotilaspoikien, rintamalla palvelleiden naisten – lottien, pikkulottien ja sotilaskotisisarten sekä hyvin moninaiset kotirintamaperinteet tullaan nostamaan esille aikaisempaa paremmin”, Mattila kertoi.

”Olen hyvin iloinen siitä, että Pohjois-Karjalassa on nyt paljon positiivista pöhinää erityisesti sodan ajan joukkoihin kohdistuvassa perinnetyössä. Siitä ovat osoituksena tämän tilaisuuden lisäksi mm. Tohmajärven Kaustajärvellä (RsPsto 1) ja Kiteen Mustalammella (19. D:n tykistö) järjestetyt sekä Kontiolahden Hirvirannassa (Lentolaivue 15) järjestettävä muistomerkin paljastustilaisuus.”

Isä Janne Piiroinen siunasi Jääkäripataljoona 6:n muistomerkin, joka pystytettiin paikalleen 1996.

Uusi opastaulu pystytettiin valmistuttuaan kesän 1944 Ilomantsin torjuntataisteluista kertovan opastaulun viereen. Rakennusmiehiä avusti Pentti Ikonen.

Lippu salkoon

Tilaisuuden päätteeksi laskettiin kukkalaite Jääkäripataljoona 6:n muistomerkille. Perinteinen Ilomantsin taistelujen muistopäivä jatkui Möhkön tiensuuntaan Öykkösenvaaran muistomerkkikohteeseen, jossa nokipannukahvien ja eväsmakkaroiden kera saatiin tietoa jatkosodan loppuvaiheesta. Oinassalmen muistomerkkialueelta lähdettiin takaisin Taistelijan talolle.

Ratsumiesillassa killan puheenjohtaja **Risto Korkka** toi tervehdykset Ratsumieskillasta ja Hämeen aluetoimistolta. Juhlatilaisuudessa palkittiin Ratsumieskillan ansiomitalilla sotahistoriatoimikunnan **Aini Peltola**, Taistelijan Talon isäntä **Jouni Puruskainen** ja Joensuun Eskadroonan pitkäaikainen rahastonhoitaja **Marja Pärepalo**. Joensuun Eskadroonan pöytästandardi luovutettiin killan jäsenelle Jukka Haloselle.

Sunnuntaiaamuna nostettiin Suomen lippu Taistelijan Talon lippusalkoon. Hartaustilaisuuden piti Ilomantsin seurakunnan edustaja **Sirkka Konttinen**. Perinteisen Gustaf Ehrnroothin päiväkäskyn elokuulta 1944 luki killan puheenjohtaja Korkka, jonka jälkeen suoritettiin kunnianosoitukset ja kukkalaitteiden lasku HRR:n ja URR:n muistomerkeillä.

TEKSTI: RAIMO VIRKKUNEN
KUVAT: JOUNI PELTOLA

KJM Kupari Oy Asikkala	**yrityskauppakumppani.fi**	**Fingeo Oy** Espoo
Maanrakennusliike E.M.Pekkinen Oy Espoo	**Hakalan Metalli** Eura	**Traktorikonehuolto Liuska Ky** Haapajärvi
HAAPAJÄRVEN LÄMPÖ OY	**Haminan Vesijohtoliike Penttilä Oy** Hamina	**SUMMASTA KIITOKSET TEILLE SOTIEMME VETERAANIT!**
Kuljetus Simo Iitti Ky Hartola	**Urheiluopistosäätiö** Helsinki	**Brando Oy** Helsinki
Korjaussuunnittelu T.Berg Oy Helsinki	**Tiori Kuljetus Oy** Helsinki	**www.atplukkari.fi**
Paakkisen Automaalaamo Oy Hollola	**Talonmies-ja huoltopalvelu Oy Liljeberg & Rosell** Hyvinkää	**Patria-Rakennus Oy** Hämeenlinna
Evälahti Oy Imatra	**Hirvijärven Osuusmeijeri** Jalasjärvi	**Autokorjaamo Heikki Hypönen** Joensuu
Rakennustoimisto K.Tervo Oy Joensuu, www.rakentajatervo.fi	**Maansiirto ja Soraliike M.Levy Oy** Joensuu	**JUUPAJOELTA KIITOKSET TEILLE SOTIEMME VETERAANIT!**
MCT-Tech Oy Jyväskylä	**Suunnittelutoimisto Plaanari Oy** Jämsä	**Euromaski Oy** Kaarina
Metallikoneistamo E.Moilanen Ky Kajaani	**Maanrakennusliike Mikko Sallinen Oy** Kangasala	**Pohjaset Oy** Keminmaa
KEMIÖN PUHELINOSAKEYHTIÖ	**Trukkihuolto Marjeta Oy** Kerava	**Tilitoimisto Ordent Oy** Kerava
KOKKOLAN PIKAHITSAUS OY	**Keski-Pohjanmaan Hoitopalvelu Oy** Kokkola, www.kphoi.fi	**Kotekman Oy** Kotka
Weststar Oy Lahti	**Ipa-Pesu Oy** Lahti	**Isännöinti Duo Oy** Lahti

SYNTYMÄPÄIVÄT

Eila Pennanen 100 vuotta

Talvi- ja Jatkosodan lotta **Eila Pennanen** (os. Rekola) syntyi Sysmässä 15.7.1921. 12-lapsisen perheen äiti oli lottajärjestössä kyläosaston puheenjohtaja ja oli aivan selvää, että Eilakin liittyi toimintaan mukaan heti iän salliessa. Talvisodan ajan hän oli ilmavalvontalottana kotirintamalla, Jatkosodan sytyttyä tie vei sotatoimialueelle Karjalan Kannakselle. Myöhemmin, radistin koulutuksen saatuaan, hänet siirrettiin Itä-Karjalaan Viteleen radioasemalle.

"Tulikokeeseen jouduin eräänä yli 30 asteen pakkasyönä. Laskeuduin kahden tunnin vartiovuoroltani korkeasta avoimesta tornista. Olin jäätymäisilläni. Apua ei ollut saatavilla. Tornissa oleva lotta ei voinut väistyä vartiopaikaltaan. Käsiä apuna käyttäen selvisin jotenkin puolen kilometrin päähän kämpälle. Tuolla matkalla turvauduin Taivaan isään, en halunnut kuolla niin nuorena. Olin kymmenen tuntia tajuttomana. Jostain tulee voimia, kun on tosi paikka. Tällaisen kun kokee, ei elämässä luovuta helpolla".

Koko Eilan perhe eli sodassa mukana: kolme upseeripoikaa etulinjassa ja kolme tytärtä lottina, muiden hoitaessa kotirintamaa.

Sotien jälkeen 1941 Lahden tyttölyseosta ylioppilaaksi kirjoittanut Eila suoritti alemman oikeustieteen tutkinnon, minkä jälkeen toimi 20 vuotta sosiaalisihteerinä Toijalassa. Avioliitosta **Aaro Pennasen** kanssa syntyi yksi tytär.

Toijalan ja ympäristön Sotaveteraanit ry perustettiin 1966. Eila liittyi toimintaan mukaan 1983 ja ehti toimia yhdistyksen hallituksessa liki 20 vuotta, minkä aikana hänestä oli hienoa huomata, kuinka nuorisokin on Suomessa viimein huomannut veteraanien arvon ja alkanut osoittaa sen ihan käytännössä. Ansioistaan hänelle on myönnetty Suomen Sotaveteraaniliiton kultainen ansioristi.

MARKKU LAPINLEIMU
sihteeri, ent. Toijalan ja ympäristön Sotaveteraanit ry

Aimo Tulonen 100 vuotta

Sotaveteraani, maanviljelijä **Aimo Tulonen** syntyi Nakkilassa 23.9.1921 Anolan kartanon karjanhoitajaperheeseen. Tuloset muuttivat muutamaksi vuodeksi Urjalan Honkolaan, missä Aimo ehti aloittaa koulunkäyntinsä - **Väinö Linnan** luokkatoverina. Vuosikymmenen vaihteessa perhe kuitenkin palasi Nakkilaan Kalle-isän ostettua Karkkimaan tilan Viikkalan kylästä.

Talvisodan ajan Aimo oli suojeluskuntalaisena vartiointi-, ilmavalvonta- ja linnoitustehtävissä eri puolilla Satakuntaa. Välirauhan aikana hän kävi Eurajoen kristillisen kansanopiston, kunnes syyskuussa 1941 kävi käsky Jalkaväen Koulutuskeskus 4:ään Forssaan.

Jalkaväkirykmentti 57:ään sijoitetun Aimo Tulosen varsinainen sotataival alkoi 12.1.1942 Lumisuon maisemissa Itä-Kannaksella. JR 57:n 2. komppania pysyikin Aimon yksikkönä aina 12.11.1944 tapahtuneeseen kamppeiden luovutukseen asti.

Asemasotavaiheen loppupuolella JR 57 siirtyi Lempaalanjärven alueelle, josta tuli lähtö 14.6.1944. Vetäytymistaisteluja seurasi Vuosalmen tulimyrsky, jossa Aimo haavoittui 12.7. tuhotessaan panssarinyrkillä Sotka-panssarivaunun. Sairaalasta hän palasi Kannakselle ja lähti vielä kuukaudeksi Lapin sotaankin Tornionjokilaaksoon.

Aimo avioitui ja sai kolme lasta **Eeva**-vaimon kanssa. Kotitilalla riitti vuosikymmenien ajan töitä "sen verran, että sota ei päässyt yöuniin". Aimo on nyt ollut leskenä yhdeksän vuotta ja viettää enimmän ajastaan Diakon-veljeskodissa Porissa. Vielä ei virkeälle, hyväntuuliselle, liikkuvalle ja laseitta lukevalle Nakkilan vanhimmalle asukkaalle rollaattori oikein kelpaa, kävelykeppi riittää.

TEKSTI: SIMO JAAKKOLA

Olavi Tuominen 100 vuotta

Kaarlo Olavi Tuominen syntyi Isokyrön Orismalan kylässä 5.8.1921 ja asuu nykyään Tervakoskella. Olavina tunnettu poika syntyi **Jaakko** ja **Fanny Tuomisen** kahdeksanlapsisen perheen kolmanneksi vanhimmaksi. Hän ehti käydä koulua vain neljä vuotta ja jatkokurssikin jäi kesken, kun perheelle tarvittiin tuloja. Olavi kävi nuoresta pitäen metsätöissä ja isänsä tavoin teki töitä Orismalan kartanossa muun muassa hoitaen hevosia.

Sota oli jo alkanut, kun Olavi, juuri 20 vuotta täyttäneenä syksyllä 1941 sai liikekannallepanokäskyn Jyväskylään. Alokasajan koulutus kesti kaksi kuukautta, jonka jälkeen hänet määrättiin Rukajärvelle. Asemasota jatkui. Vihollisen tullessa oli kahakoita ja yhteenottoja.

Armeijan puhtaanapidon tullessa myrkyttämään korsun sinappikaasulla miehet käskettiin ulos. Samaan aikaan vihollisen kranaatti tuli korsun eteen tuhoten Olavin koko omaisuuden ovenpielessä roikkuvaa manttelia myöten. Kahden ja puolen vuoden aikana sotamies ehti suorittaa monta päivän mittaista partiointi- ja tiedustelutehtävää Rukajärven ympäristössä.

Olavin äiti kuoli 1940. Perhe sai pika-asutustilan, johon rakennettiin omakotitalo. Vaimo, **Hanna**, löytyi sodan jälkeen kotikylältä ja häät vietettiin 29.5.1955. Lapsia syntyi kolme: kaksi tyttöä ja poika.

Maatilan töitä tekevälle löytyi kolmestakin eri kartanosta. Ruotsinpyhtäällä työ oli raskasta ja sieltä siirryttiin Hyvinkäälle Kytäjän kartanoon. Vantaalta löytyi sitten töitä teurastamolta, mistä kuuden vuoden jälkeen koitti eläkeikä.

Eläkevuosiksi etsittiin koti rauhallisemmalta alueelta ja muutto tuli Janakkalan Tervakoskelle, jossa Olavi on asustanut jo 43 vuotta. Vantaalla ollessa aloitettu työskentely Rintamaveteraaniyhdistyksessä jatkui Janakkalassa yhdistyksen lakkauttamiseen asti. Tämä työ toi vaihtelua yksinasujan elämään. Päivittäiset lenkit kodin ympärillä pitävät kuntoa yllä. Koronasta johtuen täyttä satasta vietetään perheen kesken.

VICKI KOSKELA
veteraaniyhdyshenkilö

SOTAINVALIDIEN SAIRASKOTI
Paremman kunnon koti Jyväskylässä
KUNTOUTUSTA KAIKEN IKÄISILLE
HOIVAA JA HUOLENPITOA
TUTUSTU PALVELUIHIMME WWW.SISKOTI.FI
puh. 014 – 690606

Vanhat ja ikääntyvät ihmiset tulee nähdä oman elämänsä toimijoina ja yhteiskunnan voimavarana.
Vanhustyön keskusliitto
CENTRALFÖRBUNDET FÖR DE GAMLAS VÄL RY

FYSIKAALISTA HOITOA

FYSIOTERAPEUTTI
AULI SUONRANTA/ FYSIKA
Haarlantie 2, 25500 Perniö
puh. 040-500 6797 ja 040-563 8269
www.fysika.fi

HYVINVOINTI SAMPO
Väinämöinen 2,
88900 Kuhmo
Puh. 08-655 7111

PALOKAN FYSIOTERAPIA
Olavintie 1
Puh. 014-677 77

Pietarilaispakolaisesta pappismunkiksi, sotilaspapiksi ja arkkipiispaksi

Minun isieni usko ei ole evankelisluterilaisuus vaan ortodoksisuus. Suomen ortodoksisessa kirkossa on tätä nykyä noin 56000 jäsentä, valtaosa heistä on Karjalan evakkoja ja heidän jälkeläisiään. Minutkin olisi lain mukaan pitänyt kastaa lapsena isäni uskontokuntaan, mutta vanhempani olivat sopineet, kuten monissa muissa perheissä, joissa toinen vanhemmista oli ortodoksi ja toinen luterilainen, että lapsi kastetaan äidin mukaan luterilaiseksi. Varmaankin siitä syystä, että isäni puolen suku on ortodoksinen, olen tuntenut läheisyyttä ja kiinnostusta isieni uskoon. Juuri tämä seikka vaikutti teologian opintoihinikin: pääaineenani oli ekumeniikka ja sivuaineena dogmatiikka.

Kirjahyllyssäni on kymmenkunta ortodoksista kirkkoa ja uskoa käsittelevää kirjaa. Sain alkukesästä täydennystä tuohon pieneen kirjastooni, kun eräs ystäväni lahjoitti minulle filosofian tohtori **Paula Tuomikosken** kirjoittaman tutkimuksen nimeltä "Pietarilaispakolaisesta piispaksi". Kirjan takakannessa kerrotaan, että arkkipiispa Paavali (1914-1988), alkuperäiseltä nimeltään **Georgi Guseff** (ja vuonna 1931 tapahtuneen nimen suomalaistamisen jälkeen **Yrjö Olmari**), oli arvostettu ja rakastettu Suomen ortodoksisen kirkon johtaja. Kirja kertoo hämmästyttävän selviytymistarinan, jossa kutoutuvat yhteen pietarilaispojan ja vuonna 1917 itsenäistyneen Suomen kohtalot. Kirja kertoo myös vuosien 1914-1955 traagiset elämänvaiheet ja munkkikutsumuksen ristiriidat sekä sen sisäisen hengellisen kehityksen, joka teki isä Paavalista lakkaamattoman rukouksen rukoilijan, kirkkomuusikon, suomentajan ja hengellisen kirjailijan.

Käytin tuon 464-sivuisen kirjan lukemiseen useita iltoja. Kirjan kerronta on yksityiskohtaista ja herätti jatkuvasti mielenkiintoa tutustua arkkipiispan elämänvaiheisiin. Lapsuuden ajan köyhyys ja syrjityksi joutuminen sekä venäjänkielisestä suomenkieliseksi ja suomenmieliseksi kasvaminen ovat mielenkiintoista luettavaa. Lukija saattaa hämmästellä myös sitä, kuinka monipuolisesti lahjakas nuori pappismunkki joutui omassa kirkossaan etsimään paikkaansa monien vastoinkäymisten ja vaikeuksien kautta. Sotien aikana Paavali oli rintamalla sotilaspastori Yrjö Olmarina, joutuen tuolloin vaikeuksiin luterilaisten sotilaspappien kanssa. Luterilaiset papit halusivat kastaa itäkarjalaista väestöä luterilaisiksi. Tästä ei Paavali pitänyt. Kasteasian takia kirjan päähenkilö siirrettiin toisiin tehtäviin.

Kirja kertoo myös arkkipiispa Paavalin suhteesta luterilaisuuteen ja herännäisyyteen. Nimenomaan herännäisyydessä on kaksi piirrettä, jotka puhuttelivat häntä. Toinen on ihmisen oman raadollisuuden ja kelvottomuuden kokemus ja toinen taas henkilökohtainen uskonvarmuus, jonka ihminen saavuttaa Jumalan tuntemisen kautta. Toimiessaan nuorena pappismunkkina Kauhavalla siirtolaisten parissa hän koki körttikansan parissa hengellistä heimolaisuutta. Paavalille tarjoutui heidän kanssaan mahdollisuuksia sukulaissieluiseen keskusteluun.

Olen sitä mieltä, että Suomen ortodoksikirkon edesmenneen esipaimenen, arkkipiispa Paavalin, entisen sotilaspapin ja sotiemme veteraanin elämänvaiheisiin kannattaa tutustua. Samalla saa oppia yhteisestä kristillisestä uskostamme. Arkkipiispa Paavali oli rukouksen mies. Hänen huulillaan oli useasti rukous: "Herra Jeesus Kristus, Jumalan Poika, armahda minua syntistä"! Näin me kaikki saamme pyytää.

HANNU SAVINAINEN
Rovasti

Jääkäri Huttusen kotiinpaluu

Juho Huttusen laskivat haudan lepoon vainajan veljenpoika Juho Huttunen (oik.) ja sisarentyttären poika Keijo Saarinen.

Kiuruvedellä vietettiin 18. kesäkuuta sankarihautajaisia, kun Talin-Ihantalan torjuntataisteluissa kesäkuun 28. päivänä 1944 kadonneen jääkäri **Juho Henrik Huttusen** jäänteet kätkettiin sankarihautausmaalla yli 76 vuotta tyhjänä odottaneeseen hautaan. Vastaavanlaisia hautajaisia vietettiin Kiuruvedellä viimeksi vuonna 2002.

Huttusen siunasi Kiuruveden kirkossa kenttärovasti **Penna Parviainen** ja häntä avusti kirkkoherra **Kimmo Kivelä**. Parviainen toi siunauspuheessaan esiin Huttusen sotilasvalassaan antaman lupauksen

Uusin Pro Patria-taulu Niinilahteen

Muisto elää Viitasaarella. Niinilahden kylätalolla paljastettiin niin uusi Pro Patria - taulu, kuin vanha Ilmolahden koulupiirin muistotaulu.

Sunnuntai 22. elokuuta oli arvokas juhlapäivä Viitasaaren Niinilahden kylällä, kun kylän entisellä koululla, nykyisellä kylätalolla vietettiin veteraaniperinnejuhlaa. Muisto elää! -nimeä kantaneessa juhlassa paljastettiin uusi Niinilahden koulupiirin Pro Patria -muistotaulu sekä vanha, aiemmin Ilmolahdessa Anttilan tilalla säilytyksessä ollut Ilmolahden koulupiirin muistotaulu. Näissä kahdessa taulussa on yhteensä 49:n eri sankarivainajan nimet.

Juhlan teemana oli muistaminen ja muistitiedon siirtäminen eteenpäin nuoremmille polville. Omista lapsuusajan muistoistaan oli kertomassa Niinilahden kylällä vuonna 1938 syntynyt **Paavo Kauppinen**, jonka isä kaatui sodassa vuonna 1941.

Juhlapuheen tilaisuudessa piti toimittaja ja historian tutkija, itsekin Niinilahdella koulua käynyt **Pauliina Ylitalo**, joka muistutti puheessaan muistin olevan ketju, jon-

puolustaa isänmaan koskemattomuutta ja laillista valtiojärjestystä.

”Tämän velvollisuutensa Huttunen toteutti kirjaimellisesti.”

Kivelä totesi saarnassaan, että vaikka täällä ei ole läsnä Juhon ystäviä eikä ikätovereita, läsnä ovat kiitollisuus, kunnioitus ja terve ylpeys.

”Kukaan ei ihaile sotaa, se on aina mitä suurin onnettomuus. Toiveemme ja rukousaiheemme onkin kiteytettynä, että ei enää koskaan sotaa.”

Huttunen osallistui jo talvisotaan toimien konekivääriampujana Jalkaväkirykmentti 39:n riveissä muun muassa Ruhtinaanmäen ja Koirinojan taisteluissa. Jatkosotaan hän lähti Kiuruveden asemalta 18.6.1941 Kevyt Osasto 2:n mukana. Myöhemmin hän taisteli Jalkaväkirykmentti 52:n sekä Jääkäripataljoona 5:n riveissä Rukajärvellä ja Kannaksella.

Ihantalassa 29-vuotiaana kaatuneen Huttusen jäänteet löydettiin vuonna 2018 ja tuotiin Suomeen toukokuussa 2019, minkä jälkeen Terveyden ja Hyvinvoinnin Laitoksella suoritetut DNA-testit varmistivat hänen henkilöllisyytensä.

RAIMO JOKISALMI

LEDARE

Än finns det att förbättra

Ännu har vi ibland oss nästan 5000 veteraner med veterantecken. Deras fruar och änkor uppgår till närmare 20 000. Mycket har gjorts men mycket återstår ännu att göra.

Under veteranorganisationernas initiala skede var det centrala kravet att förbättra pensionsskyddet för dem som tjänstgjorde vid fronten. Som resultat av många ansträngningar trädde lagen om frontmän i kraft 1971 då det också började betala frontmannatillägg, senare också extra tillägg för veteraner med lägre pensioner. Förbättringarna skedde långsamt men från början av april senaste år höjdes tillägget från 50 till 125 euro.

I tiderna beslöt veteranerna själva att frontmannatillägget skulle höjas till 1200 mark. I detta nu motsvarar pensionen ca 750 mark. Veteranernas krav utgår från att tillägget stiger till 200 euro så att det någorlunda motsvarar äskade 1200 mark.

Veteranfruarnas och änkornas förmåner, särskilt rehabilitering, har oftare än tidigare lyfts fram i veteranorganisationernas intressebevakning. En delorsak till denna situation är att fruar och änkor till veteraner med 30 procents skada får rehabilitering utan att invaliden själv medverkar. Änkor till lindrigt sårade eller icke sårade veteraner har inga lagstadgade förmåner eller lagstadgad rehabilitering. Kan hända föreligger en viss avundsjuka i luften, trots att alla erkänner fruarnas värdefulla insatser vid invalidernas sida. Också maka till icke sårad veteran kan få del av rehabilitering, men endast tillsammans med maken. Av förståeliga skäl är det få veteraner som längre orkar med anstaltsrehabilitering. Rehabilitering i hemmet är en helt annan sak. Veteranorganisationerna har också krävt rehabilitering för fruar och änkor till icke sårade veteraner.

Ovannämnda förmåner har en prislapp på 8 miljoner euro. Summan är inte stor om den sätts in i social- och hälsovårdsministeriets helhetsbudget. Ändå verkar det svårt att nå dessa målsättningar. Om dessa förmåner skulle införas från början av 2022 så har veteranorganisationernas intressebevakning någorlunda kommit till vägs ände. Nu förväntas beslutsfattarna inse att tiden för betalning av hedersskulden håller på att rinna ut.

SVENSK ÖVERSÄTTNING
BERTEL WIDJESKOG

Pro Patria on latinaa ja tarkoittaa Isänmaan puolesta.

Joko olet tutustunut Kohtalot Pro Patria-taulun takaa-sarjan koskettaviin kertomuksiin?

Sarjan löydät Sotaveteraaniliiton nettisivulta **www.sotaveteraanit.fi**

ka lenkkejä meistä jokainen on.

”Olemme muistamisen taitekohdassa, kun veteraanien rivit harvenevat, eivätkä veteraanien lastenlastenlapset ole välttämättä sotaveteraania tavanneet. Siksi on tärkeää, että muistoa vaalitaan ja tietoa välitetään nuorille.”

TEKSTI JA KUVA:
JUHA HYVÄRINEN

FRÅN VERKSAMHETSLEDAREN

Medelanskaffningen reformeras

Alla som genomgått förändringar inom sin organisation vet att förändringar kräver förutom tankeverksamhet, också tid och pengar. Inom veteranverksamheten bör också anskaffningen av medel för stöd, traditionsarbete och förvaltning uppdateras i nya former.

Staten har länge garanterat veteranernas sociala förmåner utgående från lagar och förordningar. Från tipsvinstmedel stöds speciellt veteranernas hemservice såsom städning, mat- och hälsovårdstjänster. I viss mån har också stöd getts för bevarande av veteranernas traditioner. Flera stiftelser stöder veteranerna, deras makor och änkor enligt hävdvunnen praxis. Betydande inkomstkällor har också funnits i Veteraanivastuus insamlingar, församlingskollekter och donationer. Ytterligare stöder veteranförbunden sina fältorganisationer enligt förmåga.

Alla ovan nämnda ekonomiska stödformer är nu under diskussion och på väg att krympa. Verksamheter under traditionstiden kräver inte lika stora resurser som dagens stödverksamhet. Exempelvis behoven av årliga statliga medel för hemservice till veteraner minskar i takt med att deras antal minskar.

Behovet av stödverksamhet fortgår dock gott och väl in på 2030-talet, och veteranernas änkor och makor förtjänar egen del av stöden. Det var långt deras förtjänst att 600 000 män och 100 000 kvinnor kunde tjänstgöra vid fronten under krigen och sedan också återuppbygga landet.

Redan nu i skrivande stund har sex regionala traditionsföreningar bildats, och innan årsslutet hinner antalet traditionsföreningar närma sig tio. Vid inrättandet av dessa föreningar har uppmärksamhet fästs vid stödarbetets kontinuitet, samt konkretisering av stöd- och traditionsarbetet.

Insamlingsverksamheten har i viss mån hamnat i bakfötterna på planeringen av traditionsarbetet. Men redan vid planeringen av de kommande uppgifterna har man oundvikligen stött på kostnader och deras täckande. Veteranförbunden kan under nuvarande omständigheter finansiera omstruktureringen av sina fältorganisationer, men däremot kommer finansieringen av verksamheten under traditionstiden att långt bero på traditionsföreningarnas egen medelanskaffning och medlemmarnas avgifter.

Insamling av pengar för verksamheten kommer i fortsättningen främst att ske via breda landsomfattande åtgärder som exempelvis medel för upprätthållande och skötsel av krigargravarna. Å andra sidan kan varje traditionsförening enligt nuvarande lagstiftning ordna egna insamlingar för lokala verksamheten. Detta gäller såväl stöd- och traditionsarbete som förvaltning. Utan fungerande förvaltning haltar den egentliga verksamheten betänkligt.

Regionala traditionsföreningar bör redan i initialskedet beakta egen finansiering. Organisationen bör utse ansvarsperson för medelanskaffningen. Vi tror att det finns möjligheter att samla in behövliga medel för det traditionsarbete som lokalt anses viktigt och angeläget. Det krävs dock planmässighet och aktivitet. Pengar avgör inte huruvida traditions- och stödarbetet lyckas, men pengar behövs också. Egna initiativ inom de regionala traditionsföreningarna utgör nyckel till framgång.

SAKARI MARTIMO
Verksamhetsledare
Krigsveteranförbundet

SVENSK ÖVERSÄTTNING
BERTEL WIDJESKOG

Viimeiseen iltahuutoon

Ilmi Lehtivuori 1921–2021

Onnelan ryhmäkodissa valmistauduttiin toukokuussa viettämään Jatkosodan lotan **Ilmi Lehtivuoren** 100-vuotisjuhlallisuuksia, mutta 10 päivää ennen suunniteltua kahvitilaisuutta hän nukkui ikiuneen. 28.05.2021 hänet haudattiin Nurmossa pienen ystäväjoukon läsnä ollessa.

Lapsuutensa hän vietti Alahärmän Köykkärin kylässä, seitsemänlapsisessa pienviljelijäperheessä. Työpaikkoja ei kotikylässä juuri ollut tarjolla ja nuoruudessaan lastenhoitajana toiminut Ilmi sai idean lähteä lotaksi – niihin tehtäviin kun tuolloin haettiin tekijöitä.

Helmikuussa 1942, muutaman kuukauden koulutuksen jälkeen, oli edessä lähtö Karhunmäen rajatoimistoon, jossa Ilmin ja hänen kaverinsa palveluspaikaksi määräytyi Kumsjärvellä sijainnut koulutus- ja lepokeskus, missä lotat hoitivat paikkojen siivouksen ja miesten varushuollon.

Koulutuskeskuksessa elo oli vilkasta. Muutaman päivän lepoon saapuvat asukkaat vaihtuivat usein, samoin keskuksen paikka, jota viholliselta salassapysymiseksi vaihdettiin vihollisen ilmatoiminnan häiritessä liki viikottain. Tammikuussa 1943 Ilmi siirrettiin Savijärvelle ja myöhemmin Moskvaaraan ja Käpyselkään, josta lotat päätettiin kesäkuussa 1944 alkaneen vihollisen suurhyökkäyksen heikentämän turvallisuustilanteen vuoksi kotiuttaa. Kotimatka Elisenvaaran kautta sujui viholliskoneiden pommituksia väistellen.

Sodan jälkeen Ilmi avioitui kotipitäjän pojan **Sauli Lehtivuoren** kanssa, jonka kanssa asettui 1949 Nurmoon, missä perhe kasvoi yhdellä pojalla. Sotareissunsa aikana Ilmi oli oppinut myös parturintaitoja ja hän työllisti itsensä perustamassaan kotiparturissa. Puolison kuoltua hän hakeutui Onnelan ryhmäkotiin, jossa palvelut ja hoito olivat lähellä.

PEKKA MARTTALA
Puheenjohtaja, Nurmon Sotaveteraanit

Ossi Sunell 1930–2021

Sotaveteraaniliiton neuvottelukunnan entinen puheenjohtaja, suurlähettilä**s Ossi Sunell** poistui viimeiseen iltahuutoon 28.toukokuuta 2021. Hän oli syntynyt upseeriperheeseen Helsingissä 10.tammikuussa 1930.

Valtiotieteen maisteriksi vuonna 1956 valmistuttuaan hän teki ansiokkaan, 40 vuoden mittaisen uran maamme ulkoasiainhallinnossa.

Suurlähettiläänä hän palveli tärkeillä ulkomaaanposteilla Algeriassa, Ottawassa, Pariisissa ja viimeksi Roomassa 1990-1993. Keskeisissä kotimaan tehtävissä hän vaikutti muun muassa hallinnollisen osaston apulaispäällikkönä ja alivaltiosihteerinä, neuvottelevana virkamiehenä, edustustojen tarkastajana ja protokollapäällikkönä.

Virkamiehenä Ossi oli arvostettu esimies ja kollega, johon myös tasavallan presidenttti ja hallitus luottivat. Usein vaikeissa hallinnollisissa intrigeissä hän oli sovitteleva ja pyrki taitavasti henkilöstöpolitiikassa tasapuolisuuteen, mikä Ulkoministeriön karriäärihakuisessa kilpailuilmapiirissä vaati sekä määrätietoisuutta että tarkkaa psykologista silmää. Hän osallistui aktiivisesti myös UM:n ja Puolustusvoimiemme läheisten kontaktien edelleen kehittämiseen.

Maanpuolustushenkinen Ossi Sunell ylennettiin diplomaateillemme harvinaiseen reservin majurin arvoon. Sotaveteraanitoiminnan ohella Ossille oli läheinen hänen oman aselajinsa, ratsuväen perinteiden vaaliminen ja hän kuuluikin pitkään niin Ratsuväen Tuki ry:n valtuuskuntaan kuin Hakkapeliittoihin.

Sunell oli palkittu niin Valkoisen ruusun kuin Suomen Leijonan ritarikuntien I luokan komentajamerkein sekä Vapaudenristin 1. luokan kunniamerkin. Hänellä oli lisäksi useita korkeita ulkomaalaisia kunniamerkkejä.

Eläkevuosinaan Ossi toimi pitkään omaishoitajana vaimolleen **Maj-Brittille**, joka poistuikin joukostamme vain muutama viikko miehensä jälkeen.

PEKKA J. KORVENHEIMO
kirjoittaja on Ossi Sunellin nuorempi kollega sekä Sotaveteraaniliiton neuvottelukunnan ja historiatoimikunnan jäsen.

Ilmari Halava 1923–2021

Jatkosodan veteraani **Ilmari Halava** kuoli Espoossa 98 vuoden iässä. Hän oli syntynyt Paraisilla yhdeksänlapsiseen maanviljelijäyrittäjäperheeseen. Pikkupojasta asti häntä kiinnosti liike-elämä ja uransa hän aloitti juoksupoikana. Asepalvelukseen hän astui päivää ennen 19-vuotissyntymäpäiväänsä ja palveli JR13:ssa panssarintorjuntakomppaniassa osallistuen mm. Viipurin ja Tali-Ihantalan taisteluihin.

Asemasodan aikana hän opiskeli keskikoulun kursseja kirjeopiston kautta ja sodan päätyttyä myyjän työn ohella valmistui kauppateknikoksi. Parin Pohjois-Amerikassa vietetyn vuoden jälkeen hän oli perustamassa Turkuun vuonna 1959 jalkinealan vähittäis- ja tukkuliike J.H. Salmi & Kumppanit Oy:tä ja myöhemmin perusti vielä Muotitalon Kenkä Oy:n ja Etelän Kenkä Oy:n, jotka yhdessä muodostivat yhden suurimmista alan yrityksistä Suomessa.

Järjestötoimintaan hän osallistui aktiivisesti ja oli vuosina 1976-1979 Suomen Kenkäkauppiaiden Liitto ry:n puheenjohtaja ja myöhemmin valtuuston puheenjohtaja. Luottokunnan hallintoneuvoston jäsenenä hän oli 19 vuotta, ja hän oli myös Keskuskauppakamarin hyväksymä tavarantarkastaja sekä Maanpuolustuksen Tuki ry:n ainaisjäsen. Ansioistaan hänelle myönnettiin vuonna 1977 talousneuvoksen arvonimi, Suomen Leijonan Ritarikunnan 1. lkN ritarimerkki ja Suomen Yrittäjäin Keskusliiton kultainen yrittäjäpatsas.

Hänet tunnettiin luotettavana ja sovittelevana liike- ja neuvottelukumppanina ja työntekijöistään huolehtivana johtajana. Vaimonsa Marjatan kanssa avioliitto kesti yli 63 vuotta ja lapsilleen sekä lapsenlapsilleen hän oli turvallinen ja läsnä oleva isä ja isoisä, joka vielä 95-vuotiaana tarjosi tarvittaessa autokyydinkin. Hän harrasti golfia ja osallistui veteraanien SM-kilpailuihin mm. Kytäjällä. Vielä 90-vuotiaana hän tiiasi itse pallonsa ja oli lähipelitaitojensa vuoksi vaikea voitettava.

MARJATTA HALAVA
tytär

Raul Kuutma 1924–2021

Kunnioitettu sotiemme veteraani, Suomenpoika **Raul Kuutma** on komennettu viimeiseen iltahuutoon. 3.9.1924 syntynyt Kuutma poistui keskuudestamme pitkällisen sairauden uuvuttamana 17.7.2021.

Kuutma oli yksi niistä virolaisnuorukaisista, jotka Saksan miehitettyä Viron hakeutuivat Suomen armeijan riveihin puolustamaan Suomen vapautta ja Viron kunniaa. Hänen sotatiensä alkoi koulutuksella 22.10.1943, minkä jälkeen hän palveli virolaisvapaaehtoisista muodostetussa Jalkaväkirykmentti 200:ssa ja osallistui Karjalan kannaksen torjuntataisteluihin Viipurinlahdella sekä Vuoksella rykmentin lakkauttamiseen 16. elokuuta 1944 asti.

Kolme päivää myöhemmin kotiutetun Kuutman sotatie johti vielä Tarton rintamalle puolustamaan omaa isänmaata hyökkäävää Puna-armeijaa vastaan. Suomen-pojat onnistuivat pysäyttämään vihollisen hyökkäyksen Pupastveren kylän maastossa 28.8. alkaneessa taistelussa kolmeksi viikoksi.

Sodan päätyttyä Kuutma opiskeli sähkötekniikkaa valmistuen Tallinnan teknillisestä korkeakoulusta 1951. Elämäntyönsä hän teki paperi- ja selluloosateollisuudessa, toimien mm. Kehran selluloosakombinaatin pääinsinöörinä vuosina 1972–1988.

Kuutma oli taitava kirjoittaja ja kunnostautui kirjoittamalla useita Suomen-poikiin ja Viron lähihistoriaan liittyviä teoksia sekä artikkeleita Virossa ja Suomessa ilmestyneisiin lehtiin. Tämän lisäksi hänet muistetaan asiantuntevana oppaana Viroon suuntautuneilla retkillä sekä loistavana ja mukaansa tempaavana esitelmöitsijänä.

Hän toimi useita vuosia mm. Suomen Sotaveteraanien Viron yhdistyksen kunniapuheenjohtajana ja vaikutti monella tavalla virolaisvapaaehtoisten ja uudelleen itsenäistyneen isänmaansa tunnetuksi tekemiseen.

Hänet on palkittu ansioistaan mm. Vapaudenristillä ja Suomen Valkoisen Ruusun 1. luokan ritarimerkillä sekä useilla virolaisilla kunniamerkeillä.

RISTO HAIMILA
puheenjohtaja,
Suomen-poikien perinneyhdistys ry

Lauri Peussa 1921–2021

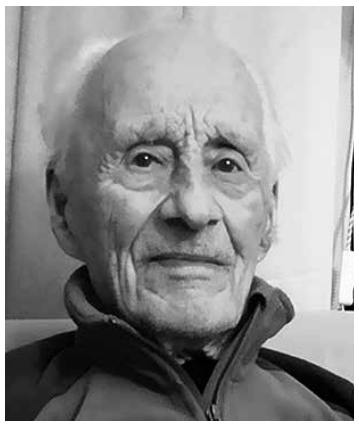

Talvi- ja Jatkosodan veteraani sekä hiihdon maailmanmestari **Lauri Peussa** kutsuttiin viimeiseen iltahuutoon 20.6.2021, kaksi kuukautta ennen 100-vuotissyntymäpäiväänsä. Lapsuutensa Lauri vietti Koiviston kauppalassa, jossa hän myös kävi koulunsa.

Talvisodan ajan hän oli vapaaehtoisena aseistetun hiihtopartion jäsenenä Kuolemanjärvellä, Uudellakirkolla sekä Säkkijärvellä kuljettaen hevosella haavoittuneita, kuolleita ja materiaalia. Asevelvollisuuden Peussa suoritti 1941-1943 saaden koulutuksen ilmatorjuntatykistöön. Varusmiespalveluksesta hänet komennettiin rintamalle jo marraskuussa 1941 Kevyeen Ilmatorjuntapatteriin ja hän osallistui taisteluihin mm. Maaselän kannaksella, Kunsjärvellä, Karhumäessä sekä Syvärillä, Vitelessä ja Salmissa, vapautuen armeijasta marraskuussa 1944 korpraalina.

Sodan jälkeen Peussa muutti Perniön Ervelään ja avioitui **Alice Virtasen** kanssa.1947 solmittu avioliitto ehti kestää miltei 74 vuotta. Perheeseen syntyi poika ja tytär. Työuransa hän teki Laivateollisuus Oy:ssä Turussa, Kopen tehtaalla Naantalissa sekä Mobil Oil Oy:n palveluksessa Naantalissa jääden työnjohtajana eläkkeelle 1986. Työtoverin muistavat ammattitaidon lisäksi Laurin mm. innokkaana tanssijana, leuanvetäjänä ja soutajana.

Peussa toimi työnsä ohessa aktiivisesti SPR:n Naantalin osastossa sekä väestönsuojelutehtävissä Turun Seudun Teollisuuden väestönsuojeluyhdistyksessä.

Peussa oli myös innokas veteraaniurheilija. Sotaveteraanien SM-hiihdoista hänellä on lukuisia mestaruuksia ja 1988 hänet valittiin Naantalin parhaaksi urheilijaksi. Kaksi vuotta aiemmin hän oli voittanut kolme kultamitalia veteraanien MM-hiihdoissa 65-vuotiaiden sarjassa.

Peussalle on myönnetty ansioistaan monia tunnustuksia. Naantalin seudun Sotaveteraanien jäsen hän oli vuodesta 1982 ja 2011 hänet kutsuttiin yhdistyksen kunniajäseneksi.

SEPPO JAAKKOLA
Naantalin seudun Sotaveteraanit r.y.

Pentti Hämäläinen 1951–2021

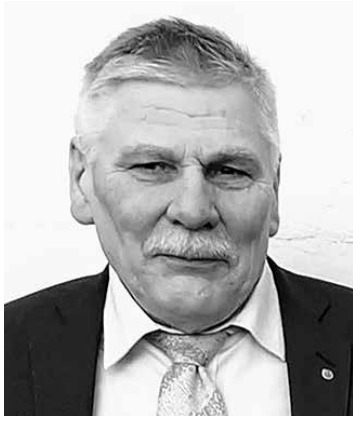

Rintamaveteraaniliiton Kymen Piirin puheenjohtaja **Pentti M. Hämäläinen** menehtyi vaikean sairauden murtamana 12.7.2021 ja hänet siunattiin Haminan Myllykylän Leirikankaan kappelissa 23.7.2021 omaisten ja läheisten ystävien saattamana.

Pentti syntyi 30.6.1951 Keski-Suomessa, Laukaan maalaispitäjässä, jossa sai pienestä pojasta pitäen tuntea, mitä tarkoittaa elää ja tehdä työtä agraariyhteiskunnassa. Pentti päätyi armeijaan Haminaan, rakastui ja jäi pysyvästi sinne, Summan mieheksi. Avioitumisen myötä perheeseen syntyi kaksi poikaa. Myöhemmin perhe kasvoi Pentille niin rakkailla lastenlapsilla. Elokuussa Pentti ja Maija olisivat juhlineet jo 50-vuotista avioliittoa.

Pentti oli politiikan ja yhteisten asioiden moniottelija. StoraEnson Summan paperitehtaan työsuojeluvaltuutetusta ja paperiosaston nuoresta aktiivista kasvoi jo 1980-luvun lopulla vahva vaikuttaja niin Haminan kaupungissa kuin maakunnallisella tasolla. Hän toimi niin kaupunginvaltuuston, hallituksen, seutuvaltuuston kuin monen kunnallisen yhtiön hallituksen jäsenenä. Innokas penkkiurheilija oli myös Summan Kisa-Tovereiden innokas puuhamies, Rintamaveteraanityön ja sen edunvalvonnan aktiivi, Osuuskunta Tradekan ja Kymenlaakson Osuuspankin edustaja ja monen senioriasuntohankkeen alullepanija Haminassa.

Rintamaveteraanit, heidän puolisonsa ja lesket sekä sotaorvot olivat Pentille sydämen asia. Hän toimi vuosia aktiivisesti Rintamaveteraaniliitossa, huolehtien aina siitä, että kuntien vastuunkantajat tiedostivat tunnuksen omaavien veteraanien oikeudellisen aseman kuntien palvelutuotannossa. Lisäksi Pentti halusi vuosien varrella tavata ja keskustella mahdollisimman monen veteraanin ja heidän puolisonsa kanssa arjessa selviytymisestä.

Pentti ei levännyt laakereillaan, vaan oli aina liikkeessä. Hän oli asioihin huolella perehtyvä luotettava toimija, joka oli aina heikomman puolella. Tiukat väittelytkään eivät olleet hänelle vieraita. Sosiaalinen Pentti oli mukava seuramies, jonka kanssa viihtyi poliittisesta kannasta riippumatta.

HEIKKI J. OKSANEN
pj, Kymenlaakson Rintamaveteraanit ry

Juho Vuoristo 1920–2021

Jyväskylän Rintamaveteraanien puheenjohtaja, Jatkosodan veteraani **Juho Vuoristo** poistui keskuudestamme 101-vuotiaana 8.7.2021. Hän syntyi Keuruulla kolmen pojan ja viiden tytön sisarusparveen. Suurimman osan elämästään hän asui Jyväskylässä. Työura alkoi jyrsijänä ja myöhemmin työnjohtajana Valtion tykkitehtaassa, joka nykyisin on Valmetin Rautpohjan tehdas.

Talvisodan aikana Juho työskenteli tykkitehtaalla. Sodan loputtua tuli kutsu asepalvelukseen, ja aliupseerikoulun jälkeen joukkoosastoksi määräytyi Kenttätykistörykmentti 14. Hän taisteli tykistössä Jatkosodassa ja Lapin sodassa. Tykistön kranaatteja tarvittiin, varsinkin suurhyökkäyksen aikana Tali-Ihantalan tulihelvetissä. Sotavuonna 1943 Juho avioitui **Airi Aaltosen** kanssa. Heille syntyi viisi poikaa ja yksi tyttö. Lapsenlapsia on 16, lisäksi on lastenlastenlapsia.

Juho oli Jyväskylän Rintamaveteraanien puheenjohtajana kokoava voima, myös varainkeruussa. Taskussa oli sinikantinen vihko, jossa oli jyväskyläläisten yritysten osoitteet. Kaikkien tuntema ja arvostama veteraani oli aina tervetullut hakemaan tukea kunniakansalaisille. Aktiivisuus ja iloinen luonne olivat vireyden salaisuus.

Keski-Suomen piirihallituksen jäsenenä Juho toimi yli 20 vuotta ja varapuheenjohtajana 1997-2013. Liittovaltuuston jäsen hän oli 2007-2011. Rintamaveteraaniliiton ja piirin kunniajäseneksi hänet kutsuttiin 2015. Juho sai kaksi eri kertaa Tasavallan presidentiltä mieluisan kutsun itsenäisyyspäivän vastaanotolle.

Hän sai lukuisia sodan ja rauhan ajan kunniamerkkejä. Sotilasarvoltaan hän oli ylikersantti. Viimeisen leposijansa veteraani sai sukuhaudassa, itse lunastetussa isänmaan mullassa.

PEKKA TOIVONEN
Jyväskylän Rintamaveteraanit ry

Salme Haltia 1912–2021

Lotta Svärd -järjestön perustamisesta on tänä vuonna kulunut 100 vuotta. Kesken juhlavuotta tuli viesti, että elossa olevista lotista vanhimman, oululaisen **Salme Haltian**, elämä päättyi 31.päivänä heinäkuuta. Kolme viikkoa aiemmin hän oli juhlinut lähipiirissään 109. syntymäpäiväänsä.

Salme Haltia (o.s. Halonen) syntyi 9. päivänä heinäkuuta 1912 Haukiputaan Pateniemessä. Hänestä kasvoi tarmokas nuori nainen, joka meni parikymppisenä töihin ”ylösottajaksi” Pateniemen Sahalle. Niihin aikoihin hän liittyi myös paikkakunnalla vireästi toimineeseen lottajärjestön paikallisosastoon ja kouluttautui lääkintälotan tehtäviin.

Talvisodan sytyttyä lääkintälotan taitoja tarvittiin tositoimissa. Salmen sijoitusyksiköksi tuli 9. Kenttäsairaala, joka lähetettiin Kuhmon rintamalle. Sodan loppuvaiheissa se siirrettiin vielä Karjalan kannakselle. Salme kotiutettiin toukokuun lopulla 1940. Siitä kuukauden päästä hän solmi avioliiton **Olavi Haltian** kanssa, jonka kanssa oli kihlautunut 1937.

Jatkosodan alkaessa Salme sai kutsun lääkintälotan tehtäviin Karjalan kannakselle. Työ haavoittuneiden parissa oli fyysisesti ja henkisesti raskasta. Lisäksi läsnä oli huoli miehen kohtalosta, joka oli kutsuttu myös Kannakselle rintamapalvelukseen.

Loppuvuodesta 1943 Salme kotiutettiin. Esikoispoika syntyi maaliskuussa 1944. Sittemmin perheeseen syntyi vielä tytär. Olavi haavoittui sodassa eikä vammaa ei saatu jälkihoidossa kuntoon, vaan hän menehtyi maaliskuussa 1947 ja Salmesta tuli kahden pienen lapsen yksinhuoltaja.

Salme palasi Pateniemen sahalle, entiseen työpaikkaansa. Sahan alueella oli lukuisia rakennuksia, joista löytyi myös asunto perheen kodiksi. Hän jäi työstään eläkkeelle 1972.

Eläkevuosinaan Salme osallistui aktiivisesti veteraanien toimintaan ja seurakunnan tilaisuuksiin. Hänessä sai kohdata sydämellisen, elämänmyönteisen ja huumorintajuisen ihmisen. 2018 hänet kutsuttiin Linnan juhliin, mistä tulikin virkeälle vanhukselle yksi elämän kohokohdista.

HANNU OJALEHTO
puheenjohtaja
Oulun Sotaveteraanit ry

”Puolustusvoimat tekevät parhaiten veteraaniperinnetyötä yksinkertaisesti täyttämällä tehtävänsä”

Perinnetyö elää Puolustusvoimissa

Puolustusvoimain komentaja kenraali **Timo Kivinen** kertoi erässä puheessaan viime sotiemme veteraaneille, että "Puolustusvoimat tekevät parhaiten veteraaniperinnetyötä yksinkertaisesti täyttämällä tehtävänsä". Tämä lause pitää sisällään paljon, ja siihen sisältyy merkittävä linkitys perinteisiimme sekä Puolustusvoimien tehtäviin viime sodistamme aivan nykyhetkeen asti. Tämän eteen koko palkattu henkilöstö, varusmiehet ja reserviläiset tekevät töitä joka päivä. Näitä tehtäviä tehdään tiiviissä yhteistyössä useiden viranomaisten, kumppanien, veteraani- ja maanpuolustusjärjestöjen sekä lukuisien muiden toimijoiden kanssa.

Puolustusvoimain komentaja on todennut muissa yhteyksissä, että tehtäviensä mukaisesti Puolustusvoimat ylläpitää vahvaa ja uskottavaa puolustuskykyä, jotta Suomi ei joutuisi uudestaan siihen tilanteeseen, jonka viime sotiemme veteraanit ja koko sotasukupolvi on joutunut kokemaan. Sotilaallisella valmiudella ja suorituskyvyllä ennaltaehkäistään kriisien syntyminen ja osoitetaan kaikille osapuolille, että Suomi on valmis ja kykenevä puolustamaan maataan kaikissa tilanteissa. Ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko antaa Puolustusvoimien työlle vakaan perustan.

Suomen turvallisuusstrategian perusta ja juuret ovat viime sotiemme kokemuksissa, sillä niiden perusteella se on kehittynyt ja kehitetty nykyisenlaiseksi. Meidän vahvuutemme Suomessa on se, että me pystymme tarvittaessa suuntaamaan kaikki yhteiskunnan voimavarat uhkaa vastaan. Tarvittaessa jokaisella viranomaisella, yrityksellä ja yhteisöllä sekä kansalaisella on tässä roolinsa.

Strategiamme vahvuus on sen sopivuudessa monia erilaisia riskejä ja uhkia vastaan. Sotiemme sukupolvien esimerkki ja vaalittava perinne on meille nuoremmille yhteisvastuullinen tehtävä. Tässä korostuvat yhdessä tekeminen, muiden huomioiminen, toinen toisistamme huolehtiminen ja auttaminen – yhdessä me olemme vahvoja. Näistä meidät on tunnettu tähänkin mennessä ja myös jatkossa tullaan tuntemaan.

Yleinen asevelvollisuus

Yleinen asevelvollisuus ja naisten vapaaehtoinen palvelus linkittävät nykynuoret veteraanien antamaan perintöön ja pidemmällekin aivan itsenäisyytemme alkuun. Puolustusvoimain komentajan mukaan varusmiespalvelus vahvistaa nuorten ymmärrystä sodan ajan vaatimuksista ja lisää heidän arvostustaan viime sotiemme veteraaneja kohtaan.

Yhteiset palveluskokemukset ja niistä nouseva yhteisöllisyys ja yhteishenki vahvistavat luottamusta ja kunnioitusta toinen toisiinsa, johon esimerkki on saatu viime sotiemme veteraaneilta. Palvelustilanteissa nuoret oppivat kantamaan vastuuta itsestään ja toisista, täyttämään tehtävänsä ja ottamaan toiset ihmiset huomioon sotiemme veteraaneilta opitulla periaatteella – kaveria ei jätetä.

Nämä ovat tärkeitä oppeja jokaiselle nuorelle myös varusmiespalveluksen jälkeisessä elämässä. Asevelvollisuuden kehittämisessä hyödynnetään monipuolisesti kansainvälinen yhteistyö, kokemukset kriisinhallintatehtävistä, tekniikan kehittyminen sekä ylipäätään kaikessa palveluksessa koettu ja opittu.

Perinnetyön vieminen kouluihin nuorten keskuuteen ja sen sisällyttäminen varusmiespalvelukseen on

erittäin tärkeää. Kaikille nuorille sotiemme veteraanien kohtaaminen ja keskustelu heidän kanssaan on merkittävä tapa luoda yhteys eri sukupolvien välille. Tämä lisää nuorten ymmärtämystä ja tietoisuutta sotasukupolven suurista ponnisteluista itsenäisyytemme ja hyvinvointimme eteen. Nämä tilanteet antavat niin koululaisille kuin varusmiehille mahdollisuuden hetkeksi päästä sisään sotia kokeneen sukupolven maailmaan.

Veteraanien kohtaamiset

Veteraanien kertomat inhimilliset sattumukset ja kohtalot tuovat sotamuistot nykyaikaan ja valottavat sota-ajan arkea kaikille nuoremmille. Kertomukset sota-ajan elämästä ja kokemuksista auttavat tulevia sukupolvia ymmärtämään sodan todellisuutta sekä antavat uskoa ihmisen ja yhteiskunnan kykyyn selviytyä niin nykyistä kuin eteen tulevista vaikeuksista.

Tällaiset kohtaamiset veteraanien kanssa pysyvät mielessä pitkään ja vaikuttavat nuorten suhtautumiseen maanpuolustukseen. Ne tuovat historian myös hyvin konkreettisella tavalla lähelle. Luontevia tilaisuuksia kohtaamisille ovat olleet esimerkiksi Kansallisen veteraanipäivän tilaisuudet, viime sotiemme muistopäivät, joukkoosastojen vuosipäivät, valatilaisuudet ja paraatit. Jatkossa näissä tilaisuuksissa tulee korostaa yhä enemmän veteraanisukupolven jättämän perinnön esille tuomista käytännönläheisin esimerkein.

Esille voi tuoda esimerkiksi juuri viranomaisten laajan yhteistyön, huoltovarmuuden ja muun varautumisen, yleisen asevelvollisuuden merkityksen koko maan puolustamisessa, vahvan maanpuolustustahdon, kansainvälisen yhteistyön, sankarivainajien muiston ja sotasukupolven työn kunnioittamisen hyvän sekä turvallisen yhteiskunnan ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi. Nuoria voisi myös muistuttaa siitä, että edelleen jatkuu työ kadonneiden sankarivainajien löytämiseksi ja kotimaan multiin saattamiseksi.

Varusmiehet ovat veteraanien perinnön keskeisiä vaalijoita. Heille on kunniatehtävä saada olla mukana tekemässä ja osallistumassa viime sotiemme muistoa vaaliviin tapahtumiin ja juhliin. Ympäri Suomea Kansallisena veteraanipäivänä ja viime sotiimme liittyvinä muistopäivinä varusmiehet ovat mukana useissa erilaisissa veteraaniperinteitä vaalivissa tilaisuuksissa. Myös muut nuoret, kuten koululaiset ja partiolaiset, osallistuvat näihin tilaisuuksiin varusmiesten ohella.

Heille kaikille on kunnia-asia olla mukana laskemassa seppeleettä, nostamassa lippua, puhua veteraaneille tai tehdä jotain muuta. He tietävät edustavansa tilaisuuksissa paitsi kouluansa tai joukko-osastoansa, myös koko ikäluokkaansa tässä perinteiden ketjussa. Nuoret ovat vahvoja viestikapulan kantajia meidän vanhempien sopivalla tuella ja kannustuksella.

Veteraarijärjestöjen lippulinna Puolustusvoimien lippujuhlan paraatissa Rovaniemellä 4.6.2019.

Kansallinen veteraanipäivä

Puolustusvoimat osallistuu vuosittain Kansallisen veteraanipäivän tilaisuuksiin ympäri Suomea tukemalla paikallisia järjestäjiä ja osallistumalla monin eri tavoin niiden toteutukseen. Valtioneuvoston kanslian asettama Kansallisen veteraanipäivän valtakunnallinen päätoimikunta tukee osaltaan ja ohjaa vuotuisten pääjuhlien sisältöä.

Veteraanipäivän tekemän työn yhtenä keskeisenä asiana on huolehtia viime sotiemme veteraanien tahdon ja perinteen näkyminen niin televisioitavassa pääjuhlassa kuin kymmenissä ja sadoissa paikallisissa tilaisuuksissa ympäri Suomea. Tukemalla ja yhteistyössä kaikkien eri toimijoiden kanssa saadaan aikaiseksi arvokkaita ja veteraanien perintöä kunnioittavia tilaisuuksia. Ne myös osallistavat kaiken ikäisiä kansalaisia ja koskettavat meitä monin eri tavoin.

Siirryttäessä vaiheittain perinneaikaan Puolustusvoimat voisi lisätä omiin viestintäkanaviinsa perustietoa viime sodistamme. Tässä näkyisi erityisesti veteraanisukupolvemme rooli vaikeina sotavuosina sekä sen jälkeisen Suomen jälleen rakentajina Puolustusvoimien näkökulmasta. Tällaista tietoa voisi olla eri kanavissa ympäri vuoden ja Kansalliseen veteraanipäivään liittyen sen näkyvyyttä lisättäisiin aina vuosittain. Tämä osio täydentyisi uuden aineiston myötä, jota voitaisiin tuottaa yhteistyössä veteraanijärjestöjen sekä perinneyhdistysten kanssa.

Myös linkkejä muualla olevaan tietoon voidaan käyttää. Digitalisaation lisääntyminen ja kehittyminen lisäävät mahdollisuuksia tuottaa erilaisten kohderyhmien käyttöön helposti lähestyttävää ja mielenkiintoista aineistoa, jonka hyödyntäminen esimerkiksi varusmiespalveluksessa ja kouluissa voidaan ottaa valmistelussa huomioon.

Perinneaika sotilasmuseotoiminnassa

Perinneaikaan siirtyminen voitaisiin huomioida myös sotilasmuseotoiminnassa. Nykyinen näyttelytoiminta niin Sotamuseossa Suomenlinnassa kuin yhteistoimintamuseoissamme voisi ehkä tulevina vuosina täydentyä perinneaikaan liittyvillä teemoilla. Näyttelyiden kehittäminen yhteistyössä veteraanijärjestöjen ja perinneyhdistysten kanssa kertoisi viime sotiemme veteraaneihin kohdistuneesta huoltotyöstä ja veteraaneista sotiemme jälkeisessä yhteiskunnassa.

Kyseessä voisi olla henkilölähtöinen lähestymistapa, jossa eri tehtävissä toimineiden ihmisten tarinoiden kautta tultaisiin sotavuosien rintamalta ja kotirintamalta jälleenrakentamisen sekä huoltotyön kautta perinneaikaan. Tämä olisi pysyvä muutos näyttelytoimintaan. Kansalliseen veteraanipäivään liittyen voitaisiin erikseen tuoda esille joitain erityisteemoja, joilla tavoiteltaisiin erityisesti nuoria ja näyttelyä voisi hyödyntää esimerkiksi koulujen opetuksessa kyseisenä päivänä tai esimerkiksi viikon aikana.

Viime sotiemme veteraanien, leskien, sotaorpojen, pikkulottien ja sotilaspoikien, puolisoiden sekä koko sotiemme sukupolven tarina on kertomisen arvoinen myös sotilasmuseoissamme kaiken muun näyttelytoiminnan rinnalla täydentäen sitä. Monissa paikallisissa museoissa tällaisia näyttelyitä on jo ollut ja varmasti tulee jatkossakin olemaan. Perinne elää, kun se tuodaan helposti lähestyttävästi esille.

Uudenmaan aluetoimiston vuosipäivän juhlassa Suomen Sotaveteraaniliiton toiminnanjohtaja **Sakari Martimo** totesi, että "Suomen kaltaisen pienen maan ei ole varaa hukata veteraaniensa perintöä. Vanhaan ei pidä takertua, mutta sotasukupolven saavutukset antavat meille vankan pohjan tuleviin koitoksiin. Veteraaniperinne on myös tärkeä osa maanpuolustustahtoamme. Me tarvitsemme heiltä perittyä hiljaista mutta vahvaa yhteistä tahtotilaa tänään ja huomenna."

Näihin sanoihin on helppo yhtyä, ja näiden eteen tehdään meillä työtä joka päivä.

MAJURI MARKO MAALUOTO
Pääesikunnan henkilöstöosasto
Komento- ja sotilasmusiikkisektorin johtaja

KUVAT: PUOLUSTUSVOIMAT

Puolustusvoimain komentaja, kenraali Timo Kivinen seppeleenlaskussa Hietaniemen Sankariristillä itsenäisyyspäivänä 2020.

"Harhaanjohtavaa historiaa ja sopimatonta runoutta"

Valvontakomissio vahti oppikirjoja

Valvontakomissio puuttui Suomessa sotien jälkeen kovalla kädellä neuvostovastaiseksi katsomaansa kirjallisuuteen. Rauhaan eivät jääneet oppikirjatkaan.

Suomessa sodan jälkeen toiminut valvontakomissio otti asiakseen puuttua Suomessa saatavilla olevaan neuvostovastaiseksi katsottuun materiaaliin. Kirjakaupat joutuivat niille toimitetun tarkan listan mukaisesti poistamaan valikoimistaan liki 300 teosta.

Sen jälkeen huomio käännettiin kirjastoihin, missä vaikutukset näkyivät pitkään: vielä 1970-luvun loppuun tultaessa oli Helsingin kaupunginkirjastossa lainauskielossa satoja neuvostovastaisina aikanaan kiellettyjä kirjoja, kertoo **Kai Ekholmin** aihetta käsittelevä väitöskirja *Kielletyt kirjat 1944-1946*.

Osansa sai pian myös Suomen kouluissa käytössä ollut opetusmateriaali.

Toimikunta tehtävään

Valtioneuvosto asetti 21.12.1944 kouluhallituksen pääjohtaja **L. Arvi P. Poijärven** puheenjohdolla toimivan asiantuntijatoimikunnan, jonka jäseniksi nimitettiin filosofian tohtori **Yrjö Ruutu** ja professori **Karl Bruhn**, tarkastamaan kansa- ja oppikouluissa sekä seminaareissa käytössä olleita oppikirjoja.

Tarkoituksena oli selvittää, missä määrin koulukirjojen joukossa oli sellaisia, jotka antoivat *erheellisiä tietoja ulkomaiden oloista ja jotka voivat vahingoittaa maamme suhteita ulkovaltoihin*. Toimikunnan tehtäväksi tuli myös esityksen tekeminen korjaustoimiksi.

Toimikunta jätti mietintönsä 22. 3. 1945 eli heti vaalien jälkeen. Se totesi, että oppikirjojen laatijat ovat yleensä pyrkineet tasapuolisuuteen ja asiallisesti esittämään käsiteltävät asiat, mutta samalla toimikunta kuitenkin katsoi, että eräiden kirjoittajien henkilökohtainen kanta on joissakin kohdin antanut esitykselle subjektiivisen sävyn.

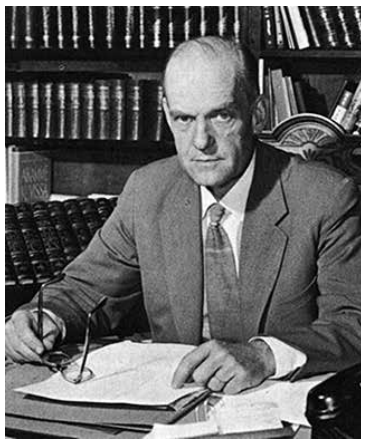

L Arvi Poijärvi toimi myös Suomen Aseveljien Liiton pääsihteerinä.

Tarkastuksensa johdosta toimikunta esitti, että opetusministeriö määräisi kouluhallituksen kiireimmiten poistamaan erikseen lueteltujen 28 oppikirjan painokset käytöstä. Lisäksi lueteltiin "toistaiseksi hyväksytyt" oppikirjat sekä kaikki tarkastetut oppikirjat, joista useimpien seuraaviin painoksiin kehotettiin tekemään vähäisiä korjauksia.

Historiankirjoissa huomautettavaa

Oppikirjat oli käyty lävitse aineittain, ja nimenomaan historian oppikirjoista oli löydetty jokseenkin poikkeuksetta huomauttamis-

Sotien jälkeen myös koulujen oppikirjat joutuivat Valvontakomission tiukkaan tarkasteluun. (SA-kuva)

ta. Virheellisiksi katsotut kuvaukset koskivat mm. Suomen itsenäisyystaistelua, Tarton rauhaa ja sen seurauksia, Viron vapaustaistelua, Neuvostoliiton ja Suomen välisiä sotia, Neuvostoliiton kehitystä sekä Keski-Euroopan oloja. Esim. Juvan-Merikosken-Salmelan *Isänmaan historiassa* toimikunta totesi olevan sivulla 272 paikkansa pitämättömän väitteen: ”Bolsevikit lupasivat Itä-Karjalalle sisäisen itsenäisyyden, mutta eivät pitäneet sanaansa”, ja seuraavalla sivulla kappaleen ”Itä-Karjalan tulevaisuus”.

Maantiedon oppikirjoissa katsottiin olevan ennen kaikkea aihetta korjata Suomen pinta-aloja, rajoja sekä ottaa huomioon alueluovutusten vaikutus mm. elinkeinoihin jne. Kieliopilliset teokset eivät yleensä antaneet aihetta huomautuksiin, mutta lukukirjoissa havaittiin olevan sopimattomia kappaleita ja runoja, esimerkiksi ”*Pikku Elli, kolttatyttö Petsamosta*” sekä ”*Valamo ja matkailijat*”. Jopa **Kyösti Vilkunan** kirjoittaman kertomuksen ”*Päivätyön päättyessä*” katsottiin sisältävän aiheetonta Venäjään kohdistuvaa arvostelua, siitäkin huolimatta, että se käsitteli **Mikael Agricolan** paluuta Moskovasta vuonna 1557 - sangen kaukaista aikaa siis.

Laskennon kirjoista löytyi esimerkkejä Neuvostoliitolle luovutetuilta alueilta ja suojeluskunta- ja lottajärjestöistä, mitkä ehdotettiin poistettaviksi.

Kirkkohistorian oppikirjoista katsottiin aiheelliseksi tarkistaa, että Neuvostoliiton kreikkalaiskatolista kirkkoa koskevat tiedot olivat täysin asiallisia. Saksan kielen oppikirjoissa oli kansallissosialistista vaihetta kuvaavia tekstejä, ja laulukokoelmiinkin oli tullut lauluja, joiden opettamista ei pidetty enää asiallisena. Kouluhallitusta kehotettiin näin ollen antamaan asianomaisille opettajille ohjeita, että tällaisia lauluja ei oteta opetusohjelmiin.

Vuonna 1945 saattoi koulussa päästä tärvelemään koulukirjoja ihan opettajan luvalla. (SA-kuva)

Hyökkääviä runoja

Toimikunta oli tarkastanut kirjat sivu sivulta ja sen mietinnön huomautukset ja korjausehdotukset olivatkin varsin yksityiskohtaisia. Eräissä tapauksissa myös aineiston järjestys katsottiin sopimattomaksi. Esimerkiksi Horman-Huntuvuoren-Saarimaan *Kansakoulun lukukirjan* sisällöstä oli tehty seuraavat poiminnat: sivu 15 Kailaan runo ”*Rajalla*”, sivu 155 Jylhän runo ”*Rajan poikki*”, sivu 158 Eino Leinon runo ”*Karjalan Kannas*”, sivu 159 Jylhän runo ”*Päin Äänisjärveä, Vienanmerta*” ja 160 Pimiän runo ”*Laatokka*”.

”*Runot tällä tavoin sijoitettuina antavat sisällölle sangen hyökkäävän sävyn, minkä vuoksi on parasta, että teoksen tätä osaa ei tässä muodossa käytettäisi enää oppikirjana*”, toimikunta lausui.

Opetusministeriö hyväksyi toimikunnan esittämät suuntaviivat, ja kirjoihin tehtiin puhdistus. Uusia siistittyjä painoksia ei tietenkään saatu heti markkinoille, joten kouluille annettiin jo talvella ohjeita entisten soveliaasta käytössä. Lukuvuonna 1944-1945 kouluissa olleet muistavatkin varmasti vielä, miten he saivat ainakin eräissä kouluissa yliviivaamalla sensuroida opettajan johdolla kirjoistaan sopimattomat kohdat, repäistä lehtiä tai liimailla niitä vastakkain; kaikki menetelmiä, jotka takasivat sen, että ne kohdat luettiin tarkasti ennen sensurointia.

GÖRAN LINDGREN
kirjoittaja on sotahistorian harrastajatutkija

Valvontakomissio ja vaaran vuodet

Liittoutuneiden valvontakomissio oli vuosina 1944–1947 Suomessa toiminut toisen maailmansodan voittajavaltioita edustanut elin, joka valvoi Jatkosodan päättäneen Moskovan välirauhansopimuksen ehtojen toimeenpanoa, Suomen hallitusta painostaen.

Ehtoihin kuului mm. Suojeluskuntajärjestön, Lotta Svärdin sekä Sotaveteraaniliiton edeltäjän Suomen Aseveljien Liiton lakkauttaminen. Lisäksi Valvontakomissio vaati Suomea – miehityksen uhalla - tuomitsemaan sotasyyllisiksi katsomansa kahdeksan sotavuosina vaikuttanutta poliitikkoa, joista pisimmän tuomion (10 vuotta kuritushuonetta) sai tuolloinen presidentti **Risto Ryti**. Valvontakomission painostuksesta Suomi joutui myös aloittamaan sotatoimet maasta rauhansopimuksen ehtojen mukaisesti vetäytymässä olevia saksalaisjoukkoja kohtaan, mistä seurauksena oli Lapin sota.

Viralliselta nimeltään toimielin oli Liittoutuneiden valvontakomissio. Siinä oli kaikkiaan 160 jäsentä ja alakomissioita Helsingin lisäksi 15 muussa kaupungissa. Vaikka Suomessa toimivaan komissioon kuului myös brittejä, käytti todellista valtaa NL:n edustajisto.

Helsingissä Hotelli Tornissa päämajaansa pitänyttä Valvontakomissiota johti Stalinin luottomieheksi tiedetty **Andrei Ždanov**. Jälkeenpäin noita vuosia on Suomen historiankirjoituksessa luonnehdittu ”vaaran vuosiksi”, sillä huomattavaa vaikutusvaltaa ja rajattomalta näyttänyttä toimivaltaa käyttäneen komission pelättiin voimistavan Neuvostoliiton otetta Suomesta mm. maamme poliittisessa kentässä vaikuttavia neuvostomyönteisiä toimijoita vahvistamalla.

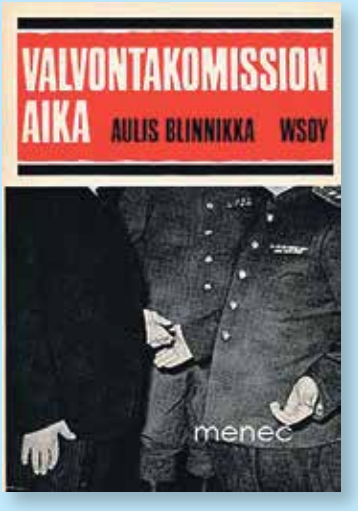

Valvontakomissio poistui Suomesta Pariisin rauhansopimuksen astuttua voimaan vuonna 1947.

ARIELA SÄKKINEN

Targa®

Tarjoamme sotainvalideille, veteraaneille sekä puolisoille ja leskille monipuolista avokuntoutusta ja ympärivuorokautista hoitoa ja kuntoutusta sekä palveluasumista. Keskeisenä tavoitteena on tarjota yksilöllisiä, asiakaslähtöisiä, turvallisia ja vaikuttavia kuntoutus- ja hoitopalveluja.

Tiedustelut:
Jukka Mäkinen
Kenttäkatu17, 33500 TAMPERE
puh. 040-500 2539
www.tammenlehvakeskus.fi

TAMMENLEHVÄKESKUS
Kuntoutumisen paras kumppani

AUTOSALPA

HalpaHalli
JO 50 VUOTTA HYVÄÄ ARKEA.
HALPAHALLI.FI 24/7

TK TURTOLAN KAIVIN

Välirauhan aikana syntyi uusi uhkatekijä

Moskova vaati kauttakulun Hangon tukikohtaan

Talvisodan päättivät epäoikeudenmukaisiksi koetut rauhanehdot, mutta heinäkuussa 1940 Suomi sai vielä uuden ikävän yllätyksen: Neuvostoliitto vaati kauttakulkuoikeutta Suomen läpi Hankoon saamaansa tukikohtaan.

Hangon vuokra-alueen rajavyöhykettä vajaa kaksi viikkoa Jatkosodan syttymisen jälkeen heinäkuun alussa 1941.

Hangon vuokra-alue oli yksi Neuvostoliiton Moskovan rauhansopimuksessa itselleen vaatimia myönnytyksiä. Sen nyt vaatimasta kauttakulkuoikeudesta rautateitse Hankoon ei vuokra-aluetta käsittelevässä rauhansopimuksen IV artiklassa ollut mitään mainintaa, vaan se tuli heinäkuussa Moskovan-suurlähettiläällemme **J.K. Paasikivelle** täytenä yllätyksenä.

Koko kansan parissa epäoikeudenmukaisiksi koetut rauhan ehdot tarkoittivat, että Neuvostoliitto oli saanut luoteiselle rajalleen epäluuloisen naapurin, joka toivoi korjausta oikeudettoman sodan menetyksiin. Neuvostoliiton diplomaattinen, taloudellinen ja sotilaallinen painostus vain pahensi tilannetta.

Tämäkin asia oli kuitenkin yritettävä hoitaa ystävällisesti, kun vastapuolikin edellytti kauttakulkua ”rauhansopimuksen hengessä”.

Suomelle ei olisi siitä mitään haittaa, Neuvostoliitosta vakuutettiin. Sotilaallista uhkaa ei ollut, koska Hangon tukikohdalla ei ollut tarkoitusta uhata Suomea. Se oli tarpeen vain kolmansia valtoja vastaan ja Suomenlahden sulkemiseksi niiltä. Neuvostoliitto painosti kuitenkin samanaikaisesti Suomea useilla tavoilla, joista kiista Petsamon kaivosoikeuksista oli vakavin. Niinpä Suomen ”sotakabinetti” päätti olla suhtautumatta kauttakulkuun jyrkän kielteisesti. Kauttakulun ehdoista ja säännöistä oli vain sovittava tarkasti ja niiden noudattamista vaadittava.

Viipurinlahdelta Hankoniemelle

Rauhansopimuksen mukaan Hankoniemi ja ympäröivät saaret luovutettiin Neuvostoliitolle 30 vuodeksi merisotilaalliseksi tukikohdaksi. Kaikki tukikohdan varustamisen ja ylläpidon vaatimat kuljetukset oli Suomen ja vuokralaisen suunnitelmissa ajateltu hoidettaviksi ilma- ja vesiteitse. Vaatimus kauttakulusta rautateitse oli siten diplomaateillemme yllätys.

Todennäköisin syy kauttakulun vaatimiseen johtui vuokralaisen ongelmista tukikohdan varustamisessa. Tavoitteena oli Hangon ja Viron Paldiskin tukikohtien voimilla sulkea Suomenlahti, joten riittävän rannikkotykistön saaminen Hankoon oli välttämätöntä. Sen normaali perustaminen kestäisi kuitenkin liian kauan.

Sotilaiden ratkaisu oli yksinkertainen: Viipurinlahden järeä rautatietykistö siirrettäisiin Hankoniemelle, jossa siitä saataisiin liikkuva ja kiinteä tykistövoima. Käytettävissä oli kaksi patteria järeätä rautatietykistöä: 4 x 180 mm ja 3 x 305 mm. Ne voitiin saada nopeasti Hankoniemelle vain rautateitse. Rautatieyhteydestä olisi muutenkin hyötyä tukikohdalle.

Joskus käytännön kipeä tarve ohittaa diplomaatit ja demokraattisen päätöksenteon ja niinpä kulkulaitosten ja yleisten töiden ministerin **Väinö Salovaaran** poikkeusluvalla kaksi ensimmäistä junaa kulki Hankoniemelle jo 17.-18. heinäkuuta 1940. Mitä

(Kuva: Museovirasto)

junissa kuljetettiin, ei ole tiedossa. Toisin kuin **Tomy Karlson** muuten ansiokkaassa teoksessaan esittää, ei rautatietykkejä vielä tuolloin tukikohtaan saatu.

Sopimuksen kipupisteet

Neuvostoliiton ehdotus kauttakuljetuksista sisälsi sotilaiden, myös aseistettujen, sekä sotatarvikkeiden kuljetuksen venäläisillä junilla, joissa oli venäläinen henkilökunta. Veturissa sai olla suomalainen saattaja. Junien lukumäärää ei rajoitettu, ja niiden sisävartioinnista vastaisivat venäläiset ja ulkovartioinnista suomalaiset. Sopimus olisi voimassa Hangon vuokrasopimuksen ajan eli 30 vuotta.

Suomen sotilasjohto, jota neuvottelijamme tietysti konsultoivat, hyväksyi vain aseettomien sotilaiden ja aseiden kuljettamisen. Venäläisten veturien ja vaunujen käyttämiseen suostuttiin, mutta sopimusajaksi suomalaiset ehdottivat kahta vuotta ”toistaiseksi voimassa olevana”.

Sopimus kauttakulusta allekirjoitettiin 6. syyskuuta. Matkustajajunissa sai olla vain aseistamattomia henkilöitä ja aseet oli kuljetettava eri junissa. Samaan aikaan Suomen alueella sai olla korkeintaan kolme junaa. Asemilla sai liikkua vain venäläinen junahenkilökunta ja sopimus olisi voimassa 30 vuotta.

Kun sopimukset vaikeiden neuvottelujen jälkeen oli allekirjoitettu, luultiin Suomessa asian olevan kunnossa, mutta pian vaikeuksia alkoi ilmetä. Venäläisen henkilökunnan ammattitaidottomuus ja piittaamattomuus sekä junakaluston huono kunto tuottivat jatkuvia ongelmia. Junat sytyttivät lukuisia tulipaloja ratojen varsille, aikataulut eivät pitäneet, ja järjestely sekoitti Suomen rataliikennettä.

Valtakausi jäi lyhyeen

Ensimmäiset sopimuksen mukaiset junat tulivat Hankoon 25. syyskuuta 1940. Vuoden loppuun mennessä kuljetusmäärät olivat nousseet merkittäviksi: kaikkiaan vuokra-alueelle oli kulkenut 66 veturia, 1100 umpivaunua, lähes 300 avovaunua ja 150 matkustajavaunua sekä kymmeniä erikoisvaunuja. Vuoden 1941 aikana Hankoon tuli kokonaisia junia tuli yli 80. Niitä seurasi suomalainen rata-auto poliisivartioineen, mukanaan Valpon poliisiupseeri.

Ennen pitkää Neuvostoliitto halusi kuljettaa Hankoon myös tukikohdan idean mukaisia raskaita ja ylileveitä kuljetuksia, joilla järeän rautatietykistön kalusto tuli saada sinne. Tällöin ongelmaksi nousivat suomalaisen rautatiehallinnon suurimmat sallitut akselikuormitukset, samoin kuin Tammisaaren siltojen kantavuus. 180 mm tykkivaunut saatiin siirrettyä Hankoniemelle 26.9.-1.10.1940, mutta raskaammat, 305 mm tykit oli purettava ja kuormattava 103 rautatievaunuun ja viiteen junaan, jotka saapuivat Hankoon 1.-7. lokakuuta 1940. Molemmat järeät rautatiepatterit olivat ampumavalmiina vuoden 1940 loppuun mennessä.

Pääministeri Rytin myöhemmin ”suoraan Suomen sydäntä vastaan tähdätyksi pistooliksi” luonnehtima Neuvostoliiton valtakausi Hangossa jäi lopulta huomattavasti sen vaatimaa 30 vuotta lyhemmäksi: 22.6.1941 Neuvostoliitto ryhtyi hyökkäykseen Suomen alueella, kohdistaen iskunsa puhtaasti suomalaisiin kohteisiin. Rautatie- ja puhelinyhteys tukikohtaan katkaistiin samana päivänä ja myös maantie suljettiin. Myöhemmin samana päivänä ulkoministeri **Rolf Witting** esitti puolueettomuusloukkausten johdosta vastalauseen Neuvostoliiton Suomen-lähettiläälle **Pavel Orloville**, mutta pyydettyä selitystä tapahtuneeseen ei koskaan saatu. Kolme päivää myöhemmin Suomi ja Neuvostoliitto olivat virallisesti sodassa.

Suomen voitokkaasti edenneen hyökkäyssotavaiheen lopulla joulukuussa 1941 vihollinen veti joukkonsa Hangosta. Itsenäisyyspäivänä 6.12.1941 eduskunta mitätöi Hankoniemeä koskeneen vuokrasopimuksen ja julisti Moskovan rauhassa menetetyt, nyt takaisin valloitetut alueet liitetyiksi jälleen Suomeen.

GÖRAN LINDGREN
Kirjoittaja on sotahistorian harrastajatutkija

Neuvostoliittolaisen höyryveturin vetämä juna matkalla Hankoon, pysähtyneenä Keravan asemalla 1940. (Kuva: Museovirasto)

Nurmeksen nuoret Rukajärventiellä

Nurmeksen Kirkkokadun koulun sotahistoriakurssin oppilaat tekivät elokuussa perinteisen opintomatkan Lieksaan Rukajärven tielle ja Nurmijärven-Kivivaaran alueen sotahistoriallisiin kohteisiin.

Kahdeksasluokkalaisille suunnattu ”Sodat ja kriisiajat Nurmeksessa 1600-luvulta 1900-luvulle” -valinnaiskurssi toteutettiin nyt neljättä kertaa. Sisällöllisenä painopisteenä ovat viime sodat ja kurssi huipentuu aina vierailuun Talvi- ja Jatkosodan kohteisiin Lieksassa. Tänä vuonna kurssille osallistui seitsemän aktiivista historian harrastajaa.

Ennen retkeä aiheeseen tutustuttiin katsomalla Nurmeksen kaupungin Youtube-kanavalta löytyvä dokumenttivideo Rukajärvellä taistelleen nurmeslaisveteraanin **Mauri Kuvajan** sotakokemuksista. Sen toteuttivat aikanaan aiemman kurssin oppilaat.

Kivivaara on Suomen hienoimpia sotahistoriallisia kohteita monipuolisuutensa vuoksi ja sopii kurssisisältöihimme erinomaisesti myös siksi, että Talvisodassa nurmeslaisia oli puolustustehtävissä Kivivaaran Änäkäisellä ja Nurmijärven Puuruun linjalla. Jatkosodassa monien nurmeslaisten ja valtimolaisten sotatie kulki puolestaan Kivivaarantietä Rukajärven suunnalle.

Auton kiitäessä helteisenä päivänä Kivivaaran mutkaista ja mäkistä hiekkatietä oli helppo siirtyä ajatuksissa 80 vuoden taakse kesään 1941, jolloin pölyiset tiet täyttyivät itään marssivista suomalaissotilaista.

Puuruun linjalta alkanut retki jatkui Kivivaaran rajavyöhykepuomille, jonka takana kulkee pätkä Suomen vanhinta voimassa olevaa itärajaa. Lieksan kohdalla kulkeva raja on nimittäin pysynyt samalla paikalla jo Stolbovan rauhasta 1617 saakka, eli jo yli 400 vuoden ajan.

Änäkäisellä, hämmästeltiin Salpa-aseman valtavia panssariestekivirivistöjä. Sodan päättyminen ja linnoitustöiden keskeyttäminen konkretisoitui läheisellä kivilouhoksella, jossa on edelleen 77 vuoden takainen pino valmiita estekiviä odottamassa siirtoa kohteisiinsa. Paluumatkalla tutustuttiin vielä Jukolan mottina tunnettuun huoltokeskukseen, jonka kautta miehet rintamalle lähtivät ja palasivat.

MIKKO RAUTIAINEN
puheenjohtaja, sotien 1939-1945 Nurmeksen perinnetoimikunta

Änäkäisen vaikuttavin kohde on Vornasenvaaran sisään louhittu Salpa-aseman luolatukikohta.

Päivä alkoi Puuruun linjalta.

Kivivaaran rajavyöhykepuomilla ollaan Suomen historian äärellä.

Hirvensalmelaisen historian vaiettu vaihe:

Hakaristiliput hulmusivat Kepolan koulutuskeskuksessa

Hirvensalmen pitäjän Lelkolan kylässä sijaitsi 1930-luvulla Saksasta johdettu kansallissosialistien kurssikeskus, joka lienee ollut ainoa laatuaan Suomessa. Kurssilaisia tuli aina Pohjanmaalta saakka.

Keskuksessa vallitsi hyvin kansallissosialistinen henki. Hakaristilipuin koristellun talon seinillä näkyi juutalaisvastaisia iskulauseita, oppilaiden kädet kohosivat natsitervehdykseen ja huoneissa kajahteli heil-huutoja. Saksalaiseen tapaan kurssilaiset marssivat Lelkolan kylätiellä laulaen ”Hakaristi noussut on kaduille ja teille.”

Keskuksen toimitilana oli Kepolan talo, mistä nykyään on jäljellä vain lähes huomaamattomat rakennusten perustajäänteet. Talossa asui 1930-luvulla liikemies **Pasi Pekkala**. Hän osti mm. propseja, jotka menivät osittain vientiin. Liiketoimet eivät kuitenkaan aina sujuneet hyvin ja velkaantunut kauppamies joutui kiinnittämään talonsa pankille.

Liikematkalla Helsingissä Pekkala oli tutustunut vakinaisesta palveluksesta eronneeseen jääkärikapteeni **Arvi Kalstaan**.

Kiistanalainen hahmo

Arvid Grönberginä Joensuussa 1890 syntynyt Kalsta oli ensimmäisiä Saksassa järjestettyyn salaiseen jääkärikoulutukseen ilmoittautuneita vapaaehtoisia. Saksan itärintamalla Misse-joella ja Riianlahdella ensimmäisessä maailmansodassa taistellut Kalsta palasi Suomeen jääkäreiden pääjoukon mukana helmikuussa 1918, kapteenin arvoisena. Sisällissodan jälkeen sen taisteluihin Tampereella, Kämärällä ja Viipurissa osallistunut Kalsta nimitettiin Kaartin Jääkäripataljoonan komentajaksi ja edessä siinsi lupaavalta näyttänyt upseerinura, mutta hän tuli toimillaan suututtaneeksi väärän miehen: ylipäällikkö **C.G.E. Mannerheimin**.

Sisällissodan alkuvaiheissa Oulussa pidettiin vankina puolalaisupseeria, joka oli kunniasanaansa vastaan saanut valkoisten ylipäälliköltä Mannerheimilta luvan kantaa asetta. Kalsta – tuolloin vielä Grönberg – oli kuitenkin mennyt ampumaan tämän. Hänen osakseen saamaa, vain 30 vuorokauden arestirangaistusta ankarampi oli kuitenkin Mannerheimin viha ja joulukuussa 1928 hän erosi armeijasta.

Tämän jälkeen hän siirtyi liike-

Koulutuskeskus ehti toimia Hirvensalmella vain muutaman vuoden.

elämään, ja toimi mm. Tampereella sijainneen kenkätehtaan johtajana, kunnes hänen taloutensa romuttaneen tehtaan konkurssin jälkeen aktivoitui poliittisesti ja suuntasi taas katseensa Saksaan.

Tuntemattomaksi jäänyt keskus

Lapuanliikkeessä ja vuonna 1930 eduskunnan varapuhemiehen **Väinö Hakkilan** sieppauksessakin mu-

Sisällissodan voittajien paraatissa 1933 Senaatintorilla rinnakkain marssimassa vasemmalla IKL:n miehet ja heidän oikealla puolellaan Suomen Kansan Järjestön edustajat. (Kuva: Museovirasto)

kana ollut Kalsta oli käynyt syksyllä 1932 tutustumassa Saksan kansallissosialistisen työväenpuolueen (NSDAP) toimintaan ja propagandatyöhön, hakien sieltä mallia mm. vaalityöhön. Myöhemmin samana vuonna hän perusti tovereineen Suomen Kansan Järjestön eli SKJ:n. Perustajansa mukaan liikkeen seuraajia kutsuttiin kalstalaisiksi.

Nyt etsinnässä oli paikka aatteen mukaiselle kurssikeskukselle ja Pekkala tarjosi hänelle tiloja radan varrelta sijainneesta Lelkolasta. Poliittinen kurssitoiminta Pekkalan omistamissa tiloissa alkoi vuoden 1935 aikoihin. Kepolan kurssikeskuksessa koulutettiin agitaattoreita kansallissosialistisen mallin mukaan. Enimmillään 1936 toimintansa lopettaneessa järjestössä oli 20 000 jäsentä.

Ulkopuolisille järjestettiin juhlia hakaristilippujen liehuessa puhujapöntöissä ja salissa. Paikkakuntalaiset kävivät uteliaisuuttaan seuramassa kurssilaisten touhuja, vaikka aatteen ei tiedetäkään heidän parissaan kiinnostusta herättäneen. Aiheesta ei ole myöskään säilynyt mainintoja hirvensalmelaisissa historiikeissa, eikä tuolta ajalta ole säilynyt liiemmälti muutakaan perimätietoa.

Varat kurssikeskukseen tulivat Saksasta, jolta osin Pekkalakin sai omat raha-asiansa kuntoon. Keittiöön ostettiin ruokatavaroita paljolti lähitaloista. Kalstalaiset korjasivat ja laajensivat päärakennusta sekä rakensivat mm. Ahvenlammen rantaan rantasaunan, jonne johdettiin puhelin. Oppilaina olleet Pohjanmaan miehet olivat mukana hirsirakentajina. Hirret tulivat junalla Lelkolan pysäkille, mistä paikkakunnan miehet ajoivat ne hevosilla perille.

Kalstalaiset myös suunnittelivat rautatien rakentamista Lelkolasta Kissakoskelle, jossa sijaitsi Talvisotaan asti puuhiomona toiminut, mutta sitten kannattamattomana lopetettu Kymi Oy:n tehdas. Rahoitus tähänkin olisi ilmeisesti tullut Saksasta, mutta hanke kaatui kunnan ja maanomistajien vastustukseen.

Hankkeen taustalla oli se, ettei Kymi-yhtiö antanut kalstalaisten käyttää yhtiön raitatieraidetta rakennustarvikkeidensa kuljetukseen, mikä kertoo siitä, kuinka nuivasti paikkakunnalla heidän ideologiaansa suhtauduttiin. Hirvensalmen nimismies **Lauri Einar Forss** ja kirkkoherra **Lauri Haapaniemikin** yrittivät käydä keskustelua kurssikeskuksen pääideologin kanssa, mutta Kalstan aloitettua paasaukseen teeseistään se päättyi lyhyeen.

Toiminnan päätös

Kuukauden mittaisilla kursseilla oli kerrallaan parikymmentä oppilasta eri puolelta Suomea. Kurssilaisilla oli ilmaiset matkat sekä talon tarjoama ylläpito. Kurssin ohjelmaan kuuluivat mm. aamupäivän marssilauluharjoitukset torvisoittokunnan tahdissa. Kurssipaikan isännät olivat kohteliaita, vieraille tarjottiin ruokaa sekä juomia korvauksetta ja maksettiin hyvää palkkaa tehdystä työstä.

Montaa kesää ei kurssitoiminta Kepolassa jatkunut. Paikkakuntalaiset arvelevat sen päättymisvuodeksi 1937. Sen edustamalla aatteella ei ollut maassamme juurikaan edellytyksiä levitä, sillä 1930-luvun puoliväliin tultaessa Suomi oli ottanut tiukemman linjan mm. lapuanliikkeen jatkajaksi perustetun Isänmaallisen kansanliikkeen (IKL) kaltaisten fasistisjärjestöjen kantamien poliittisten tunnusten suhteen.

1934 säädetty ns. ”puserolaki” kielsi poliittisten tunnusten ja sellaisiksi miellettyjen vaatekappaleiden julkisen käytön. Kouluissa niiden käyttö oltiin kielletty jo aiemmin. Näihin kuuluivat niin IKL:n mustapaitojen tunnusmerkistö, SKJ:n käyttämät, Saksan natsipuolueen Sturmabteilung-järjestöltä omaksuttu ruskea univormu sekä kommunistinuorten omaksumat puserot.

Suomenkuvalehti

PUSEROT POIS

Sen johdosta, että eduskunnassa on hyväksytty n.s. puserolaki, julkaisemme eri mallisia puseroita, jotka maassamme ovat käytännössä.

Alta. Isänmaallisen kansanliikkeen (I.K.L.) paku: Pusero musta, solmio sininen.

Sosialidemokraattisen Naiittiaatiliton lasten-osaston »Ihannelliton» paku.

Vas. Sos. dem. nuorisoliiton liittopaku (jonkkossiintymisissä kiellety): Pusero siniharmaa, solmio punainen, housut mustat. Lakki sininen kovalippaisen lippalakki.

Suomen Kansan Järjestön paku: pusero khaki-värinen, syö lieto ja harkiinthalla oersatella alkinauha. Solmio musta, ja siinä hakaristi. Housut mustat. Lippu sininen, musta hakaristi valkoisella pohjalla.

Vas. Partiolaispaku, jonkalaiset nyt ovat kiellettä Tanskassa.

Tanskan univormukielto koskee partiolaisiakin.

"PARTIOJÄRJESTÖT EIVÄT VOI VÄLTTÄÄ LAIN MÄÄRÄYKSIÄ" SANOO OIKEUSMINISTERI.

Köpenhamina, 28. 4. (STT)

630

Suomen Kansan Järjestönkin kantamat poliittiset tunnukset kiellettiin Suomessa vuonna 1934 voimaan tulleella asetuksella. Kuva Suomen Kuvalehdestä toukokuulta 1933.

Taustalla oli paitsi huoli niiden radikalisoitumisesta ja kansallisen yhtenäisyyden pirstoutumisesta, myös niiden kokeminen ”kansamme kulttuurin vastaisiksi.” Suomen oikeuslaitos lakkautti IKL:n nuorisojärjestön Sinimustat tammikuussa 1936 ja myöhemmin samana vuonna lopetettiin SKJ, joka Kalstan jätettyä puoluejohdon ja siirryttyä rovaniemeläishotelli Pohjanhovin toimitusjohtajaksi, oli hajonnut useisiin kilpaileviin ryhmittymiin.

Suojelupoliisin edeltäjän, Etsivän Keskuspoliisin seurannassa Kalstan toimet olivat olleet jo pitkään ja 1940 hän teki paluun politiikkaan nyt perustamansa Kansallissosialistisen Järjestön (KSJ) muodossa. Tämä järjestö, samoin kuin IKL, lakkautettiin välirauhansopimuksen nojalla syyskuussa 1944. Kalsta itse yritti Jatkosodan jälkeen paeta maasta, mutta viranomaiset estivät aikeet.

TEKSTI: JUHANI MANNINEN JA ARIELA SÄKKINEN

Arvi Kalstan sotatie

- Syntyi Joensuussa 1890, kuoli Helsingissä 1982
- Saksalaisessa Pfadfinder- jääkärikoulutuksessa 1915–1918
- Ensimmäisessä maailmansodassa Kuninkaallisen Preussin Jääkäripataljoona 27:ssa, taisteli Misse-joella ja Riianlahdella, lisäksi erikoistehtävissä Ruotsissa ja Suomessa
- Suomen sisällissodassa ensin komppaniapäällikkönä 1. Jääkärirykmentissä 1. pataljoonassa, myöhemmin 3. pataljoonan komentajana
- Kaartin Jääkäripataljoonan komentajaksi 1918, erosi vakinaisesta palveluksesta myöhemmin samana vuonna
- Komppaniapäällikön kurssi 1930, Taistelukoulun kapteenikurssi 1931–1931
- Talvisodassa Ylimääräisten Harjoitusten alkamisesta Talvisodan loppuun varsinainen toimi oli toimistoupseerina III Armeijakunnan esikunnassa (Desanttitoimistossa), taistelujen alettua jonkin aikaa Jalkaväkirykmentti 26:n komentajana ja myöhemmin pataljoonankomentajana JR 19:ssä. Osallistui taisteluihin Vuokselassa ja Taipaleenjoella
- Välirauhan aikaan siirrettiin Savonlinnan komendantiksi, mutta lomautettiin
- Jatkosodassa ensin komppanianpäällikkönä Kenttätäydennysprikaatissa, sitten Helsingin Suojeluskuntapiirin esikunnassa. Kotiutettiin huhtikuussa 1942.
- Vapaussodan rintamamiesliiton hallituksessa ja Tampereen seudun rintamamiesyhdistyksen johtokunnassa 1919–1933
- Peräpohjolan rintamamiesyhdistyksen puheenjohtaja 1937–1938

HERÄÄ SUOMI

SUOMEN KANSAN JÄRJESTÖN PÄÄ-ÄÄNENKANNATTAJA

Torstaina tammikuun 4. pnä — PÄÄTOIMITTAJA ARVI KALSTA — V. 1934 ■ No 1

TUOKOON VUOSI 1934 TÄLLE KANSALLE POHJAN UUTEEN ELÄMÄÄN!

SKJ-n ja IKL-n PERUSAJATUKSIEN yhtäläisyydet ja eroavaisuudet

Useimmissa maissa syntyneet kansalliset liikkeet ja puscro-järjestöt ovat todistteena poliittisten ja taloudellisten järjestelmien vanhettuneisuudesta. Kansojen laajat kerrokset kaipaavat ja vaativat jotakin uutta, missä vielä vaistomaisesti, missä jo määrätietoisesti. Kaikille näille uusille liikkeille on ominaista, että ne alussa kehittyvät sangen hitaasti pienestä alusta, sitten alkavat kasvaa nopeammin ja lopulta verrattain lyhyessä ajassa voittavat luonnon voimalla kansan enemmistön puolelleen ja saavuttavat voittonsa.

Uusille liikkeille on myöskin ominaista, että niissä alussa kehittyy muutamia eri suuntia, joskaan näiden suuntien väliset eroavaisuudet eivät ole edes läheskään yhtä suuria kuin poliittisten puolueiden väliset erot. Ajan mukana sitten uusien liikkeiden suuntaviivat selvenevät kansalle. Se liike, joka aatteellisesti on voimakkain, jää elämään ja toiset sulautuvat niihin.

Tälle kehityksen kululle on lisäksi ominaista, että vanhat puolueet ja puoluehenki yrittävät puolustaa asemiansa ei ainoastaan taistelemalla uusia liikkeitä vastaan, vaan myöskin soluttautumalla uusien liikkeiden järjestöihin, pyrkien johtamaan niitä takaisin vanhoille puolueurille tai aikaan saamaan niiden välille riitaisuuksia. Tämä viimemainittu seikka pakoittaa usein uuden suunnan järjestöjä jyrkkääänkin keskeiseen välttelyyn, jota puolueiden edustajat erehtyvät vertailemaan omiin puolueittensa välisiin riitaisuuksiin, vaikka itse asiassa on vain kysymys siitä, että joku uuden suunnan järjestö tahtoo varoittaa toista järjestöä tai sen jäseniä puoluehengen puoloista.

Yllasanotuista perusteista lähtien katsoo Suomen Kansan Järjestö tarpeelliseksi täten julkaista vertailevan yleiskatsauksen omansa ja Isänmaallisen kansanliikkeen päämääriin, pyrkimyksiin ja suuntaviivoihin. Tämä on selvittävää siksikin, että useasti tuodaan julki ajatus, että molemmat liikkeet ovat samat. Näin voi lukeva yleisö itse arvostella molempien liikkeiden toimintamahdollisuuksia.

Mistä voimme OTTAA RAHAT?

Kehoitamme vilpittömästi kaikkia lukijoitamme tutustumaan Uuden Suomen 2. 1. etusivulla julkaistuun kirjoitukseen otsikolla:

MISTÄ MUSSOLINI OTTAA RAHAT?

Jättiläismäistä varainhankintaa ilman inflatiota.

K.o. kirjoituksessa nimittäin varsin selvällä tavalla esitetään kuinka uudet suunnat — niin fascismi kuin kansallissosialismikin — käyännöesä pystyvät ratkaisemaan sen rahataloudellisen vaikeuden, joka on ajanut liberalistisen kapitalismin sen nykyiseen lopullisen umpikujaan. Siinä selostetaan, kuinka Mussolini on voinut **ilman inflatiota, ilman verojen ja ilman valtiovelan lisäämistä** muun muassa: suorituttaa **maataloudellisia kuivaustöitä yli 7:llä miljardilla liirallla**, tunneli- ja rautatieöitä 648 miljoonalla, vesijohtoja 146 milj. liiralla, **hankkaperäisesti** Mussolinin aikaansaattamia **saavutuksia** ja niitä **ulkonaisia teknillisiä menettelytapoja**, joiden avulla tuo merkillinen rahoitus on läpiviety; periaatteellisista tekejöistä mainitaan vain »säästäväisyys». Kai tämän tähden on kirjoitus kelvannut puoluelehdellekin!

Mutta siinä ei ole selvästi viitattu asian **ylimeen** — siihen **periaatteellisesti uuteen näkemykseen**, joka on tällaisen rahoituksen menestymisen perusodellytyksenä ja pohjana. Jokainen kansallissosialismin aatteeseen perehtynyt henkilö tietää, mikä tämä näkemys on, s.o.

maksuvälineiden luominen ja luottojen myöntäminen määrätieloiseen, kansantaloudellisia arvoja luovan työn suorittamiseen, käyttämällä kattoeksi ja vakuudeksi juuri ne arvot, jotka taan, joita vasta käydään luomaan heidän säästörahojensa avulla,

jota vastoin liberalistinen kapitalismi **ei uskalla** säästövarojaan lainata ulos muuta kuin »Shylock'in tapaan« — siis **puttioikeutta** vastaan **jo suoriletun** työn luomiin, **helposti rahaksi muuttaviin »realivakuuksiin.»**

Mussolinin rahoitustekniikkaa ei siis olo mahdollista toteuttaa puolusvaltiojärjestelmän puitteissa.

Jos yritettäisiin sitä vaikka kuinka huolellisesti »kopioida», **niin syntyisi vain hedelmätön tekokukkanen.**

Uuden rahoitusmenetelmän edellytyksenä on kansan herättäminen uuteen näkemykseen ja valtiollisen elämän uudelleenjärjestely elimelliselle (ammat-

Suomen Kansan Järjestö julkaisi lehtiä Herää Suomi (1933–1934), Hakkorset (1933–1934) ja Hakaristi (1934–1937). Omien lehtien lisäksi järjestöllä oli oma kustantamo Vasara.

Väinö Kaukonen toimi tykinjohtajana Jatkosodassa

"Veljeä ei jätetty"

Yleisö osoittaa seisaallaan suosiota Väinö Kaukoselle, joka on juuri laulanut Veteraanin iltahuudon soolo-osuuden. (Kuva Matti Lehtonen)

Pienen Suomen selviäminen oli todellinen ihme, minkä voi suurelta osin selittää sisulla, velvollisuudentunnolla ja porukkahengellä, sanoo Jatkosodan veteraani Väinö Kaukonen.

Lietolainen sotaveteraani **Väinö Kaukonen** on 94-vuotiaanakin kuoromies henkeen ja vereen. Rakennusmestarina ja rakennusliikkeen toimitusjohtajana elämäntyönsä tehnyt Kaukonen asuu Anja-vaimonsa kanssa Liedossa, missä he molemmat toimivat paikallisen sotaveteraaniyhdistyksen hallituksessa.

Turun NMKY:n Seniorikuorossa sekä Turun Sotaveteraanikuorossa laulava Kaukonen on jo 25 vuoden ajan johtanut myös lietolaista sotaveteraanien laulu- ja soittoryhmä Ikäpartiota.

Edelleenkin hän on valmis esittämään soolo-osuuden Veteraanin iltahuudossa, minkä sävelin hän on saatellut jo monta veteraaniveljeä viimeiselle matkalleen. Tänään hän on Ikäpartion viimeinen veteraanijäsen.

Juuret Karjalassa

Vaikka onkin vuosikymmenten aikana kotiutunut Lietoon, Kaukonen on Karjalan poikia.

"Asuin nuorena Johanneksessa, jossa osallistuin aktiivisesti suojeluskunnan poikaosaston toimintaan Uuraan saaressa Päätilässä, vaikka ei silloin vielä osattu kuvitellakaan, millaisia uhkakuvia isänmaan päällä oli. Talvisodan syttyessä olin neljäntoista ja lähdin äitini kanssa evakkoon Perniöön. Sieltä meidät siirrettiin Paimioon, jolloin talon emäntä pyysi minua hoitamaan maatilan peltotyöt isännän ja rengin ollessa sodassa", hän muistelee.

Vanhan isännän ohjeet saatuaan oli nuorukaisella 20 hehtaaria peltoa kynnettävänään. Homma tuli hoidettua.

"Paimiossa me karjalaispojat liityimme sotilaspoikiin ja meidät vietiin Kosken asemalle siirtopoikien työpalveluleirille, missä meille opetettiin asekäsittelyä."

Kaukosen perhe oli yksi niistä kymmenistä tuhansista, jotka maksoivat Talvisodan rauhasta katkeran hinnan: Viipurinlahden itärannalla sijaitseva reilun 10 000 asukkaan Johannes jouduttiin luovuttamaan Neuvostoliitolle. Jatkosodan ensimmäisinä kuukausina seuraavana vuonna Johanneskin saatiin vallattua takaisin ja Kaukoset pääsivät palaamaan kotiseuduilleen.

"Koko kylä oli poltettu ja valtio toimitti koulun pihalle pahviparakkeja, joihin kyläläiset muuttivat asumaan", Kaukonen muistelee haikeana.

Poika oli kiinnostunut rakentamisesta jo tuolloin ja perhe osti neuvostoliittolaisten kylälle rakentaman hirsitalon, purki sen ja veivät hirret omalle tontille.

"Saatuani sedältäni salvausohjeet ryhdyin rakentamaan hirsisaunaa. Kylän koulua uudelleenrakentamassa ollut urakoitsija pyysi minut sitten rakennustöihin koululle, kun saunakin oli niin hienosti valmistunut!"

Sen jälkeen alkanut kotitalon rakentaminen jäi Kaukoselta kuitenkin kesken.

"Kun se saatiin vesikattoon, minut komennettiin rintamalle."

Kesällä 1944 Jatkosodassa ja Suomen taistossa käytiin ratkaisevia hetkiä. Karjalaisten kannalta tilanne näytti kovin tutulta… ja tuskalliselta.

"Äidin oli taas pakko lähteä evak-

Talvisodan päätyttyä oli Kaukosen kotipitäjän Johanneksen kirkosta jäljellä enää vain kasa kiviä.

koon. Puutavaraproomu ajoi saaren rantaan ja kaikki kyläläiset pakkasivat tavaransa siihen. Sillä kohtaa Saimaan kanavan sulkuportti oli kuitenkin liian kapea ja kaikki evakkotavarat jouduttiin heittämään meren pohjaan", Kaukonen hiljenee perheensä tarinaa kerratessa.

Vaikka noista vuosista on aikaa jo yli 70 vuotta, tuovat muistot vieläkin tunteet pintaan.

Ihmeitä, sisua ja velvollisuudentuntoa

Alkuun 18-vuotias sotamies käskettiin tykkimieheksi Rannikkotykistörykmentti 2:een Saarenpään linnakkeelle. Sitten Suomi sai kantamaltaan jopa 10 kilometriä olevia saksalaisia 90 mm:n suorasuuntaustykkejä, joista neljä sijoitettiin Helsinkiin ja kaksi Saarenpäähän. Tämän jälkeen Kaukonen käskettiin 76. Ilmatorjuntapatteriin tykinjohtajaksi.

"Koulutus uudelle kalustolle annettiin Helsingissä ja sen jälkeen patteri siirrettiin Huuhanmäelle, lähelle Jaakkimaa, Laatokan rantaan. Sodan aikana ammuimme lentokoneita, mutta suorasuuntaustulitukeen sitä ei tarvittu. Sodan loppuvaiheissa patteri oli komennettu lähtemään vielä Lapin sotaankin, mutta matkalla Varkaudessa juna pysäytettiin ja meidän ikäluokka lähetettiin kotiin."

Taisteluihin hän osallistui Koiviston Saarenpäässä ja Lahdenpohjassa.

"Tiukimmat paikat olivat Saarenpäässä, jossa vihollinen nousi maihin, mutta rykmentti pystyi ajamaan hyökkääjät takaisin. Taisteluissa miehiä kaatui ja osa löytyi risukasojen alle piiloutuneina. Raskainta sodassa olikin nähdä koulukavereiden kaatuvan taisteluissa. Muuten en minä nuorena miehenä oikein osannut pelätä mitään. Luotin vain vahvasti itseeni ja kavereihin. Ihminen sopeutuu yllättävän hyvin olosuhteisiin, joihin on pakotettu", hän pohtii nyt.

"Veljeä ei jätetä -periaate sopii hyvin suomalaiseen luonteeseen niin sodan kuin rauhan aikana. Pienen Suomen selviäminen oli todellinen ihme, minkä voi suurelta osin selittää sisulla, velvollisuudentunnolla ja porukkahengellä."

Kaukonen itse selvisi sodasta haavoittumatta, mutta kaatui juostessaan niin pahasti, ettei käden kahdesta katkenneesta luusta toista koskaan saatu luutumaan ja niinpä sodasta jäi perinnöksi kymmenen prosentin sotainvaliditeetti.

Kiitos kotirintamalle

Rauhan ehdot hyväksyttiin hammasta purren, Kaukonen sanoo.

"Mutta olihan se elämä toisenlaista ilman sotaa! Kuitenkaan ei oikein luotettu itänaapuriin, ei uskottu, että rauha olisi pysyvä olotila. Ihmisille koitti vapaus: ryhdyttiin järjestämään julkisia ja pimeitä tansseja, koska julkiset oli rajoitettu vain tunnin pituisiksi. Oli myös mahdollisuus mennä viinakauppaan!"

Laatokan Rannikkoprikaatin komentaja, eversti Yrjö Takkula ottaa vastaan joukkojensa ohimarssin Suomen lipun päivänä 1944.

Kaukonen lähti heti kotiuduttuaan opiskelemaan Turun teknilliseen opistoon, mutta isämaa tarvitsi hänen palveluksiaan vielä.

"Kesken opiskelun tuli kotiin kirje, jossa minut toivotettiin tervetulleeksi upseerikoulutukseen. Neuvostoliitto kielsi heti sodan jälkeen upseeri- ja aliupseerikoulutuksen ja sen vuoksi kutsu tuli näin myöhään. "

Kaukonen oli kuitenkin päässyt unelma-ammattiinsa, eikä enää haikaillut takaisin sotilaselämään.

"Ei sota katkeruutta jättänyt: me nuoret miehet teimme sen, mikä oli velvollisuutemme. Sodasta ei kuitenkaan rauhan tullen juurikaan julkisesti puhuttu. Sodasta tuttu yhteishenki Suomessa kuitenkin säilyi ja täällä oli hyvä tehdä töitä", hän kiittelee.

Sotavuodet jättivät kuitenkin jälkensä. Pelko ja epäilys elivät vahvana monen mielessä ja jossain ryhdyttiin jopa toimiin sen varmistamiseksi, että seuraavalla kerralla Suomea ei enää yllätettäisi.

"Toimiessani Vaasan Tiepiirin työpäällikkönä piti purkaa lato uuden tien alta. Sieltä löytyi kuitenkin suuri asekätkö ampumatarvikkeineen, minkä poliisit tulivat noutamaan", hän paljastaa.

Työnjohtajana Kaukonen oli valvomassa teiden rakentamista mm. Porista Vaasaan ja Piikkiöstä Raisioon.

"Salon ja Hiidenveden välinen tieosuus tehtiin työttömyystöinä ja pohjoisen miehet tuotiin töihin junalla. Vaikka pidinkin työmaalla kovaa kuria, niin välillä oli tappeluita ja miehet käyttivät alkoholia kielloista huolimatta. Toisinaan sinnekin tarvittiin poliisi noutamaan pahimmat sankarit pois."

Muistellessaan 75 vuoden takaista sota-aikaa painottaa Kaukonen kotirintaman merkitystä.

"Naiset ja nuoret joutuivat monien vuosien ajaksi vastuuseen koko yhteiskunnan pyörittämisestä. Mikäli kotirintama ei olisi jaksanut, niin rintamakaan ei olisi kestänyt. "

Ei enää koskaan yksin

Suomi on kehittynyt ajan saatossa hienoksi yhteiskunnaksi, Kaukonen kehuu.

"Veteraanisukupolven osaksi tuli puolustaa isänmaata ja monet antoivat sille kaikkensa. Liikaa miehiä ja naisia kaatui. On hienoa, kun sotaveteraanien arvostus on nykyään näin korkealla. Sotaveteraaniyhdistys, ainakin Liedossa, toimii hyvin aktiivisesti ja kotiin tuotavia palveluja on tarjolla yllin kyllin."

Liedon kunnan sivistystoimi on ottanut aktiivisen roolin sotaveteraanisukupolven perinnön taltioimisessa ja siirtämisessä seuraaville polville, mikä ilahduttaa Kaukosta.

"Se on hieno asia. Paikalliseen veteraaniperinnetoimikuntaan on liittynyt noin 45 yhdistystä, mikä kertoo koko yhteiskunnan kunnioituksesta, sekä halusta vaalia, kerätä ja siirtää sotasukupolven perinnettä."

Suomen tulevaisuudelle hänelle on harras toive.

"Ei koskaan enää yksin', lausui jalkaväenkenraali **Adolf Ehrnrooth** puolustaessaan viimeisillä miehillään Äyräpäässä länsimaista yhteiskuntajärjestelmää ja minä olen hänen kanssaan samaa mieltä."

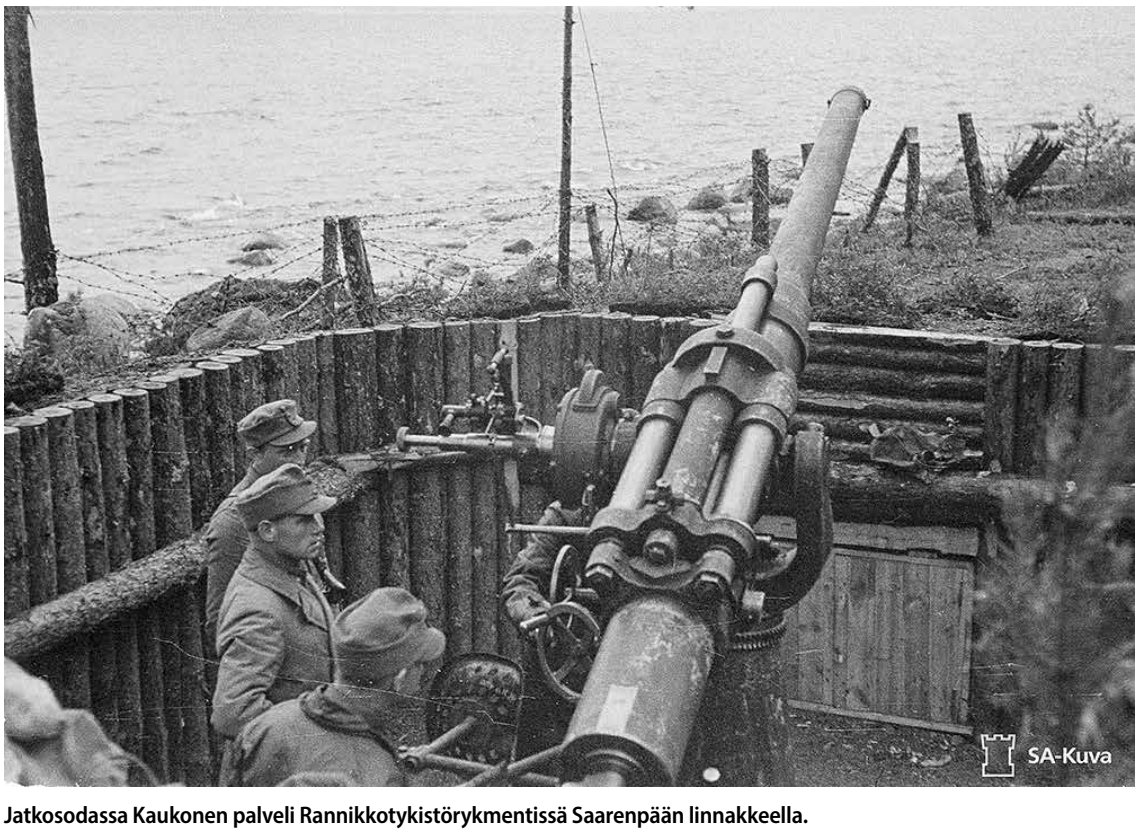

Jatkosodassa Kaukonen palveli Rannikkotykistörykmentissä Saarenpään linnakkeella.

TEKSTI: MARKKU HEINOSEN HAASTATTELUSTA ARIELA SÄKKINEN

Tuntemattoman sotilaan kolmet kasvot

Kolmen eri sukupolven omakseen ottamat versiot Tuntemattomasta sotilaasta eroavat toisistaan mm. henkilökuvausten ja painotustensa suhteen.

Uusimmassa elokuvassa Rokan roolissa nähtiin Eero Aho (oik.), Kariluotoa näytteli Johannes Holopainen. (Kuva: Elokuvaosakeyhtiö Suomi)

Edvin Laineen ohjaama Tuntematon sotilas sai ensi-iltansa joulukuussa 1955. Elokuvatutkija **Sisko Rytkösen** mukaan elokuva noudattelee pääosin vuotta aiemmin ilmestynyttä **Väinö Linnan** kirjaa.

”Ydinajatuksena on näyttää yleisölle, mitä kaikkea epäinhimillistä rivisotilaat joutuivat kestämään. Samalla halutaan kertoa, millaisia olivat ne miehet, joiden ansiosta Suomi säilytti itsenäisyytensä.”

Elokuvassa pyritään myös mahdollisimman todenmukaiseen rintamakuvaukseen. Tätä edesauttoi elokuvaan liitetyt TK-miesten dokumentit Jatkosodan taisteluista. Elokuvasta löytyy myös Laineen sekä tuottaja **Toivo Särkän** painotuksia.

”Laineen konservatiivisuus ja Särkän porvarillinen maailmankatsomus näkyy muun muassa siinä, miten Linnan teoksen ankarinta upseeristoon kohdistuvaa arvostelua on laimennettu. Laine karsasti myös roisia puhetta, eikä hänen elokuvassaan nähdä ruokottomuuksia alati syytävää sotamies Viirilää. Eikä näy kunniansa menettänyttä lotta Kotilaistakaan.”

Rytkösen mukaan Laine ja Särkkä halusivat jättää pois myös kommunisti Lahtisen hahmon, mutta Linna ei tähän suostunut.

”Kirjailijan jääräpäisyyden ansiosta **Veikko Sinisalo** sai elämänsä elokuvaroolin ja yleisö nähtäväkseen yhden parhaimmista roolisuorituksista suomalaisessa elokuvahistoriassa.”

Rytkösen mukaan huumorin avulla jäätiin henkiin -ajatus korostuu Laineen elokuvassa vielä enemmän kuin Linnan teoksessa.

”Elokuvassa kuullaan varsinkin mainion **Leo Riutun** esittämän Vanhalan sutkauksia lähes taukoamatta. Joidenkin mielestä vähän liikaakin.”

Laine välittää myös kuvaa siitä, ettei sota muuta ihmisen luonnetta ainakaan parempaan suuntaan.

”Rauhan aikana tärkeilevä typerys on sitä myös sodassa, ja siellä vielä enemmän kuin siviilissä.”

Naturalismia ja ajan tunnelmia

Rauni Mollberg korosti vuoden 1985 versiossaan Tuntemattoman sotilaan sodanvastaisuutta, joka oli myös Linnan teoksen pääteema.

”Suurvaltojen keskinäinen uhittelu ydinaseilla aiheutti 80-luvun puolivälissä pelkoa kolmannen maailmansodan syttymisestä. Rauhanaate marsseineen oli arkipäivää Suomessakin. Sodanvastaiselle elokuvalle oli sosiaalinen tilaus.”

Linnan teosta ja Laineen filmatisointia on luonnehdittu realistisiksi sotakuvauksiksi, Mollbergin filmatisointia inhorealistiseksi.”

”Mollbergin filmatisoinnissa sota mahdollistaa sen, että epämiellyttävät ihmiset muuttuvat inhottaviksi ja inhottavat ihmishirviöiksi.”

Rytkösen mukaan inhorealistisen tyylin taustalla on ohjaaja Mollbergin mieltymys naturalistiseen ihmiskuvaukseen. Myös tekoajankohdalla on vaikutusta.

”80-luvulla suomalainen sotilas ja lotta voitiin kuvata valkokankaalla hyvin vastenmielisinäkin, mikä oli 50-luvulla mahdotonta - ainakin Tuntemattoman sotilaan yhteydessä.”

Laineen versiossa **Reino Tolvasen** esittämä Rokka on rempseä ja arvonsa tunteva sotasankari. Mollbergin versiossa **Paavo Liskin** Rokka on sielukas ja varsin syvällinen. Rytkönen toteaa, että sodan jälkeen suomalaisille rakkain Tuntemattoman sotilaan hahmo oli Rokka, joka symboloi sankaruutta, sisua ja kykyä selvitä yksin kaikesta.

”80-luvulla suosituimmaksi nousi Koskela, joka oli ryhmässä toimimisen, hyvän johtamisen ja rehtiyden perikuva. Suosioon vaikutti varmasti myös Jussi-palkinnon saaneen **Risto Tuorilan** juureva roolisuoritus. Laineen versiossa Rokan suosioon epäilemättä vaikutti Tolvasen tekemä huikea roolisuoritus.”

Ensimmäisen Tuntemattoman sotilaan on nähnyt elokuvateatterissa 2,8 miljoona katsojaa. Se on edelleen eniten yleisöä kerännyt kotimainen elokuva.

”Toisen filmiversion lähes 600 000 katsojaa on ihan kelpo saavutus aikana, jolloin kotimaiset elokuvat eivät juuri keränneet katsojia Uuno Turhapuro -elokuvia lukuun ottamatta. Lisäksi Mollbergin elokuvan markkinointi jäi varsin vähäiseksi, eikä sillä ollut samanlaista terapeuttista roolia kuin Laineen elokuvalla oli ollut sodan jälkeen.”

Rytkösen mukaan kriitikoita on miellyttänyt eniten Mollbergin versio, pitkälti sodanvastaisuutensa takia.

Naiskuvaus vahvistui

Aku Louhimiehen ohjaama vuoden 2017 versio eroaa selvimmin Linnan alkuperäisteoksesta. Louhimies tarkastelee sotaa yksilön, erityisesti Rokan (**Eero Aho**) vaiheiden kautta. Aiemmissa filmiversioissa oli ryhmänäkökulma. Uutta edellisiin filmiversioihin on myös kotirintaman naisten (Rokan vaimo, Kariluodon morsian ja Koskelan äiti) osuudet.

Linnan teoksessa mainitaan nimeltä Rokan vaimo ja kerrotaan hieman Kariluodon morsiamesta. Muuten hahmot ovat täysin Louhimiehen ja hänen työryhmänsä luomia. Laineen versioon verrattuna Louhimiehen – kuten myös Mollbergin – versiossa on paljon vähemmän huumoria. Kaikki kolme versiota välittävät ajatusta sodan mielettömyydestä. Kahdessa jälkimmäisessä se korostuu ensimmäistä enemmän.

”Mollbergin elokuvan tavoin myös Louhimiehen elokuvan järkyttävimpiä kohtauksia on Hietasen traaginen kohtalo. Suomalaisten sotilaiden harrastama naiskauppaa Petroskoissa on kuvattu Louhimiehen elokuvassa vielä raadollisemmin kuin Mollbergin versiossa.”

Rytkönen toteaa uusimman Tuntemattoman saaneen kriitikoiden taholta varsin ristiriitaisen vastaanoton.

”Tosin Aku Louhimiehen ryvettyminen me too -kampanjan yhteydessä saattoi vaikuttaa siihen, että elokuvaa ja ohjaajaa kritisoitiin tavallista ankarammin. Eero Aho sen sijaan sai yksimielistä kiitosta ja Jussi-palkinnon parhaasta miespääosasta.”

Louhimiehen elokuva saavutti huikean yleisömenestyksen. Se nousi yli miljoonan katsojan myötä Suomen kolmanneksi katsotuimmaksi elokuvaksi Laineen Tuntemattoman ja Kulkurin valssin (1941) jälkeen.

TEKSTI: JUHANA UNKURI
Kirjoittaja on helsinkiläinen toimittaja

Millaisia olivat suomalaisen elokuvan sotavuodet?
Sen kertoo "Tragediaa kameran edessä ja takana"- juttumme, jonka löydät nyt Sotaveteraaniliiton nettisivulta:
www.sotaveteraanit.fi

Herkkiä hetkiä Heinämaalla

Pertti Laaksonen (oik.) esitteli Heinämaan sankaritaulun Anne Nåhlsille (vas.), Hanna ja Jan Nålsille, Salme Hannulalle sekä Jukka Aallolle.

Sotaorvoksi jäänyt Salme Hannula sai kuulla isänsä nimen olevan kaiverrettu Heinämaan koulun Pro Patria-tauluun. Tuloksena oli koskettava sukutapaaminen.

”Muistakaa, heille kallis ol' maa, Kertokaa lasten lapsille lauluin”, vedotaan Veteraanin iltahuudon sanoissa, joissa elää myös Heinämaalta kotoisin olevan Talvisodan sankarivainajan **Paul Sulo Aallon** isänmaansa puolesta antama uhri. Laulu olisi pitänyt kuulla myös kesäkuussa 2021, kun hänen sotaorvoksi jäänyt tyttärensä **Salme Hannula** kävi omien lastensa ja muutaman muun sukulaisen kanssa ensimmäistä kertaa tutustumassa Orimattilan Heinämaan koulun Pro Patria-tauluun, johon oli vastikään saanut kuulla Vihtiin haudatun isänsä nimen olevan ikuistettu.

Orimattilalaiskouluissa on sijainnut kaikkiaan 20 Pro Patria-taulua, joista ensimmäinen paljastettiin Heinämaalla heti valvontakomission poistuttua maasta vuonna 1947. Koulun lakkauttamisen jälkeen taulu löysi uuden sijoituspaikan kylän rukoushuoneelta, jossa uutta paljastustilaisuutta vietettiin tasan 70 vuotta edellisestä. Kunniavieraina olivat tuolloin neljän tauluun kaiverretun miehen sotaorvoksi jääneet lapset. Hannulaa ei tilaisuudessa nähty, sillä vielä tuolloin ei tiedetty, että Aalloltakin jäänyt lapsi.

Sulo oli avioitunut Salmensa kanssa vuonna 1937 ja asettunut viljelemään Somerolta ostamaansa pikkutilaa, kunnes loppusyksystä 1939 kävi käsky isänmaata puolustamaan. Maaliskuun 11. päivänä hän kirjoitti viimeiseksi jääneen kirjeensä kotiin. Kiristyneen tilanteen ja pahojen tappioiden vuoksi lomat on peruttu, mutta perhe on koko ajan mielessä.

“Kyllä minä sinua aina muistan ja haen vaikka mistä sitten kun sota loppuu. Minun tunteeni on muuttumaton. Rakastan sinua niin syvästi eikä minun elämääni tule koskaan astumaan toista naista---meillä on paljon onnea ja elämää jäljellä.”

Monessa asiassa Aalto oli oikeassa. Viimeinen lause ei niihin kuitenkaan kuulunut. Kirjeen toimitti perille sotilaspappi, sillä myöhemmin samana päivänä Aalto kaatui Viipurin lähellä Näätälässä. Kaksi päivää myöhemmin sota oli ohi.

TEKSTI: PERTTI LAAKSONEN
KUVA: HANNU LONKA

PS. Käy myös lukemassa sotamies Aallon koskettava viimeinen kirje kotiin: **www.sotaveteraanit.fi**

Taavetissa kunnioitettiin Suomen-poikien muistoa

Taavetissa, jossa Suomen-poikina tunnetuista virolaisvapaaehtoisista 1943 muodostettu Jalkaväkirykmentti 200 sai koulutuksensa, vietettiin 18. elokuuta rykmentin muistomerkin paljastamisen 30-vuotismuistojuhlaa.

”Suomen-poikien ja muiden virolaisten vapaaehtoisten historia on vertaansa vailla oleva osa viime sotiemme historiaa. Siksi tästäkin perinteestä on kannettava huolta”, muistutti Sotaveteraaniliittoa tilaisuudessa edustanut liiton 1. varapuheenjohtaja Pertti Suominen.

Kaikkiaan Suomen rinnalla taisteli 3350 virolaisvapaaehtoista. Merivoimissa palvelevat virolaiset muodostivat kymmenen prosenttia koko miehistöstä. Tänään Suomen-poikia on Virossa elossa kymmenkunta, muualla maailmalla saman verran.

TEKSTI: ARIELA SÄKKINEN
KUVA: PERTTI SUOMINEN

Sotaveteraaniliiton Helsingin piirin seppeleen laskivat Marko Maaluoto ja Hans Gabrielsson.

APTEEKKIPALVELUA VETERAANEILLE

Alajärvi

Alajärven Apteekki
Keskuskatu 14, 62900 Alajärvi
puh. **06-557 2249**

Hamina

Haminan Keskusapteekki
Satamakatu 9, 49400 Hamina
puh. **05-344 0172**

Helsinki

Munkkiniemen Puistoapteekki
Munkkiniemen puistotie 15,
00330 Helsinki
www.munkkiniemenpuistoapteekki.net

Joutsa

Joutsan Apteekki
Yhdystie 9, 19650 Joutsa
Puh. **0207 342 300**

Parikkala

PARIKKALAN APTEEKKI
puh. **05-430 016**

SAAREN SIVUAPTEEKKI
puh. **05-435 256**
www.parikkalanapteekki.fi

Simpele

Simpeleen Apteekki
Roihankatu 1, 56800 Simpele
puh. **05-437 1129**

Vaasa

VAASAN VANHA APTEEKKI, GAMLA APOTEK i VASA
Vaasanpuistikko 13, Vasaesplanaden
puh. **06-357 5300**

Tunnistatko tuntemattomat?

Kenttäpostia-lehden sarjassa julkaistaan kuvia rintamalta.
Tunnistatko kuvissa olevia henkilöitä?
Kerro siitä meille!

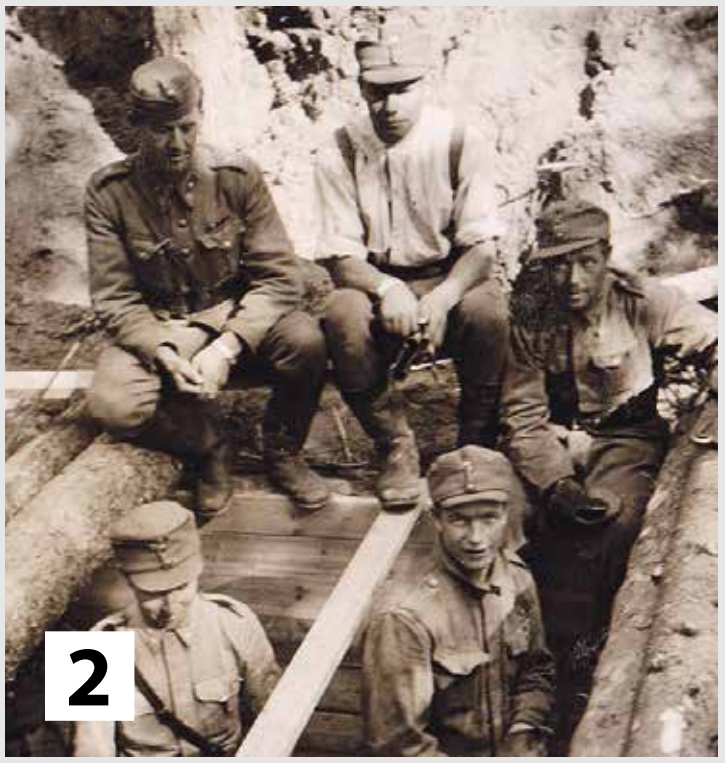

Nämä porukkakuvat ovat tietokirjailija Jukka Halosen kokoelmasta, ja niissä ei ole tietoja. Kuvista voi löytyä sinulle tuttuja henkilöitä. Henkilötiedot, porukkatiedot, ajat ja paikat ovat kaikki arvokasta sotahistoriallista tallennustietoa.

Ota yhteys: Kenttäpostia, PL 600, 0521 HELSINKI tai toimitus@sotaveteraaniliitto.fi.

”Isoisän sota ja uhraukset elävät tatuoinnissani”

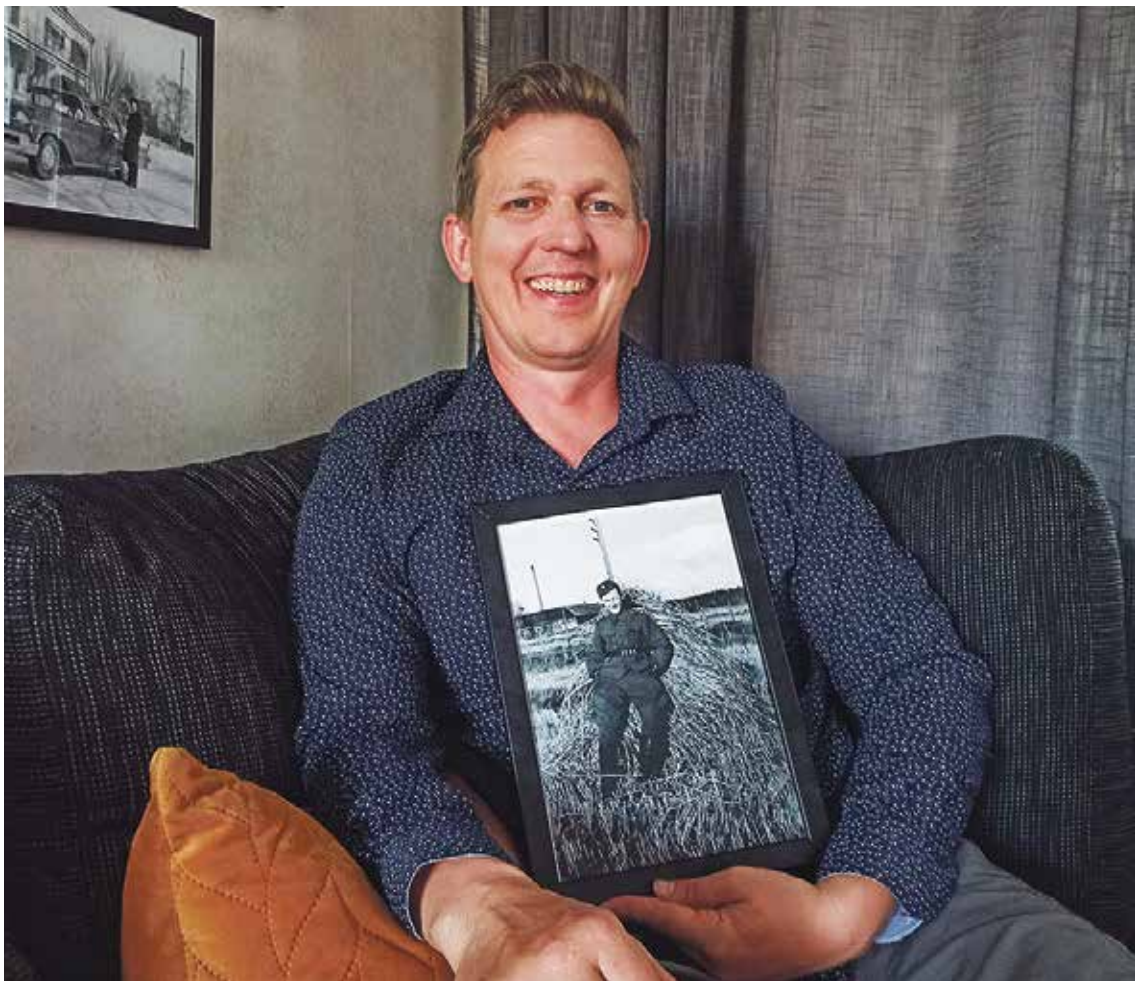

Jonas Dufvelin on perinyt Frans-isoisältään mm. toisen nimensä. (Kuva: Maija Laitikas)

MINUN VETERAANINI

Juttusarja avaa veteraanien sotakokemuksia omaisten silmin

Jokaisessa Kenttäpostia-lehdessä yksi suomalainen kertoo veteraanista hänen elämässään. Tällä kertaa loviisalainen Jonas Dufvelin jakaa isoisänsä tarinan.

Olin onnekas saadessani tuntea molemmat isoisät (ja sodan kokeneet isoäidit), jotka myös osallistuivat aktiivisesti meidän lasten kasvatukseen.

Erityisesti Tali-Ihantalan taistelun kokenut, JR 55:ssä, JR 24:ssä ja JR 13:ssa palvellut äidin isäni **Frans Sjöblom** opetti veljeäni ja minua pärjäämään luonnossa, merellä sekä kylmässä ja touhusi kesäpaikkamme muiden lasten kanssa järjestäen "pum-pum" -sotaa aidonnäköisten puusta veistettyjen aseiden ja käpyjen kanssa. Majat piti rakentaa niin, ettei niitä "näkynyt ilmasta", eli naamiointi oli tärkeä vaihe rakennusprosessissa.

Karuja kokemuksia

Isoisä ei kuitenkaan koskaan puhunut sodasta sanallakaan, vaikka yritimme tietenkin veljeni kanssa siitä tiedustella. Salakuuntelemalla hänen yöllistä keskusteluaan mummoni kanssa kuulin hänen kerran kertovan, kuinka hänen paras ystävänsä, saman kylän poika, oli räjähtänyt kranaatin iskusta kappaleiksi.

Isoisäni oli ollut vartiossa ja tämä ystävä oli juuri tullut hänen tilalleen vartiointipaikalle. Isoisä oli ollut korsun oven suulla, kun kranaatti räjähti. Isoisä sai iskusta myös itse sirpaleita vartaloon. Hän oli hyvin vaitonainen sodasta ja jo lapsena aistin, että hän on kokenut siellä kovia.

Isoisäni siviiliammatti oli autonkuljettaja, ja sotien jälkeen hän toimi jääkärieversti **Ragnar Nordströmin** adjutanttina/autonkuljettajana. Usein olen miettinyt kytköstä: miksi juuri isoisäni valittiin tuohon tehtävään? Se oli luottamustehtävä, johon Nordström ei ketä tahansa olisi hyväksynyt.

Se, että isoisäni oli palvellut Karjalassa (Tali-Ihantala, Juustila) saattoi edesauttaa valintaa? Nordströmille Karjala oli - kuten hyvin tiedämme - kaikki kaikessa. Ehkä hän kunnioitti täten oman kotikaupunkinsa Loviisan sotaveteraania, joka oli puolustanut maataan Karjalassa?

Viholliskohtaamisia

Isänpuoleinen isoisäni **Helmer Dufvelin** palveli Järeän patteriston 1. jaoksen johtajana ja osallistui jo Talvisotaan. Hän kertoi, kuinka oli kerran asemasodan aikaan lähtenyt mustikoiden poimintaan ilman asettaan ja törmännyt metsässä venäläiseen soturiin, joka oli samoissa poimintapuuhissa. Vaikka vihollisella olikin ase, he olivat vain hetken aikaa katselleet toisiaan ja sitten jatkaneet rauhassa mustikoiden poimintaa. Voi olla, ettei venäläinen halunnut paljastaa paikkaansa ja mustikat olivat sillä hetkellä tärkeämpiä kuin yhden suomalaisen nitistäminen. Nälkähän heilläkin varmaan oli.

Toisen kerran sattui hieman vastaavanlainen tapaus: isoisän joukko-osasto oli saunomassa jossakin Karjalan hylätyssä kylässä. Kun miehet istuivat lauteilla tuli venäläinen osasto paikalle ja hetken siinä molemmat osapuolet ihmettelivät, mitä seuraavaksi.

Jos muistan kertomuksen oikein, välirauha oli juuri solmittu ja siksi kumpikaan osapuoli ei käyttänyt aseitaan. "Vahdinvaihto" suoritettiin siis sulassa sovussa: heitettiin pölliä pesään ja venäläiset saivat sitten vuorostaan käydä saunomassa.

Dufvelinin isoisä toimi sodan jälkeen jääkärieversti Ragnar Nordströmin autonkuljettajana.

Kunnianosoitus kulkee mukana

Isoisieni muisto elää minussa ihan kirjaimellisesti, sillä olkapäähäni on tatuoitu Kolmen kannaksen koukkaajien ansiomerkki. Sen innoitti äidinpuoleisen isoisäni jäämistöstä löytynyt merkki. Häneltä perin myös toisen nimeni Vikingin.

Isoisä kuoli 1985, mutta tatuoinnin otin 2017, sillä kyllä sen miettimisessä aikansa meni. Lähinnä mietin asiaa eettiseltä kannalta: onko minulla ”oikeutta” kantaa tätä symbolia, koska en itse ole sitä rintamalla ansainnut? Olen vielä pohtinut jatkamalla tämän tatuoinnin jatkoa lisäämällä alle vuosiluvun 1941-1944 sekä isoisän nimikirjaimet.

Veljelläni on samanlainen tatuointi. Sotahistoria kiinnostaa ja olenkin tilannut molempien isoisien kantakortit ja vertaillut tietoa kirjallisuuteen, jota on paljon saatavilla. Eniten kiinnostaa olosuhteet ja arki rintamalla. Mitä siellä koettiin, miten voitettiin jatkuva pelko, nälkä, ikävä, epätietoisuus?

Tatuointiani ei isoisä ehtinyt koskaan nähdä, enkä usko, että olisin tohtinut sitä edes ottaa kummankaan eläessä. Sen verran suuri on kunnioitus heidän panostaan kohtaan. Se oli *heidän* sotansa ja *heidän* uhrauksensa ja ansiomitali siitä tatuoinnin aiheena on tänäkin päivänä itselleni hieman kyseenalainen. Silti olen siitä ylpeä, koska se tuo mieleen isoisäni ja hänen panostuksensa maamme puolustamiseen.

Tarina jatkuu uusissa polvissa

Olen aktiivisesti mukana Loviisanseudun Sotaveteraaniyhdistyksessä ja järjestänyt erilaista toimintaa sekä kampanjoita heidän riveissään. Nyt kun veteraaneistamme alkaa aika jättämään, on käsillä muistojen ja perinteiden vaalimisen aika.

Noilta vuosilta olisi tärkeää oppia ja muistaa montakin asiaa. Ikinä ei pidä antaa periksi epäoikeudenmukaisuudelle ja tyrannialle. Yhteishenki, toveruus ja "kaveria ei jätetä"- mentaliteetti ovat toinen. Sitten on toisten ihmisten kunnioitus. Kyseessä oli puolustussota epäoikeutettua hyökkäystä vastaan, jossa pienen maamme mobilisaation taso oli lähestulkoon 100 prosenttia.

En usko, että meidän tulevat sukupolvemme pystyvät edes käsittämään, millaisesta panoksesta on kyse. Olen itse kaikille kolmelle pojalleni ihan pienestä pitäen kertonut tästä esi-isien sodasta: mitä he siellä tekivät ja millaisia taisteluja kävivät. Kyllä se kiinnostaa, jos vain osaa tarinoida oikealla tavalla! Vanhin poika on jo armeijan käynyt sotilaspoliisikessu. Toivon mukaan myös nämä nuoremmat saavat armeijan käytyä - hyvä maanpuolustus on myös ennaltaehkäisyä!

JONAS DUFVELININ HAASTATTELUSTA ARIELA SÄKKINEN

Jonaksen tatuoinnin koko tarinoineen löydät nyt Sotaveteraaniliiton Instagram-tilin #TatuointiniTarina-sarjasta @sotaveteraaniliitto_ry

KIRJAT

Tyhjä aukko täyttyy

● ***Salaista sotaa – Mannerheimin demari Kalle Lehmus Docendo 2021: 384 s.***

Kun **Lasse Lehtinen** tarttuu historiakynään, odotettavissa on aina varmasti mehevää luettavaa. Nyt vuorossa on teos, joka täyttää tyhjää aukkoa tiedustelueversti **Kalle Lehmuksen** kohdalla. Sen Lehtinen on kirjoittanut yhdessä isoisoisänsä kohtaloa selvittäneen yrittäjä Jussi Lehmuksen kanssa.

Varsinaisen tutkimustyön teki Jussi Lehmus. Lehtinen täydensi teoksen poliittiseen ja yhteiskunnalliseen viitekehykseen. Näin kirjan kansien väliin kietoutui laajempi kokonaisuus, kuin pelkkä henkilöhistoria. Kirja luo rinnalle selkeän kaaren sotiin johtaneista tapahtumista ja ajasta niiden jälkeen.

Ja kirjan nimessä Lehmus on määritelty ”Mannerheimin demariksi”. Onkin ainutlaatuinen tarina, miten Tampereen rautatieaseman peltimakasiinissa huhtikuussa 1918 vain 11-vuotiaana isänsä kanssa punavankina olleesta Kalle Lehmuksesta tuli ylipäällikön luotettu. Tarina olisi voinut päättyä jo alkumetreille, sillä vankimatkalla valkoiset voittajat olivat ampuneet rivistä joka kymmenennen, mutta kohtalokas arpa ei osunut isälle eikä pojalle.

Ennen kuin Lehmuksesta tuli välirauhan aikana Pääesikunnan sanomalehdistötoimiston päällikkö varsin mittavin valtuuksin, hän oli toiminut Suomen Sosialidemokraatin toimittajana ja SDP:n järjestösihteerinä, josta tehtävästä hän siirtyi armeijan propagandapäälliköksi. Lehmus oli keskeinen toimija Suomen Aseveljien liitossa ja tiedusteluorganisaatioksi muodostuneessa Aseveliliiton Työjärjestö SAT:ssa. Hän haki mallia Saksan armeijan propagandatoiminnasta ja oli Jatkosodan syttyessä perusteltu valinta Päämajan tiedotusosaston päälliköksi.

Kirja avaa asevelisosialistien toimintaa sekä sodanaikaista propagandatyötä osin tutustukin, onhan Lehtinen kirjoittanut jo aiemmin suomalaisista TK-miehistä. Teos sisältää lukuisia mielenkiintoisia anekdootteja, kuten Lehmuksen ja Mannerheimin keskustelu miekantuppikäskystä ennen sen julkistamista. Lehmus oli arvannut tekstin poliittiset seuraukset, ja rohjennut sanoa siitä ylipäällikölle. Teksti kuitenkin julkaistiin, ja Lehmus oli pelännyt pestinsä päättymistä alkuunsa.

Lehmus yleni kuitenkin aina everstiksi asti vailla rintamakokemusta ja sotilastutkintoa. Sotien jälkeen hän johti Pääesikunnan tiedotusosastoa. Ura jatkui nousukiidossa aina puolustusministeriön kansliapäälliköksi ja puolustusministeriksi asti, kunnes kesällä 1958 presidentti **Urho Kekkonen** vapautti yllättäen Lehmuksen kansliapäällikön virasta suuren kohun saattelemana. Sotien jälkeistä tiedustelua koskeva osuus on sekin aiheesta kiinnostuneille taatusti kiinnostava osuus.

JUKKA HALONEN

Renkolaisten sotavuodet yksiin kansiin

● ***Rengon veteraanijärjestöt: Sotavuodet rintamalla ja Rengossa 1939-1945***

Paino Grano 2021: 200 s.

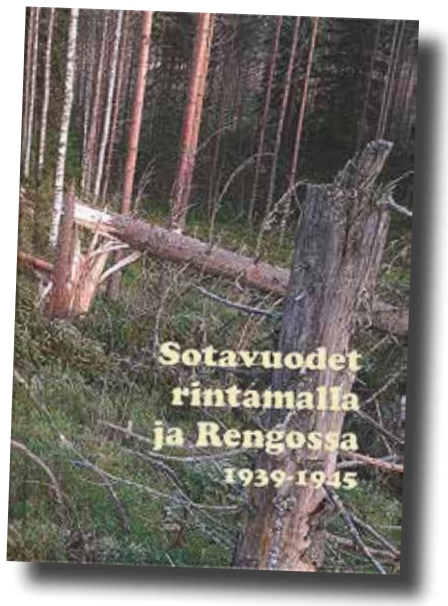

Rengossa on pitkään ollut vireillä hanke koskien viime sodissamme kaatuneita ja taistelleita renkolaisia sekä kotirintamajoukkoja. Siksi parin viimeisen vuoden aikana on ollut tekeillä kirja, jonka ydinmateriaalia ovat tiedot renkolaisista sotainvalideista, veteraaneista ja kaatuneista. Aineistoa tähän on tarjonnut aiheesta alueella jo aikaisemmin tehty perinteen tallennustyö.

Kirjassa ääneen pääsevät lukuisat sodan käyneet renkolaismiehet, mutta sivuutettu ei ole myöskään sodan muita osallisia. Ilahduttavasti kirja on onnistunut mahduttamaan sivuilleen myös tarinoita sotavankeudesta ja sotaorpoudesta, puhdetöitä, sodan aikaista ja jälkeistä puutetta, evakoita, henkistä ja huoltotyötä tai perinnetoimintaa unohtamatta.

Lähteinä on aikalaismuistelmia, haastatteluja sekä autenttista kirjeenvaihtoa, jota kaikkea tukee runsas kuvien käyttö. Teos on pienen yhteisön paikallisen perinteen tallentamista parhaimmillaan: sivuilta välittyy lämmin, kotoisa tunnelma, jollaista ei isompien kaupunkien tai joukko-osastojen kohdalla olisi mahdollista saavuttakaan.

Kirjan loppuun on vielä koottu kaikki 1939-1945 sodissa taistelleet renkolaiset, samoin kuin niissä menehtyneet renkolaiset (niin Rengossa syntyneet ja muualla haudatut kuin muualla syntyneet, Renkoon haudatut). Melkein hämmästyttävän kattava teos siis!

ARIELA SÄKKINEN

Kiehtovasti ja kattavasti sotavuosien lääkintähuollosta

● ***Ilkka Mäkitie: Puolustusvoimien lääkintähuolto sotavuosina – terveydenhuolto tulikokeessa 1939 – 1945***

Sotilaslääkinnän Tuki Oy 2021: 587 s.

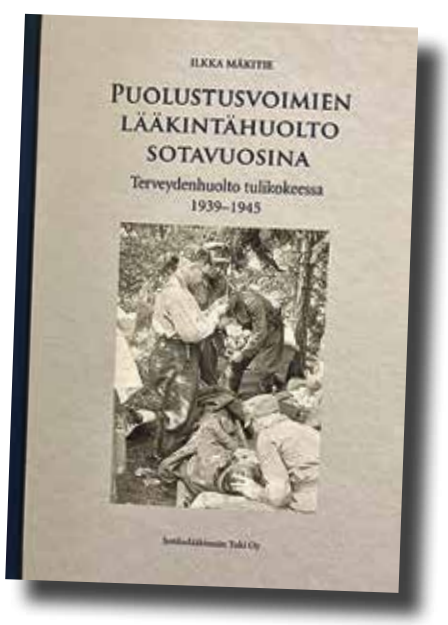

Vaikka lääkintähuoltoverkosto toimi rintamilla – etenkin Jatkosodassa – kunnioitusta herättävän hyvin, ei aiheesta ole juurikaan omia kirjoja ilmestynyt. Mäkitien teos korjaa tilanteen: hänen uutuusteoksensa tarjoaa kattavan kokonaiskuvauksen paitsi lääkintähuollon varautumisesta Talvisotaan sekä siitä opitun pohjalta tehdyistä uudelleenjärjestelyistä välirauhan aikana, myös sen toiminnasta kaikkien kolmen sodan aikana samoin kuin eri rintamasuunnilla sekä tyypillisimmistä lääkintähenkilökuntaa työllistäneistä vammoista ja sairauksista.

Vaikka puutteita toki etenkin rintamilla väistämättä oli – ei kai sotaa poikkeuksellisempia olosuhteita olekaan? – ei voi kuin ihailla, kuinka järjestäytynyttä nuoren maamme terveydenhuolto henkilökuntineen oli jo 1930-luvulla ja kuinka joukkojemme improvisointikyky kantoi hedelmää, joita päästiin hyödyntämään laajemminkin.

Eri palapelin osasia esiteltäessä ei ole unohdettu lottajärjestön panosta eikä ulkomailta tulleen avun merkitystä tai miinanraivauksen kaltaisten sodanjälkeisten operaatioiden todellisuutta. Osansa saavat myös kaukopartioiden kaltaiset erikoistehtävät ja jopa veripalvelun sotavuosina läpikäymä kehitys ja varautuminen kemialliseen sodankäyntiin. Yllätyin itsekin siitä, kuinka kiehtovaksi paketti paljastui.

Perusteellisuudessaan kirja saattaisi olla hieman raskasta luettavaa ihmiselle, joka ei ole lääketieteen tai maanpuolustuksen ammattilainen, mutta kokonaisuutta keventävät mm. havainnolliset kaaviot organisaatiorakenteesta ja eri toimijoiden rooleista, samoin kuin inhimillistä tasoa tuovat aikalaiskertomukset joukkosidontapaikoilta ja kenttäsairaaloista sekä runsas kuvitus.

Erinomainen hakuteos, joka Veteraanitalon kirjastossakin tulee varmasti olemaan ahkerassa käytössä – mieleen tulle muutamakin juttu, jonka taustatutkimusta tehtäessä tälle olisi ollut tarvetta.

ARIELA SÄKKINEN

Kansalaisten mielen muokkausta

● ***Keijo K. Kulha: Sotapropagandan valiojoukko***

Minerva 2021: 245 s.

FT **Keijo K. Kulha** on kirjoittanut mielenkiintoisen kuvauksen v. 1941 perustetusta Valtion tiedostuslaitoksesta (VTL). Laitoksen tehtävänä oli lujittaa kotirintaman yksimielisyyttä. Tehtävä toteutettiin kirjoittamalla mm. pääkirjoituksia valtakunnan suurimpiin lehtiin, tarjoamalla lehdille (vapaaehtoisesti) julkaistavaa aineistoa, ohjaamalla lehdistöä sensitiivisten aiheiden käsittelyssä sekä sensuurilla. Sensuuri jatkui aina v. 1947 saakka ja muuntui kirjoittajan mukaan itänaapurin suhteen hiljalleen itsesensuuriksi. VTL toimitti aineistoa myös ulkomaille, lähinnä Saksaan ja Ruotsiin mutta myös Ranskaan ja viralliseen vihollismaahan Iso-Britanniaan.

Organisaation kuului noin 600 henkilöä joukossaan jo ennen sotaa meritoituneita kynäniekkoja, kuten **Mika Waltari**, **Georg von Wright**, **Matti Kuusi** sekä **Kustaa Vilkuna**. Kirjan runko rakentuukin paljolti sodan jälkeen akateemikon arvon saavuttaneen kahdeksan VTL:n jäsenen toiminnan esittelyyn sodan aikana ja sen jälkeen.

Kirja avaa maan poliittisen johdon antamaa ohjausta VTL:lle. Heti Jatkosodan alusta saakka mm. varoitettiin liian ylimielisestä suhtautumisesta Neuvostoliittoon. Kansaa valmennettiin myös vastaanottamaan tappioita. Suomessa oli kuitenkin ohjailusta huolimatta vuosina 1941 – 1944 verrattain vapaa lehdistö, eikä erilaisia äänenpainoja vaiennettu pl. äärivasemmisto.

VTL:n johdon läheiset välit ns. Rauhan oppositioon tulevat selviksi. Myös tulevan presidentin **Urho Kekkosen** roolin kasvu propagandan taustavaikuttajana sotavuosien aikana ja myös maan jälleenrakennuksen aikaan saa lisävalaistusta.

Yhteistoiminta Päämajan alaiseen tiedotustoimintaan jää kohtuullisen vähäiseksi. Siinä todetaan kuitenkin aika ajoin olleen jonkin asteista kahnausta.

Marsalkka Mannerheim korosti päiväkäskyssään, että vain kansan maanpuolustustahto ja luja armeija voivat taata vapautemme. Kirjan perusteella voi todeta, että VTLn henkilöstö teki tiedotusrintamalla suurtyön maanpuolustustahdon ylläpidossa niin sotavuosina kuin maamme jälleenrakennuksen aikana.

SAKARI MARTIMO

Tosielämän tragedia ja otteessaan pitävä jännitysnäytelmä

● ***Ville Jalovaara: Piispa Wallinmaan surma – partisaani-isku Saariselällä 1943***

SKS Kirjat 2021: 235 s.

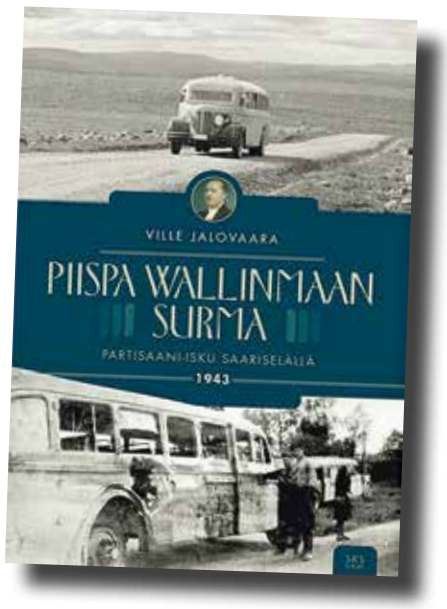

Jo Sotaveteraaniliiton someseuraajien käymät vilkkaat keskustelut ovat osoittaneet, että partisaani-iskut kiinnostavat ja niistä suotaisiin puhuttavan enemmänkin. Laanilassa 1943 tapahtunut piispa **Yrjö Wallinmaan** sekä kolme muuta tappanut ja 10 matkustajaa haavoittanut partisaani-isku lienee näistä tunnetuin. Tapahtuman profiilia korotti jo aikanaan se, että siitä oli Valtion Tiedotuslaitoksen kautta tiedottamassa TK-miehistämme nimekkäin: **Mika Waltari**, joka toivoi ”traagisen tapahtuman häivyttävän kansan viimeisetkin epäilykset meneillään olevan sodan oikeutuksesta.”

Kuten nimestäkin saattaa arvata, innoitti Jalovaaraa, historiantutkijaa sekä teologian dosenttia, marttyyripiispan kohtalon nostaminen liki Köyliönjärvellä tapahtuneen piispa Henrikin murhan legendan tasolle. Mielenkiintoinen vertailukohta, olkoonkin, että myöhempi tutkimus ei ole kyennyt osoittamaan mitään todisteita Köyliönjärven legendan todenperäisyydelle.

Wallinmaan elämäntarinasta teos laajenee - tekijänsä poikkitieteelliseksi luonnehtimaksi - katsaukseksi papin ja kirkon rooliin sodan aikana, partisaanitoimintaan yleensäkin, tämän kyseisen partisaani-iskun motiiveihin, saksalaisten läsnäoloon Lapissa sekä siihen, miten tapahtunutta on käsitelty paitsi julkisuudessa, myös kirkon omassa perinteessä.

Kohtalokkaan matkan yksityiskohtainen kuvaus ammentaa mukana olleiden omista kokemuksista ja tuo taipaleen lukijan silmien eteen varsin elävänä, mitä kertomusta tukeva visuaalinen aineisto piirroksista postiauton reitistä tapahtumasta raportoineisiin uutisotsikoihin sekä kuviin Wallinmaan hautajaisista entisestään tehostavat. Tekijä on onnistunut hankkimaan taustatietoa jopa tämän nimenomaisen iskun tekijöistä.

Kirja pitää otteessaan loppuun saakka. Sujuvaa tekstiä on ilo lukea ja eri komponenteista muodostuu kaiken kaikkiaan onnistunut kokonaisuus ja arvokas lisä partisaaneja käsittelevään kirjallisuuteen.

ARIELA SÄKKINEN

Yhden ritarin kertomatta jäänyt tarina

● ***Jukka Kyösti: Jääkärikenraali Antero Svensson 1892-1946 Mannerheim-ristin ritari 5***

Minerva 2021: 392 s.

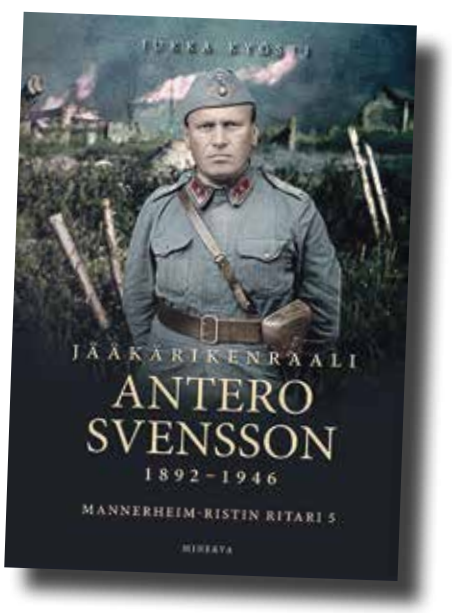

Mannerheim-ristin ritarit ovat vuodesta toiseen suomalaisen sotahistoriakirjallisuuden kestosuosikki, mutta vieläkin löytyy ritareita, joiden tarinoita ei ole vielä kansiin koottu. **Antero Svensson** on yksi heistä.

Parkanolaisen **Jukka Kyöstin** teos on kattava elämänkerta vaikuttavan sotilasuran tehneestä värikkäästä persoonasta, joka on kirjansa ansainnut. Svenssonin oman elämän ja sitä ajaneiden motivaatioiden lisäksi kirja tarjoaa kattavan katsauksen myös itsenäisen Suomen historiallisiin hetkiin: mm. Venäjän suurruhtinaskunnan osana, jääkäriliikkeeseen, sisällissotaan, 1939-1944 sotiin, suomalaisen maanpuolustuksen kehitykseen sekä Svenssonin kiistoihin niin toisten upseerien kuin Merivoimien kanssa.

Lisäksi kirja tarjoaa tietoiskuja myös monista muista kotimaisista ja ulkomaisista avainhahmoista, jopa niin, että väliin tuntuu, että vähempikin olisi riittänyt. Luettelonomaiset maininnat esimerkiksi Svenssonin seuraajan aloitteesta kasarmille perustetun päiväkodin johtajasta tai henkilökuntaan kuuluneesta hammaslääkäristä kyllä täyttävät sivuja, mutta eivät lukijalle tarjoa juuri mitään muuta kuin uupumusta.

Itselleni parasta antia olivat anekdootit Svenssonista ihmisenä kuten esimerkiksi paljastus hänen osallisuudestaan Äänisen aallot- hitin takana kuin paljastukset esim. Mannerheimin mukanaan kantamasta myrkkykapselista.

Kiitos yhteyden Svenssonin jälkeläisiin, on kirjoittaja päässyt runsaassa kuvituksessaan hyödyntämään perheen yksityisiä kokoelmia.

ARIELA SÄKKINEN

Järviseudun Sanomat, Järviseutu Seura www.jarviseudunsanomat.fi	**M-Market Taipalsaari**	**LAPPEENRANNAN KULJETUSOSAKEYHTIÖ**
Asianajotoimisto Heikki Oikkonen Oy Lappeenranta	**JP Metsäkoneurakointi Oy** Lapua, www.metsakoneurakointi.fi	**Naficon Liitin Oy** Nauvo
Minikonevuokraus J.Vänttinen Oy Nokia	**Valtimon Sähkötyö Oy** Nurmes	**Oulun Palvelusäätiö**
Hammarin Sähkö Oy Oulu	**Finnsementti Oy**	**PE LASER Oy** Pertunmaa
Pesupalvelu Hans Langh Oy Piikkiö	**Upcast Oy** Pori	**Golfkenttä Kalafornia** Pori
Huoltopalvelu J.Holmberg Oy Porvoo	**Kellosepänliike Naamanka Ky** Pudasjärvi	**Rakentajat Saarikko Oy** Pälkäne, www.rakentajatsaarikko.fi
HF-Autohuolto Oy Riihimäki	**NAPAPIIRIN RESIDUUM OY**	**Rakennusliike T.Rauman Oy** Salo
Leon Hallit Salo Pertteli	**Maanrakennus Lindqvist Oy** Sipoo	**SOMEROLTA KIITOKSET TEILLE SOTIEMME VETERAANIT!**
Vossi Group Oy Tampere	**Kiviketo Oy** Tampere	**Kalevan Isännöinti Oy** Tampere
Nikka Ky Tornio	**Rautarakenne S.Lipponen Oy** Kalanti	**Insinööritoimisto Makeplan Oy** Heinävesi
J-PV Kuljetus Varkaus	**E.T.Listat Oy** Ylivieska	**kuljetukset ja maanrakennustyöt Yhtymä-Tahlo Oy** Ylöjärvi, www.yhtymatahlo.fi
AV-Palvelut Tykkimies Oy Ylöjärvi	**Campnou Oy** Ähtäri	**Muovilami Oy** Ähtäri

KENTÄN KUULUMISIA

SUOMEN SOTAVETERAANILIITTO
Veteraania ei jätetä
RINTAMAVETERAANILIITTO

Kenraali Taavetti Laatikaisen vaakuna Lappajärven museoon

Lappajärven museon Patokapinanäyttelyn avaus 1. heinäkuuta tapahtui juhlavissa merkeissä, kun prikaatikenraali **Mauri Koskela** luovutti jalkaväenkenraali **Taavetti Laatikaisen** sodanaikaisessa komentokorsussa olleen puusta taidokkaasti veistetyn Pohjanmaan vaakunan Lappajärven veteraanien perinneyhdistykselle säilytettäväksi ja yleisön nähtäväksi.

Kunniakas vaakuna on käynyt melkoisen matkan. Toimiessaan IV Armeijakunnan komentajana Karjalan kannaksella Laatikaisen alaisuudessa palveli Lappajärveltä lähtöisin olevia sotilaita. Yksi käsistään taitava lappajärveläissotilas kaiversi puusta Laatikaisen korsuun Pohjanmaan vaakunan, joka sijoitettiin Laatikaisen komentokorsuun oven yläpuolelle. Vuoden 1944 kesäkuun alun raivokas hyökkäysvaihe aiheutti joukkojen vetäytymisen ja komentopaikan nopean siirron ja niin tämä vaakunakin jäi komentokorsuun linjojen taakse.

Myöhemmin Laatikainen itse kertoi lappajärveläisestä periksiantamattomuudesta: vaakunan veistänyt sotilas eteni vihollislinjojen läpi vanhalle komentokorsulle, irrotti oven yläpuolella olleen vaakunan ja toi sen takaisin komentajalleen.

Sotien jälkeen Laatikainen luovutti vaakunan edellä kerrotun tarinan kera pojalleen kenraalimajuri **Erkki Laatikaiselle** ja pyysi tätä varmistamaan vaakunan päätymisen sen tekijän kotipitäjään Lappajärvelle. Hän luovutti vaakunan edelleen kadettikurssiveljelleen, seinäjokelaiselle everstiluutnantti **Kalevi Maunulalle**. Kuntonsa heikentyessä pyysi hän vaimoaan **Tuura Maunulaa** ottamaan yhteyttä perhetuttuunsa lappajärveläiseen Koskelaan ja luovuttamaan vaakuna hänelle toimitettavaksi Lappajärvelle, jossa sen arvolle sopivaksi sijoituspaikaksi päätettiin Lappajärven museo.

URPO PUROLA
kotiseutuneuvos

Lappajärven veteraanien puheenjohtaja Eino Korri (oik.) luovutti vaakunan Lappajärvi-seuran puheenjohtajalle Kalevi Pölöselle prikaatikenraali Mauri Koskelan seuratessa tapahtumaa.

Pohjois-Kymi sai perinneyhdistyksensä

Uuden yhdistyksen puheenjohtajaksi valittu Antti Laherto esitteli kokoukselle yhdistyksen säännöt.

Kouvolan Tuulensuojaan oli Puolustusvoimain lippujuhlan päivänä kokoontunut 30 henkilöä perustamaan alueen uutta perinneyhdistystä. Kaikkiaan yhteisö- ja henkilöjäseniä kirjautui toimintaan mukaan 68.

Kymenlaakson sotaveteraanipiirin puheenjohtaja, eversti evp. **Arto Mikkonen** korosti puheenvuorossaan, että nyt perustettavan perinneyhdistyksen työ painottuu vielä jonkun aikaa vahvasti kunniajäsentensä tukityöhön.

”Heitä on Kouvolan-Iitin alueella lähes 500, joista veteraaneja noin 130. Aluksi perinnetyökin varmasti noudattaa vakiintuneita muotoja erilaisine muistotilaisuuksineen. Ajan kuluessa on kuitenkin kehitettävä uusia tapahtumia ja toimintatapoja, jotta nuoret saadaan kiinnostumaan veteraanisukupolven historiasta ja mukaan toimintaan. Veteraanisukupolven edustajien poistuessa keskuudestamme, tukityö vaihtuu perinnetyöksi.”

Perinneyhdistysten saatua toimintansa käyntiin, Kymenlaakson sotaveteraanipiiri ja sen nykyiset yhdistykset puretaan ja kaikki niiden jäsenet siirtyvät jäseniksi perinneyhdistyksiin. Sekä pohjoisen että etelän yhdistys hakevat Sotaveteraaniliiton jäseneksi niin kuin kaikki perustettavat perinneyhdistykset, kunnes muutaman vuoden päästä Tammenlehvän Perinneliitolla on valmius ottaa perinnetyö ja yhdistykset johtoonsa.

EERO MATTILA
Kymenlaakson perinnetyövastaava

Ilomantsissa vihittiin veteraanien perinnehuone

Veteraani Pentti Kinnunen kirjoittaa nimensä Perinnehuoneen vieraskirjaan. Vieressä veteraanin leski Elli-Maija Ikonen. (Kuva: Matti Kallio)

Kansallista veteraanipäivää vietettiin Ilomantsissa pienimuotoisesti mutta juhlallisesti, kun Kotimäen Pitotuvan yhteyteen vihittiin maakunnan ensimmäinen veteraanien perinnehuone. Tilassa on tarkoitus esitellä pääasiallisesti sodan jälkeistä veteraanien tekemää auttamis- ja edunvalvontatyötä unohtamatta myös virkistys- ja urheilutoimintaa. Esillä on myös Ilomantsin sotahistoriaan liittyvää kirjallisuutta.

Juhlaan toivat tervehdyksensä niin sekä Ilomantsin kunnanjohtaja **Marjut Ahokas** kuin Pohjois-Karjalan perinneyhdistyksen ja Sotaveteraanipiirin puheenjohtaja **Jyrki Huusko**, joka kertoi siirtymisestä perinneaikaan. Lyhyen juhlan lopuksi kirkkoherra **Juha Aronen** lähetti seppelpartion sankarihaudoille.

TEKSTI: JORMA IKONEN

Veteraanijärjestöjen sekä Suomen lipun lisäksi tilaisuudessa liehui Jalkaväkirykmentti 50:n lippu.

Viitasaarella muistettiin Jatkosotaan lähtöä

Sunnuntaina 20. kesäkuuta kunnioitettiin Viitasaarella 80 vuoden takaista Jatkosotaan lähtöä sotaveteraani- ja reserviläisjärjestöjen kunniakäynnillä ja seppeleenlaskulla sotaan lähteneitten muistomerkillä.

Jalkaväkirykmentti 50:n toinen pataljoona perustettiin Viitasaarella 80 vuotta sitten, kun liikekannallepanomääräyksen saaneet viitasaarelaismiehet koottiin paikalliselle Suojeluskunnan talolle 19.6. Pataljoona oli lähtövalmiina 21.6. ja kuormattuna proomuihin 22.6. Lähtö klo 10.00 vesistökuljetuksena kohti Suolahtea. Näin alkoi Jatkosodan ankara taival, joka maksoi 303 viitasaarelaisen hengen.

KAUKO IKÄHEIMONEN

Hengellisessä työssäkin valmistaudutaan perinneaikaan

Veteraanijärjestöjen hengellisen työn tekijöitä kokoontui syyskuun alussa Kalajoelle. Sotaveteraaniliiton Keski-Pohjanmaan piiri ja Kalajoen veteraanijärjestöt olivat valmistelleet mieliinpainuvan tilaisuuden niin puitteiltaan kuin ohjelmaltaankin.

Kunniavartio Kalajoen sankarihaudoilla.

Sotaveteraaniliiton hengellisen työn virikepäiviä on järjestetty jo usean vuosikymmenen ajan. Aloitteen järjestämisestä teki silloinen liiton puheenjohtaja ja hiljattain edesmennyt **Aarno Strömmer**. Virikepäivät ovat antaneet evästä veteraanien hengelliseen työhön ja tilaisuuden vaihtaa ajatuksia Sanan julistuksesta veteraaneille ja heidän läheisilleen. Viimeisimmät virikepäivät on järjestetty Sotaveteraaniliiton ja Rintamaveteraaniliiton yhteisinä, ja mukana on ollut myös Sotainvalidien Veljesliiton veljespappeja.

Nyt ollaan kuitenkin tultu murrokseen, jossa veteraanit ja vähenevässä määrin myös heidän läheisensä osallistuvat jumalanpalveluksiin ja muihin hengellisiin tilaisuuksiin. Virikepäivien valmistelussa olikin varauduttu siihen, että Kalajoen kokoontuminen olisi viimeinen lajissaan. Toisin kuitenkin näyttää käyvän. Päivien kuluessa kävi selväksi, että myös hengellisen työn tulee vastata perinneajan vaatimuksiin ja oltava mukana esimerkiksi yksinäisyyden torjunnassa. Tämä kirvoitti esityksen, jonka mukaan päivät on järjestettävä ensi vuonnakin. Kuopiolaiset ottivat tehtävän vastaan.

Monipuolista ohjelmaa

Monipuolisesta ohjelmasta on nostettava esiin erityisesti ajatuksia herättäneet veteraanien haastattelut; **Veli Ainalin** isästään **Kauko Ainalista** DVD:lle tallentama haastattelu, **Juhani Sainion** pohjoiskarjalaisista veteraaneista tehdyt elokuvat, joista näimme otteita, sekä kertomus Kalajoen pommituksista. Niistä välittyi sodan karu arki ja ihmiskohtalot niiden keskellä.

Pyhäjoella muisteltiin Pistojoen taistelujen uhreja

Pyhäjoen sankarihautausmaalla vietettiin 23. heinäkuuta muistotilaisuutta tasan 80 vuotta sitten käytyjen Pistojoen taistelujen uhrien kunniaksi. Päivä oli pyhäjokisille valtava surun päivä: kaatuihan päivän taisteluissa 14 kotikunnan sotilasta neljänkymmenen haavoittuessa. Pääosa heistä taisteli Jalkaväkirykmentti 32:n I pataljoonan toisessa komppaniassa.

Tiestö taistelualueelle oli huono, eikä kaatuneitten kuljetusta voitu järjestää, jolloin heitä haudattiin Pistojoen alueilla eri kenttähautoihin. Aivan loppuvuodesta, ilmojen kylmettyä, voitiin eri kenttähautausmailla levänneet sankarivainajat siirtää kotikuntiinsa. Pyhäjoella järjestettiinkin 30.12.1941 suuret yhteishautajaiset Pistojoen ja Uhtuan suunnan uhreille.

Muistotilaisuuden järjestelyistä vastasivat Pyhäjoella toimivan Sotahistorian Perinnekerhon jäsenet yhdessä Pyhäjoen seurakunnan kanssa.

TEKSTI: MAURI VIRKKUNEN

Sodanaikaisen sukupolven valtavaa uhria oli tilaisuuteen saapunut kunnioittamaan liki 80 hengen yleisö. Takana seisomassa Mauri Virkkunen, oikealla Pyhäjoen kirkkoherra Jukka Malinen. (Kuva: Pekka Luoto)

Sama ihmiskeskeinen näkökulma tuli esille myös virikepäivien **Erkki Kujalan** juhlapuheessa. Hän lähestyi sodan kohtaloita sotaveteraanien lasten näkökulmasta. Puhe teki selväksi, etteivät sodan varjoilta säästyneet kaikki sotien jälkeenkään syntyneet veteraanien lapset, vaan sota oli läsnä heidän elämässään veteraani-isän kautta.

Virikepäivien ohjelmaan kuului myös jumalanpalvelus Kalajoen kirkossa sekä seppeleen lasku sankarihaudoille. Emeritus arkkipiispa **Jukka Paarma** käsitteli saarnassaan Herran Siunausta ja erityisesti ”kasvot” -sanaa. Esiintyyhän tuo sana peräti kahdesti rukouksessa. Juuri niinä aikoina, jota nyt olemme eläneet, kasvot ovat tulleet tavanomaista tärkeämmiksi. Vaikka erilaiset viestimet ovat mahdollistaneet yhteydenpidon, eivät ne korvaa tapaamista kasvokkain, totesi Paarma saarnassaan.

”Kun kohtaaminen parhaimmillaan voi muodostua rohkaisevaksi voimavaraksi, jopa elämän uudistumiseen johtavaksi kokemukseksi, tarvitaan kuitenkin enemmänkin kuin toisen kunnioittamista ja avoimuutta. Tarkoitan välittämistä. Se on kiinnostusta toiseen ihmiseen ja hänen elämänsä tilanteeseen, empatiaa. Se on välittämistä, sen kysymistä mitä toiselle kuuluu, mitä hän ehkä tarvitsee. Ja sen kuulemista myös. Jos on vielä sanottavana jokin hyvä, ymmärtävä sana, se kummasti rohkaisee toista jaksamaan.”

”Tuollaisen kohtaamisen kokenut tietää kuinka se voi olla pitkälle elämää kantava kokemus. Kun kokee myötäelämisen, empatian ja ihmisenä arvostamisen, on se yleensä koko sisikuntaa myllertävä juhlahetki. Sellainen välittäminen on lähimmäisen rakkautta. Sitä kai Luther tarkoitti sanoessaan, että kristityn olisi oltava toiselle Kristus ”, Paarma päätti saarnansa. Noihin sanoihin saattoi tiivistää koko hengellisten virikepäivien sisällön.

TEKSTI: HEIKKI KARHU
KUVAT: RISTO POUTTU

Kesäkasseja jaettiin Tampereen veteraaneille

Koska koronan vuoksi kaikki juhlat ja tapahtumat on jouduttu Tampereellakin jättämään väliin, jakoi Tampereen sotaveteraaniyhdistys veteraaneilleen ja leskilleen joulun alla joulukassit muistutuksena siitä, ettei heitä ole unohdettu. Monipuolinen joulukassi otettiin suurella kiitollisuudella vastaan, mistä syntyi ajatus kesäkasseista.

Kauppaneuvos **Kalle Kaiharin** tukisäätiön rahoituksella saatiin juhannukseen mennessä toimitettua noin 250 muun muassa kahvia, teetä, keksejä, savuporokeittoa, luumuja, suklaata, kirjoitustarpeita, kasvomaskeja ja käsidesiä sisältäviä kasseja, jotka otettiin jälleen ilolla vastaan.

Sotaveteraani Simo Helmiselle yhdistyksen kesäkassin veivät veteraaniyhdistyksen Lasse Koskelo (vas.) sekä Kaiharin säätiön puheenjohtaja Raimo Helminen.

JOHANNA VUORI
Tampereen Sotaveteraanien Huoltoyhdistys ry

Vuorelan Kunnonpaikassa virkistäydyttiin lomalla

Sotaveteraaniliitto ja Pohjois-Savon Sotaveteraanipiiri toteuttivat yhdessä Kaatuneiden Muistosäätiön kanssa 1. heinäkuuta Hetki yhdessä -virkistyspäivän Vuorelan Kunnonpaikassa. Päivä oli tarkoitettu tunnuksen omaavien veteraanien leskille ja puolisoille, joilla muuten ei ole kuntoutusoikeutta tai mahdollisuutta siihen. Tilaisuuteen osallistui viitisenkymmentä henkilöä ja olipa mukana muutama veteraanikin!

Tilaisuudessa saatiin myös paljon tietoa mm. puolisoiden ja leskien etuuksista sekä vanhuspalvelulain edellyttämästä palvelutarpeen arvioinnista, joka kuitenkin oli yleisöstäkin tehty vain hyvin harvalle.

Päivä jatkui kaikinpuolisen virkistäytymisen ja yhdessäolon merkeissä: oli ohjattua liikuntaa, yhteislaulua ja yhdessäoloa, jonka merkityksestä rovasti **Raimo Jalkanenkin** hartaushetkessään muistutti.

”Kokoontumisemme tällaisella joukolla on tärkeää myös siksi, että koemme kuuluvamme johonkin ryhmään. Ikätoverimme ovat eläneet samojen vaiheiden keskellä. He ymmärtävät siksi kokemuksiamme. Muistojen jakaminen muiden kanssa voi avata uusia näkökulmia omaan elämään”.

EIJA IIVARINEN
toiminnanjohtaja, Pohjois-Savon Sotaveteraanipiiri

Vuorelan ohjelmassa oli mm. tuoli- ja keppijumppaa.

Isojoen ainoa jäljellä oleva veteraani ei juhlallisuuksiin päässyt osallistumaan, mutta veteraanien puolisoita yleisön joukossa nähtiin runsaasti.

Isojoella muisteltiin Jatkosodan alkamista

Jatkosodan alkamisen 80-vuotismuistojuhla Isojoella alkoi seppeleenlaskulla sotien 1939-1945 muistomerkillä, jonka jälkeen vietettiin päiväjuhlaa Kotiseututalon pihamaalla keittolounaan ja mm. soittokunnan sekä Mieslaulajien esitysten merkeissä. Juhlapuheen piti maanviljelysneuvos **Antti Tukeva**.

Juhlan kunniavieraina nähtiin kotirintamalla olleita pikkulottia ja sotilaspoikia, jotka kertoivat työstään ja tehtävistään sodan aikana. Niin yleisö kuin järjestäjät olivat tyytyväisiä mieleenpainuvaan juhlaan, jota pidettiin hyvänä alkuna paikkakunnan perinnetyölle.

MAUNO TYYNISMAA
sihteeri, Isojoen Sotaveteraanit

Taipalsaarella jätettiin hyvästit Konstun majalle

Kunnan tervehdyksen elokuussa vietettyyn päätösjuhlaan toi kunnanjohtaja Kari Kuuramaa (edessä). Vasemmalla tilaisuuden päätössanat lausunut sotaveteraani Tapio Niemi, takana Reserviläisten Ville Rikkilä ja Reserviupseerien Seppo Naapila. Oikealla Jukka Talka.

Taipalsaaren reserviläisyhdistykset luopuivat tukikohdastaan Konstun majasta. Lähes 40 vuotta Saimaan rantarakennus on ollut myös sotaveteraanien kokoontumispaikkana veloituksetta käytettävissä ja siellä ehdittiin viettää myös Taipalsaaren Sotaveteraanien tämänvuotinen vuosikokous.

Perinteinen "Konstun iltapäivä" on vetänyt hyvin väkeä, mutta viime vuosina on väestön ikääntymisestä ja vähenemisestä johtuen alkanut olla jo osallistujakatoa.

RISTO PARONEN
Taipalsaaren Sotaveteraanit ry

Päivitetty kutsu Rintamaveteraaniliiton XXX Liittokokoukseen

Rintamaveteraaniliitto – Frontveteranernas förbund ry

XXX sääntömääräinen liittokokous pidetään lauantaina 30.10.2021 klo 13.00 alkaen Kylpylähotelli Peurungassa, Peurungantie 85, Laukaa. Valtakirjojen tarkastus kokouspaikalla klo 10.00 - 12.30.

Kokouksessa käsitellään liiton sääntöjen liittokokoukselle määräämät asiat, liiton sääntömuutosasiat, osastojen ja piirien tekemät aloitteet sekä liittohallituksen esittämät muut asiat. Kokouksessa keskustellaan liiton toiminnan lopettamisesta sekä liiton purkamistoimista ja tehdään liiton sääntöjen 19 § mukainen 1. päätös liiton purkamisesta.

Rintamaveteraaniliiton säännöt 19 § :Ehdotus liiton purkamisesta katsotaan hyväksytyksi, jos päätöstä on kahdessa perättäisessä, vähintään yhden (1) kuukauden väliajoin pidetyssä liittokokouksessa vähintään kolme neljäsosaa (3/4) äänestyksessä annetuista äänistä kannattanut.

KUTSU JÄRJESTÄYTYMISKOKOUKSEEN

Rintamaveteraaniliitto – Frontveteranernas förbund ry

Liittokokouksessa kaudelle 2021 - 2023 valittavan liittohallituksen ja liittovaltuuston sekä Kannatus- ja perinnesäätiön hallituksen ja -valtuuskunnan järjestäytymiskokoukset pidetään lauantaina 30.10.2021 klo 15.00 alkaen Kylpylähotelli Peurungassa, Peurungantie 85, Laukaa.

LIITTOHALLITUS

Liittokokouspäivän 30.10.2021 ohjelma

10.00-12.30 Valtakirjojen tarkastus
Kokousedustajia muistutetaan ottamaan mukaan kopio valtakirjastaan.

10.00-12.30 Kokouskahvi

13.00 alkaen Liittokokous Peurunka Areena

15.00-17.00 Liittokokouksessa kaudelle 2021-2023 valittu uusi liiton hallinto järjestäytyy. Paikka ilmoitetaan Peurungassa.

Seuraava teemalehti ilmestyy 24.11.2021

Seuraava Kenttäpostin erikoisteema käsittelee naisia sodassa. Lehti tulee postissa kaikille jäsenille, ja se on myös myynnissä Lehtipisteissä.

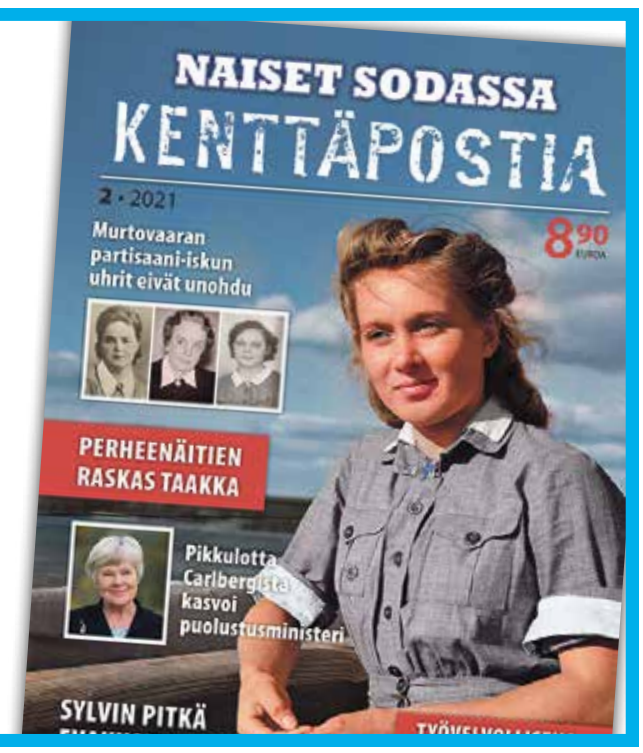

Sotilaspoikatalkoissa apua veteraanille yli yhdistysrajojen

Olavi Rantalainen (oik.) oli Tuula-tyttärineen tyytyväinen talkoisiin. Mukana sotilaspojat Jari Mäenpää, Heikki Kauppi, Pentti Sihvola ja Harri Tamminen. (Kuva: Lauri Toivanen)

Veteraani **Olavi Rantalaisen**, 94, omakotitalon kevättyöt sujuivat tänä vuonna Hämeenlinnassa leppoisasti. Apuun tulivat sotilaspojat.

Leskeksi jäänyt Rantalainen haluaa asua vuonna 1950 rakentamassaan omakotitalossa mahdollisimman kauan. Kaikki korjaustyöt eivät virkeältä Olavilta enää kuitenkaan suju. Talkoissa käytiin istutukset läpi, puhdistettiin rännit ja tehtiin kaikki vuodenajan vaatimat työt. Kahveillekin jäi aikaa.

Tempauksen takana olivat Kanta-Hämeen Sotaveteraanipiirin toiminnanjohtaja **Pertti von Hertzen** ja Kanta-Hämeen Sotilaspoikien Perinnekillan puheenjohtaja **Lauri Toivanen**. Sotilaspojat ovat valmiita vastaaviin töihin jatkossakin.

Yhdistysrajat ylittävä avunanto on tulevaisuutta. Tammenlehvän Perinneliitossa on nyt mukana 22 veteraani-, maanpuolustus- ja perinnetyötä tekevää yhdistystä. Kun veteraanit ovat poissa, ylläpidetään heidän muistoaan Tammenlehvän kautta tehtävänä perinnetyönä.

"Jokaisesta veteraanista ja puolisosta huolehditaan loppuun saakka. Siitä ei tingitä", von Hertzen korostaa.

TEKSTI: VELI-MATTI JUSI

Keski-Suomen Sotaveteraanit saivat uuden puheenjohtajan

Keski-Suomen sotaveteraanipiirin uudeksi puheenjohtajaksi on valittu **Hannu Liimatainen**, joka seuraa tehtävässä **Kalevi Jääskeläistä**. Sotaveteraanityössä Liimatainen on ollut mukana vuodesta 2018, jolloin aloitti Laukaan Sotaveteraaniyhdistyksen sihteerinä.

Työuransa Hannu Liimatainen on tehnyt rakennusalalla, mistä jäi eläkkeelle Äänekosken kuormaautokeskuksen sekä KaK-yhtiöiden toimitusjohtajan tehtävistä vuonna 2013. (Kuva: Juha Polojärvi)

"Olin jo vuosia sitten työssäni tehnyt päätöksen osallistua auttamaan kahta ihmisryhmää: sotaveteraaneja ja kehitysvammaisia", kertoo myös lukuisissa luottamustehtävissä ansioitunut Liimatainen, joka arvelee voivansa uudessa vastuutehtävässään käyttää koko laajaa osaamistaan.

"Näen, että meidän on kyettävä hoitamaan veteraanien, puolisoiden ja leskien asiaa loppuun saakka. Seitsemän veteraania päivässä katoaa keskimäärin vahvuudesta joka päivä. Se jäljelle jäävä ryhmä tarvitsee meitä, ja yhtenä tärkeimpänä asiana näen nyt yksinäisyyden torjumisen. Paras apu yksinäisyyteen on yhteys toiseen ihmiseen. Pidetään siitä huolta."

TEKSTI: ARIELA SÄKKINEN

Rintamaveteraaniliiton
myyntiartikkelit

Hinnasto

	osastolle	yksityiselle
Onnitteluadressi tekstinä Parhainta onnea	6,00	8,00
Suruadressit 4 eri värssyvaihtoehtoa ja 1 jossa vain teksti Muistoa kunnioittaen	6,00	8,00
Onnittelukortti 2 erikokoista korttia kannessa Onnea, sisällä Lämpimimmät Onnentoivotukset A5 kortti A6 kortti	 3,50 2,50	 3,50 2,50
Osanottokortti kannessa valkoisia ruusuja ja kynttilä ja teksti Lämmin osanotto, sisällä Suruun osaa ottaen A6 kortti	2,50	2,50
Rintamerkit hopeanvärinen jäsenmerkki	5,00	6,00
Liiton hautamerkki pronssinvärinen, pyöreä, halkaisija 6,5 cm	15,00	15,00
Liiton pöytäviiri marmorialusta	30,00	35,00
Tinalautanen liiton logolla - halkaisija 21 cm, seinään kiinnitettävä	50,00	50,00
Solmio - tummansininen	20,00	20,00
Solmioneula kullanvärinen, liiton logo	20,00	20,00
Kirjekuoret, liiton logo ja yhteystiedot C4 C5	 0,30 0,20	 0,30 0,20

Toimitusaika 1 viikko

Kaikkiin lisätään postikulut.

Tavaratilaukset: **Rintamaveteraaniliitto ry**
PL 600
00521 Helsinki
puh. 050 543 8787

IDG-Tools®
idg-tools.com

COMATEC®
www.comatec.fi

HUOLTOVARMUUSKESKUS
FÖRSÖRJNINGSBEREDSKAPSCENTRALEN
NATIONAL EMERGENCY SUPPLY AGENCY

SORVOJA OY
Rakentamisen laatua jo yli 50 vuotta
Luotettava Kumppani
Rakennusliike Sorvoja Oy | Oulaisienkatu 23 L 5, 86300 OULAINEN | Tel. +358 8 473 810 |
rakennusliikesorvojaoy@sorvojaoy.com | www.sorvojaoy.com

Minkä te taistelitte,
sitä me suojelemme.
PerusS
PERUSSUOMALAISET

Koivunen Oy
Autojen varaosat, lisävarusteet, kemikaalit ja työkalut
Fixus KAUPPIAAT
www.fixus.fi

TIEDÄTKÖ

1. Montako patruunaa mahtui Suomi-konepistoolin rumpulippaaseen m/37? (Kuva 1)
2. Kuka toimi puolustusministerinä Talvisodan aikana?
3. Minkä merkkiteoksen valistusupseeri Erkki Palolampi kirjoitti Talvisodan rintamalta?
4. Missä sijaitsi Liinahamarin satama?
5. Kuka johti Pääesikunnan tiedoitusosastoa Jatkosodan aikana?
6. Tästäkin kaupungista taisteltiin Jatkosodassa (Kuva 2). Mistä kuva on?
7. Mikä laulu alkaa sanoilla: ”Kuin taattokin, taistossa kalvennut…”?
8. Missä kohtaa VT-asema murtui kesällä 1944?
9. Kuka johti Viipurin puolustusta kesäkuussa 1944?
10. Millä nimellä saksalaiset kutsuivat Tankavaaran puolustusasemaansa?

● *Vastaukset sivulla 39*

Kuva 1

Kuva 2

TAPAHTUMAT

Sotiemme veteraanien kirkkopäivät Kymenlaaksossa

17.10.2021 MESSU KYMIN KIRKKO

24.10.2021 MESSU KOUVOLA KESKUSKIRKKO

Messu keskuskirkossa
Ruokailu ja päiväjuhla Srk-keskus Mariasali, puhe valtiopäiväneuvos Mikko Pesälä

7.11.2021 MESSU HAMINA, MARIANKIRKKO

21.11.2021 MESSU KOTKAN KIRKKO

Ilmoittautumiset ja tiedustelut omaan yhdistykseen

50 VUOTTA SITTEN

Sotaveteraanilehdessä 50 vuotta sitten

Liitto esittää helpotuksia

Suomen Sotaveteraaniliitto esitti heinäkuun 8. päivänä sosiaaliministeri **Katri-Helena Eskeliselle** ja **Pekka Kuuselle** kirjelmän, jossa esitettiin, että sotaveteraanit voisivat saada ensisijaisesti helpotuksia terveyden- ja sairaanhoidon suhteen näiden alojen lakeja laadittaessa ja uusittaessa.

Valtuuskuntaan kuuluivat puheenjohtaja **Viljo Turunen**, hallituksen puheenjohtaja **Eino Loikkanen** ja toiminnanjohtaja **Unto Sauresto**.

Valtuuskunta eitti, että liitto on valmis esittämään oman ehdotuksensa näistä helpotuksista heti, kun kansanterveyslain sisältämän uudet helpotukset on saatu tietoon.

Aivan kesän lopulla hallitus antoi eduskunnalle esityksen kansanterveyslaiksi. Tämä lakiesitys tarjoaa meille veteraaneille tärkeitä mahdollisuuksia terveytemme ja kuntomme tarkastamiseen, ylläpitämiseen ja kohentamiseen sekä sairauksien parantamiseen. Esityksessä ehdotetaan, että eräät ns. avohoidon alaan kuuluvat lääkinnälliset toimienpiteet voisivat olla maksuttomia valtioneuvostonmääräämiltä osin jo lain suunnitellusta voimaan astumisesta 1.4.72 lähtien.

Tämänkään etu ei tule putoamaan ilman muuta kypsänä hedelmänä rintamasotilaille, vaan siihenkin vaaditaan valppautta ja tarmokasta työtä. Meitä tukee näissä ponnistuksissamme hallitusohjelmaan sisältyvä kohta erikoishelpotusten järjestämisestä rintamasotilaille terveyden- ja sairaanhoidon osalta. Näitä erikoishelpotuksia meidän tulee koettaa saada niin pitkälle kuin suinkin jo nyt annetun lakiesityksen nojalla, päästäksemme tähän tavoitteeseemme.

Katkelmia Sotaveteraanilehdestä 4/1971

SYYSKUUN RISTIKKO

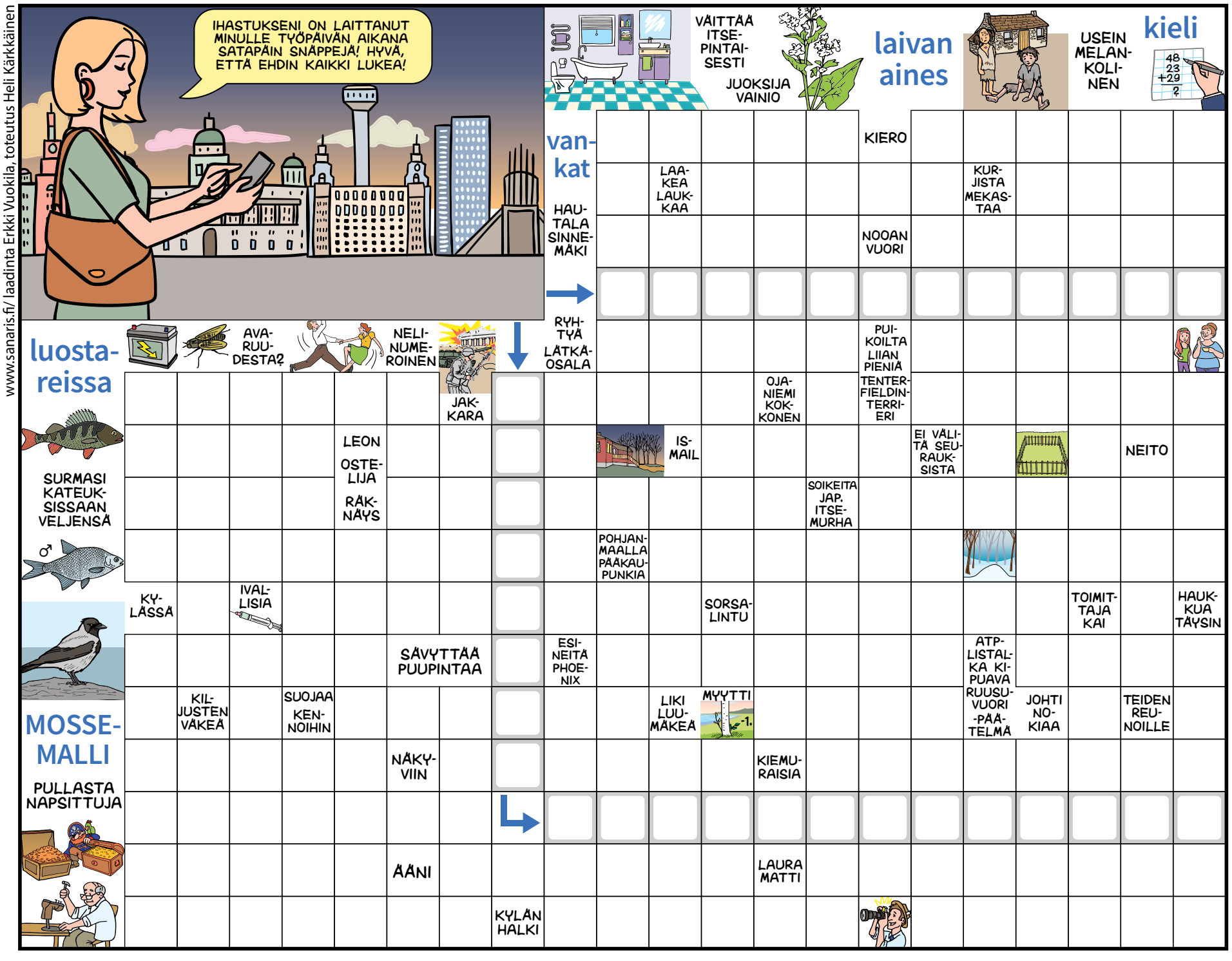

www.sanaris.fi/ laadinta Erkki Vuokila, toteutus Heli Kärkkäinen

Turvallista seniorielämää kaikilla mukavuuksilla

Saga-palvelutalot tarjoavat turvallista, viihtyisää ja laadukasta vuokra-asumista palveluiden kera ikäihmisille Vantaalla, Turussa, Raumalla, Helsingissä, Lahdessa, Lappeenrannassa ja Seinäjoella.

Taloissamme on korkeatasoisten palveluiden ja asuntojen lisäksi tarjolla omanikäistä seuraa sekä monipuolista harrastus- ja kulttuuritoimintaa. Tutustu kauniisiin palvelutaloihimme tilaamalla kattavat esitteet hintatietoineen tai varaa yksityinen esittely!

”Tämä on kiva ja turvallinen paikka.”
- Pirkko, Vantaa

Kiinnostuitko? Tilaa esitteet tai varaa yksityinen esittely
maksuton puh. 0800-06116 (ark. klo 8-16)
myynti.saga@sagacare.fi | www.sagacare.fi

Saga-palvelutalot

Saga-palvelutalot

Sotaveteraanipiirien myyntituotteet

Kävelykeppi

Jääpiikillä ja rannelenkillä varustettu kävelykeppi. Sotaveteraanien perinneyhdistyksen jäsenten käsityönä valmistama. Tilatessasi ilmoita pituutesi.

Hinta 60 euroa

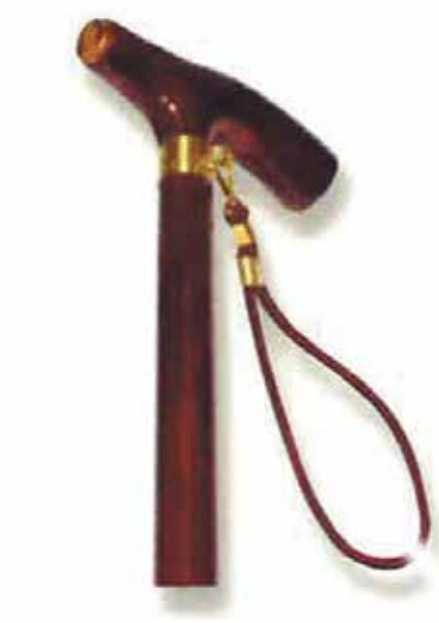

Tilaukset:
Loimaan Seudun Sotaveteraanien Perinneyhdistys r.y., Risto Jaakkola, Loimaankatu 8 C 5, 32200 Loimaa, puh. 050 566 0456, risto.jaakkola@saunalahti.fi
Toimitus postiennakolla.

Kynttilänjalka

Kultakeskuksen perinteinen malli vuodelta 1918. Korkeus 77 mm. Varustettu liiton tunnuksella. Hopeaa.

Hinta 150 euroa

Tilaukset:
Kanta-Hämeen Sotaveteraanipiiri ry, Suomenkasarmi rak. 2 A 105, 13130 Hämeenlinna tai puh. 03 675 6839 (ma-to klo 9.00-12.00), kanta-hameen.svp@sotaveteraaniliitto.fi. Toimitus postiennakolla.

Veteraanivyö

Laadukas kotimainen kääntövyö, nahkaa väri musta/viininpunainen. Soljessa liiton tunnus, solkea saatavana myös hopeanvärisenä.

Hinta 25 euroa

T-paita tunnuksella

tummansininen, koot L, XL ja XXL

Hinta 17 euroa

Henkselit

Kotimaiset, veteraanitunnuksella. Saatavana on viininpunaista ja tummansinistä.

Hinta 23 euroa

Tilaukset: Solveig Hyöty, 09 612 7003, sodrafinlands.kvd@sotaveteraaniliitto.fi
Toimisto on avoinna klo 10.00-14.00.

SANAKILPA

17.6.2021 ilmestyneen Kenttäpostia-lehden kilpailusana oli tavanomaista hieman haastavampi "TYKKITULI". Hyväksyttyjä sanoja onnistuitte silti löytämään kunnioitettavat 33 kpl, jotka on lueteltu alla olevassa luettelossa.

T	tykki tikku	tuli tuki	tukki tikki	tulkki tikli	tilkku tili	
Y						
K	kuti kiilu	kuli kitti	kylki kuitti	kyltti kultti	kitku kulti	kili kiltti
K						
I	iltti	ilki	itku			
T						
U	ukki					
L	lukki liti	luti	litu	liki	liitu	litku
I						

Kaikkien vastanneiden kesken arvottiin kolme kirjapalkintoa. Onni suosi seuraavia henkilöitä: **Ilmi Peltola** Karstulasta, **Vesa Talikka** Somerolta sekä **Auli Luoma** Isostakyröstä. Onnittelumme voittajille!

Seuraava kilpailusana on "HAUPITSI".

Lähettäkää vastauksenne perjantaihin 22.10.2021 mennessä osoitteeseen Sotaveteraaniliitto, PL 600, 00521 Helsinki tai sähköpostilla osoitteeseen toimitus@sotaveteraaniliitto.fi.

Muistakaa kirjoittaa vastauksen yhteyteen lähettäjän nimi ja osoite. Kuoreen merkintä "sanakilpa". Kaikkien vastanneiden kesken arvotaan kolme kirjapalkintoa.

Tässä vielä säännöt:
Hyväksyttäviä sanoja ovat suomen kieleen vakiintuneet Kielitoimiston sanakirjan hyväksymät substantiivit perussijansa yksikössä (esim. koti, sukka), ellei sana ole monikollinen (sakset) sekä perusmuotoiset verbit, adjektiivit, pronominit, konjunktiot ja adverbit. Emme hyväksy erisnimiä tai apusanoja. Sanassa on oltava vähintään neljä (4) kirjainta.

OIKAISUJA

Edellisen Kenttäpostia-lehden sivulla 19 olleeseen kuvaan oli eksynyt väärä kuvateksti. Kuvassa ovat liiton kunniajäsen Holger Strandberg (autossa) sekä Vaasan kaupunginjohtaja Tomas Häyry.

OIKEAT VASTAUKSET:
1) Kaikkiaan 70 patruunaa (todellisuudessa 72)
2) Juho Niukkanen **3)** Kollaa kestää
4) Petsamossa Jäämeren rannalla
5) Kapteeni Kalle Lehmus **6)** Hangosta
7) Maanpuolustajat **8)** Kuuterselässä
9) Eversti Armas Kemppi **10)** Schutzwall.

Veteraanien leskien virkistysleiri Siikaniemessä

Leirin osanottajat olivat tyytyväisiä ohjelmaan.

Lahtelaiset veteraanijärjestöt järjestivät yhdessä leirin veteraaneille, puolisoille ja leskille Siikaniemen leirikeskuksessa 16.-19. elokuuta. Leirille oli ilmeinen tarve, sillä varsinkin leskijäsenille viimeiset puolitoista vuotta on ollut yksinäistä aikaa koronarajoitusten takia.

Aika kului rattoisasti yhdessä ollen, vanhoja tuttuja tavaten ja uusia ystävyyssuhteitakin solmien. Jos ei ollut mahdollisuutta viipyä koko aikaa, niin leirille pystyi osallistumaan myös päiväksi. Vierailijoita riittikin jokaiselle päivälle. Tiistaina saatiin vieraaksi ryhmä veteraanikummeja veteraaneineen. Torstaina leiriltä kotiutui joukko tyytyväisiä, kiitollisia ja virkistyneitä leiriläisiä, jo seuraavaa kertaa odottaen.

TEKSTI: MAJ-LIS DAHL
KUVA: VEIKKO KOIVULA

Yhteislaulutilaisuus virran varrella Rovaniemellä

Rovaniemen Sotaveteraanit ja Lapin Sotilassoittokunta järjestivät yhdessä perinteisen "Varrella virran"- yhteislaulutilaisuutensa Konttisen kesäteatterissa Kemijoen varrella 11. elokuuta. Viime vuonna tilaisuus peruttiin koronarajoitusten vuoksi, jotka yhä vaikuttivat tilaisuuden järjestelyihin.

Soittokuntaa johti päällikkökapellimestari, musiikkimajuri **Ville Paakkunainen**, esilaulajana ja tilaisuuden juontajana toimi reservin vänrikki **Jari Marjala**, joka onnistuikin tehtävässään erinomaisesti, saaden katsojilta runsaat taputukset. Suuri yleisö saattaa muistaa hänet Seinäjoen Tangokuningaskilpailusta, jossa hän aikanaan saavutti 3. perintöprinssin tittelin.

Sadekaan ei hidastanut Rovaniemen yhteislaulua.

TEKSTI: HEIKKI HAAPALA

RISTIKON RATKAISU

									L	U	J	A	T		K	A	R	S	A	S
									A		A	L	A	V	A		A	U	R	A
									A	N	N	I	T		A	R	A	R	A	T
									T	E	K	S	T	A	R	I	S	U	M	A
									A	L	K	A	A		N	E	U	L	E	
A	P	O	T	I	T		S	O	T	I	A		R		A	H	T	A	A	T
K	A	L	A		U	R	I	S			A	T	I	K		U		U		Ä
K	A	I	N		H	A	N	K	K	I	J/V	A		O	V	A	A	L	I	T
U	R	O	S	L	A	H	N	A		L	A	I	H	I	A		L	U	M	I
	M		S	A	T	I	I	R	I	T		N	A	R	S	K	U		P	
V	A	R	I	S			K		T	A	V	A	R	A	T		E	M	I	L
I		U		K	Y	P	Ä	R	Ä			T	A	R	U			E		Y
E	L	I	T	E		E	S	I	L	L	E		K	O	U	K	E	R	O	T
R	U	S	I	N	A	T		V	I	E	S	T	I	T	T	E	L	I	J	Ä
A	R	K	U	T		S	T	E	M	M	A		R	U	O	H	O	L	A	T
S	U	U	T	A	R	I		R	A	I	T	T	I		N	Ä	P	Ä	T	Ä

Suomen Sotaveteraaniliiton joulukorttimallisto 2021

Sotaveteraaniliiton myyntitoimisto palvelee

Toimisto avoinna ma-pe 8.30-16.00. Soita Riinalle: 041 315 0196
Sähköposti: riina.lillfors@sotaveteraaniliitto.fi
Verkkokauppa palvelee osoitteessa: www.sotaveteraanit.fi

40. Sotahistoriakirja

Kirjassa on yli 20 arvostetun suomalaisen sotahistorioitsijan kirjoittamaa artikkelia.
Hinta 30 euroa

35. Sotaveteraani-kalenteri vuodelle 2022

Kalenteri on tarpeellinen ja hyvä tietopaketti jokaisen jäsenen taskuun.
Hinta 7 euroa

12. Juhla-DVD

Sotaveteraani- ja perinnekuorot Helsingin jäähallissa 14.3.2010.
Arvokas DVD Talvisodan muistojuhlasta.
Hinta 25 euroa

43. Sama kaiku on askelten

Kymmenen sotaveteraanikuoron ja Haminassa sotaveteraanien konsertissa taltioiduista äänitteistä on koottu 38 laulua sisältävä tupla-CD.
Hinta 20 euroa

4. Liiton standaari

Hinta 35 euroa

6. Suomen lippu

Hinta 30 euroa

1. Sotaveteraanimitali

Hinta 15 euroa
Myös kannattajajäsenille

8. Liiton virallinen hautakivimerkki

Halkaisija 60 mm
Myös uurnamerkkinä
Hinta 20 euroa

2. Jäsenmerkki

Hinta 15 euroa
Myös kannattajajäsenille

9. Tammenlehvä-hautakivimerkki

Korkeus 90 mm
Myös uurnamerkkinä
Hinta 20 euroa

TILAUSKORTTI

Suomen Sotaveteraaniliitto
PL 600, 00521 HELSINKI

Nimi (tekstaten):

.....

Lähiosoite:

.....

Postinumero ja -toimipaikka:

.....

Puhelinnumero:

.....

Nro ..... kpl .....

Nro ..... kpl .....

Nro ..... kpl .....

Nro ..... kpl .....

Nro ..... kpl .....

Nro ..... kpl .....

Nro ..... kpl .....

Nro ..... kpl .....

5. Isännänviiri

Kotipihalle tai mökille.
Sinivalkoisen viirin pituus neljä tai viisi metriä.
Hinnat 60 ja 70 euroa

KÄYNTIOSOITE: Ratavartijankatu 2 A, Helsinki